

NÓGRÁD MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
KÖZGYŰLÉSÉNEK ELNÖKE

5-36/2021. ikt. sz.

**Nógrád Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) egyeztetési változatának
elfogadása és társadalmasítására bocsátása**

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény a megyei önkormányzatok kötelező feladatává teszi a megyei területfejlesztési koncepció és a megyei területfejlesztési program elkészítését, időszakos felülvizsgálatát. A 2021-2027 közötti tervezési időszakra vonatkozóan (első lépésként) a Nógrád Megyei Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: Koncepció) felülvizsgálata történt meg. A 38/2020. (XI. 30.) elnöki határozattal, a Koncepció helyzetfeltáró és javaslattevő fázisának egyeztetési változata elfogadásra került, társadalmasításra bocsátása megkezdődhetett. Az azóta eltelt időszakban a társadalmasítási folyamat lezárult, jelenleg a beérkezett észrevételek feldolgozását végzi a szerződött partnerünk, az Ex Ante Tanácsadó Kft. (továbbiakban: Tervező) Időközben elkészült a Koncepcióhoz kapcsolódó Területi Hatásvizsgálat is, amely a vonatkozó 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet alapján, véleményezésre az érintett szervek részére megküldésre került.

A Tervező (második lépésként) elkészítette „Nógrád Megye Területfejlesztési Programja 2021-2027” (továbbiakban: Program) és Nógrád Megyei Területfejlesztési Program 2021-2027 Területi Hatásvizsgálata” (továbbiakban Program Hatásvizsgálata) dokumentumokat, melyek a következő linken érhetők el:

[Program](#)

[Hatásvizsgálat](#)

A Tervező által készített dokumentumok *a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól* szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Korm. rendelet) meghatározott tartalommal és a Pénzügyminisztérium által kibocsátott *Útmutató a megyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a területfejlesztési program elkészítéséhez* című dokumentumban elvárt szakmai követelmények szerint kerültek kidolgozásra.

A Koncepcióhoz hasonlóan a Programot is a Korm. rendeletben rögzített 45 napos, széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetésre szükséges bocsátani a partnerségi tervben nevesítettek körére kiterjedően. Mivel a Program Hatásvizsgálata is elkészült, így azt is bevonjuk a társadalmi egyeztetésbe, a minél szélesebb körű véleménynyilvánítást lehetővé téve, ezzel párhuzamosan a Program Hatásvizsgálatának jogszabályi véleményeztetését is lefolytatjuk 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet alapján.

Mint ahogy az a Koncepció vonatkozásában a 2020. novemberi előterjesztésben is említésre került, a Program esetében is úgy járunk el, hogy a véleményezésre nyitva álló időszakban beérkezett észrevételekkel a szöveg-tervezetek átdolgozásra, a pénzügyminiszter

állásfoglalásának beérkezését követően ismételt, a végleges tartalommal a megyei közgyűlés elé terjesztésre kerülnek.

Salgótarján, 2021. március 17.

Skuczi Nándor

**Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése elnökének
17/2021. (III. 25.) számú határozata
Nógrád Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) egyeztetési változatának
elfogadása és társadalmasítására bocsátása**

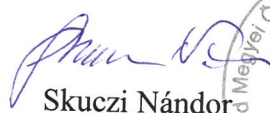
Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében a Magyarország Kormánya által elrendelt veszélyhelyzetre tekintettel a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 46. § (4) bekezdésében meghatározott jogkörömben eljárva – figyelemmel a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 9. §-ára – az alábbi határozatot hozom:

Kinyilvánítom, hogy Nógrád Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) egyeztetési változata a további tervezés alapjául szolgálhat, társadalmasításra alkalmas. A miniszteri állásfoglalás beérkezését követően a végleges dokumentumok közgyűlés elé terjesztéséről gondoskodni fogok.

Határidő: folyamatos

Felelős: Skuczi Nándor, a közgyűlés elnöke

Salgótarján, 2021. március 25.

Skuczi Nándor
Nógrád Megyei Önkormányzat
Közgyűlésének elnöke

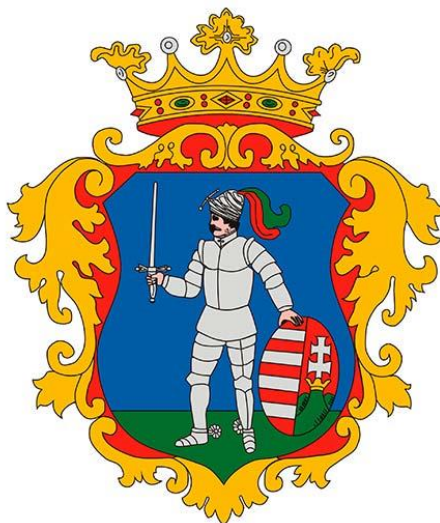

Törvényességi ellenjegyzés: 2021. március 25.

Dr. Bagó József
Nógrád megyei jegyző

2021. MÁRCIUS 16.

NÓGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA 2021-2027

KÉSZÍTETTE: EX ANTE Kft.

I. STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZ	7
1. A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása	7
1.1. A tervezés előzményei, jogszabályi alapjai.....	7
2. A stratégiai program célrendszerének bemutatása: a jövőkép, az átfogó cél és a fejlesztési elvek alapján a specifikus, horizontális és területi célok meghatározása, viszonyrendszerének bemutatása	8
2.1. A területfejlesztési program célrendszerének bemutatása	8
2.1.1. Általános cél	8
2.1.2. Átfogó célok.....	9
2.1.3. Horizontális célok	10
2.1.3.1 A foglalkoztatás bővítése.....	10
2.1.3.2 Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása	10
2.1.3.3 Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása	10
2.1.3.4 Környezeti állapot javítása	10
2.1.4. Területi célok	11
2.2. A célok viszonyrendszerének bemutatása	15
2.2.1. A célrendszer belső koherenciája.....	15
2.2.2. A célszisztem külső koherenciája	15
3. A prioritások azonosítása és rendszerezése.....	16
3.1. Prioritások szöveges bemutatása.....	18
3.1.1. Népesség minőségi gyarapodása	18
3.1.1.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	18
3.1.1.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához	18
3.1.1.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása	19
3.1.1.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció.....	21
3.1.1.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	21
3.1.1.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása.....	22
3.1.2. Növekvő versenyképességű gazdaság.....	23
3.1.2.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	23

3.1.2.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához	23
3.1.2.3	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása	24
3.1.2.4	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció	26
3.1.2.5	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	26
3.1.2.6	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	27
3.1.3.	Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	28
3.1.3.1	A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	28
3.1.3.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához	28
3.1.3.3	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása	29
3.1.3.4	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció	30
3.1.3.5	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	31
3.1.3.6	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	31
3.1.4.	Marasztaló, vállalkozóbarát életér	31
3.1.4.1	A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	31
3.1.4.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához	32
3.1.4.3	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása	33
3.1.4.4	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció	34
3.1.4.5	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	34
3.1.4.6	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	35
3.1.5.	Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása ..	35
3.1.5.1	A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	35
3.1.5.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához	36

3.1.5.3	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása	36
3.1.5.4	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció	37
3.1.5.5	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	38
3.1.5.6	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	38
4.	Tervezéskísérő eljárások	39
5.	A végrehajtásban közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározása, az érdekvérvényesítés rendszere	40
6.	A végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatása ..	41
6.1.	Végrehajtás és eljárásrend	41
6.1.1.	Integrált Területi Program	41
6.1.2.	Integrált városfejlesztés	42
6.1.3.	Várostérségek	43
6.1.4.	Területi és települési preferenciák	44
6.2.	A végrehajtásban résztvevő megyei intézmények	45
6.3.	Finanszírozás	45
7.	Monitoring és értékelési terv	46
II.	A TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM OPERATÍV PROGRAMRÉSZE	50
1.	Összefoglalás, tervezési háttér	50
2.	Támogatás segítségével megvalósítandó programok	51
2.1.	Európai uniós támogatással megvalósuló programok	51
2.2.	Egyéb nemzetközi támogatással megvalósuló programok	52
2.3.	Hazai támogatással megvalósuló programok	52
3.	A tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritások szerinti csoportosításban	53
3.1.	Prioritás megnevezése: Népeség minőségi gyarapodása	53
3.1.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	53
3.1.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	55
3.2.	Prioritás megnevezése: Növekvő versenyképességű gazdaság	57
3.2.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	57
3.2.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	59
3.3.	Prioritás megnevezése: Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	61
3.3.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	61
3.3.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	63
3.4.	Prioritás megnevezése: Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	64

3.4.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	64
3.4.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	66
3.5.	Prioritás megnevezése: Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	67
3.5.1.	prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása.....	67
3.5.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	67
4.	Horizontális jellegű információk.....	84
4.1.	A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere	84
4.2.	Környezeti értékelés.....	84
4.3.	A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása	84

I. STRATÉGIAI PROGRAMRÉS

1. A TERVEZÉSI FOLYAMAT ELJÁRÁSAINAK, A TERVEZÉS TÁRGYKÖRÉNEK ÉS KÖRÜLMÉNYEINEK LEÍRÁSA

1.1. A tervezés előzményei, jogszabályi alapjai

A megyei önkormányzatok tervezési feladatait a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény, illetve a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény jelöli ki. A Tftv. 11. § (1) bekezdése a területfejlesztési feladatok kapcsán írja elő, hogy a megyei önkormányzatnak a területfejlesztési tervezéssel összefüggő feladatok ellátása körében - az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban - ki kell dolgoznia és el kell fogadnia a megye területfejlesztési koncepcióját és területfejlesztési programját.

Ezen törvényi előírásokra figyelemmel a megyei önkormányzatok a 2014-2020-as európai uniós fejlesztési ciklus előkészítéseként, a fejlesztési irányok meghatározása céljából kidolgozták és elfogadták területfejlesztési koncepcióikat és programjaikat, mely területi tervekre alapozva dolgozták ki a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) megyei szintű végrehajtását megalapozó dokumentumot, az ún. Integrált Területi Programot (ITP) is.

Készítése során figyelembe vettük az előző területfejlesztési koncepció és program készítése óta elfogadott stratégiai dokumentumok helyzetfeltárását és javaslatait, úgy mint: Nógrád megyei klímastratégia, felülvizsgált Nógrád megyei területrendezési terv, Nógrád megyei foglalkoztatási stratégia, Nógrád megyei befektetés-ösztönzési stratégia.

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeit, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályait a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet határozza meg, benne a részletes tartalmi követelményeket is.

Nógrád Megye Területfejlesztési Programjának (2014-2020) felülvizsgálatát versenyeztetési eljárás során kiválasztott tanácsadó cég, az Ex Ante Kft. végezte el. Feladata ellátása során együttműködött a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatallal, illetve a Nógrádi Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft-vel, valamint az általuk megjelölt megyei kulcsszereplőkkel.

A Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a világjárvány miatt a területfejlesztési dokumentumok készítésének időpontjában nem ülésezik, a döntési jogkört a Közgyűlés elnökére ruházta át. Az elnök 2020. november 30-án döntött a területfejlesztési program tervezéséhez kapcsolódó Partnerségi Terv elfogadásáról, illetve Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója (2021-2027) egyeztetési változatának elfogadásáról, illetve társadalmasításra bocsátásáról. A dokumentum 2020. november 30-án jelent meg társadalmasításra a megyei önkormányzat honlapján (nograd.hu).

A partnerségi terv a kialakult járványügyi helyzet és az ebből következő egyre szigorúbb intézkedések miatt, a tervezési folyamat időszaka alatt, a 218/2009. (X.6) Korm. rendelet 13. §-ában felsorolt, személyes kontaktust igénylő bevonási eszközök alkalmazását nem javasolja. Ennek figyelembevételével és a gyorsabb információcserét elősegítve a bevonás tervezett eszközei, részvételi formái az elektronikus levél, illetve a dokumentumok elhelyezése az önkormányzat honlapján.

A megyei tervezéskoordinációs testületi feladatokat a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Területfejlesztési Bizottsága látja el, mely az egyes megyei szintű tervdokumentumok időközi és végső változatainak szakmai elfogadásáról és a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése elé terjesztéséről dönt. A Bizottság eljár mindazon szakmai dokumentumok tervezése kapcsán, ahol a megyének közvetlen tervezési kompetenciája van.

Nógrád Megye Önkormányzata Területfejlesztési és Koordinációs Munkacsoportot hoz létre, amely megszervezi a stratégiai tervezési feladatok végrehajtását, valamint ellátja a partnerségi terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait.

A 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól alapján az egyeztetés során tett véleményeket, észrevételeket csatolni szükséges a dokumentációhoz. Erre a Koncepció esetében 2020. november 30 – január 14. között, majd a Programhoz kapcsolódóan 2021. március-április hónapokban kerül sor. Az elkészült dokumentumok társadalmazására 45 nap áll rendelkezésre.

2. A STRATÉGIAI PROGRAM CÉLRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA: A JÖVŐKÉP, AZ ÁTFOGÓ CÉL ÉS A FEJLESZTÉSI ELVEK ALAPJÁN A SPECIFIKUS, HORIZONTÁLIS ÉS TERÜLETI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA, VISZONYRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA

2.1. A területfejlesztési program célrendszerének bemutatása

2.1.1. Általános cél

Nógrád megye 2030-ra megfogalmazott jövőképét annak címe összegzi a legjobban: **ZÖLD NÓGRÁD**. Mit jelent számunkra a zöld? Egy olyan egészséges, tiszta, komfortos lakó-, pihenő és gazdasági környezetet, melynek állapota hosszútávon fenntartható. A jövőképalakítás erőteljesen figyelembe vette a világban zajló folyamatokat és megfigyelhető trendeket, melyekre óriási hatást gyakorolt a világválság. A globalizációs folyamat és gazdasági növekedés lassulásának, a klímaváltozásnak, a demográfiai trendeknek, a privát szféra szűkülésének, a tudatosabb fogyasztásra való törekvésnek a jelei mind azt mutatják, hogy – adottságainak köszönhetően – Nógrád megye jelentősen fel fog értékelődni az elkövetkező években.

Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának (2021-2027) javaslattevő fejezete rávilágít, hogy a felzárkóztatás stratégiai ezidáig nem hozták meg a várt eredményt. A 2014-2020 időszakban mért fejlődés üteme nem elegendő ahhoz, hogy Nógrád legalább az átlagos növekedési ütemet mutató megyéket utolérje. Ebben a helyzetben teljesen új alapokra kell helyezni stratégiai gondolkodásunkat egy *offenzív* logikával, tematikusan felépített célrendszer mentén. A célrendszerben azokra a SWOT elemzésben feltárt erősségekre és lehetőségekre kell építkezni, amelyek a megye jövőjét – a trendekre fűződve – pozitív irányba mozgíthatják. Az újfajta stratégiai gondolkodásmóddal igyekszünk megtalálni azokat a „réspiacokat”, amelyekben Nógrád az adottságaira alapozva előre törhet, kiemelkedhet, javítva ezáltal saját gyengeségein.

Nógrád megye fejlesztésének **általános célja**, hogy **2030-ra Nógrád megye Magyarország legzöldebb térségévé** váljon, beleértve az egészséget, a fenntarthatóságot, a tudást és szellemiséget is. Nógrád megye legyen az országnak olyan térsége, ahol vállalkozni, pihenni, lakni és megöregedni is jó.

2.1.2. Átfogó célok

A stratégia célrendszere tematikus felépítésű, biztosítva egy-egy jövőcentrikus pillért az egyes beavatkozásokhoz.

a) átfogó cél: EGÉSZSÉGET MINDENKINEK

Nógrádban, mint legerdősültebb megyében kellemesek a klimatikus viszonyok, nincs szennyező ipar, zsúfolt nagyváros. A természeti és épített környezeti adottságok támogatják a lelassulást (slowbalisation), a természetközeli, egészséges életmódot, a lelki megújulást. Kiválóak a feltételek a szabadtéri sportokhoz. Jól illeszkedik ebbe a profilba az „ezüst gazdaság” is, amelynek a lakosság idősödésével növekvő keresleti bázisa van. Mindezekre felépíthető a sport, az egészségipar, a rekreáció és rehabilitáció, a gondoskodás, az egészséges táplálkozás részben meglévő alapjain egy Nógrád-specifikus új gazdasági ágazat.

b) átfogó cél: KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG

Ami Nógrád megye hátránya volt eddig, az a globalizáció válságával előnyévé válik. Az eltűnt nagyipar helyén a gazdaság bázisát a KKV szektor adja, amelyre hosszú távon, megbízható módon támaszkodhatunk. Törekedni kell arra, hogy a helyi iparban környezetbarát technológiát alkalmazó, jólétet támogató, tudást hozó és generáló vállalkozások minél nagyobb számban legyenek jelen, biztosítva a foglalkoztatási bázist. Fontos, hogy a helyi képzési rendszer által biztosított tudás is igazodjon ehhez a szellemiséghez.

A települések zöld jellegének erősítése érdekében gondot kell fordítani a levegő- és vízminőség javítására, a megmaradt rozsdáövezetek közjót szolgáló felszámolására. Erősíteni kell a „járhatóságot” a megye kisvárosaiban forgalomtereléssel, a parkolási gondok enyhítésével. A települések önfenntartóvá válásában az épületek energetikai korszerűsítése, a megújuló energiák, a hulladékok környezetbarát hasznosítása hozhat előrelépést. A természeti és kulturális értékek – kiemelten a védett és Natura 2000 területek - hasznosításában törekedni kell a tömegturizmus elkerülésére, ugyanakkor erősíteni szükséges az együttműködést a vendégforgalom tudatos terelése és jobb kihasználása érdekében.

A környezet tehermentesítése érdekében a közlekedésben tovább kell fejleszteni a megyei kerékpárút hálózatot, a településeket elkerülő útszakaszokat. Sürgető kérdés a vasúti hálózat rekonstrukciója, melynek a határon átnyúló közlekedés visszaállítása nyithat új lehetőségeket.

A fenntartható technológiák és rendszerek csak a fenntarthatóságot középpontba helyező szemlélettel rendelkező polgárokkal működtethetők. Ezért különösen fontos a környezeti nevelés és oktatás erősítése a megye intézményeiben.

c) átfogó cél: FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT

A tudás gyarapodásának alapvető szerepe van a jólét növekedésében. Nógrádban a várt jólét elérésének egyik kulcsa a tudásszint növelése. Ennek meg kell jelennie minden szegmensben, az óvodai neveléstől, a szakképzésen és felnőttképzésen át egészen a felsőoktatásig. Okosítani szükséges nemcsak az embereket, hanem a településeket, a vállalkozásokat is, melynek fő iránya a digitalizáció fokozása. Meg kell állítani a fiatal generációk elvándorlása által okozott tudáskiáramlást. Ennek kulcsa, hogy rendelkezésre álljon olyan „trendi” élettér – beleértve a lakhatást, a vállalkozási- és munkafeltételeket, humán szolgáltatásokat, szórakozási lehetőségeket –, ahol a fiatalok szívesen alapítanak családot. A városokban és vidéken is támogatást kell biztosítani azoknak a fiataloknak, akik Nógrádban vállalkozást alapítanak, vagy vállalkozásukat ide hoznák.

2.1.3. Horizontális célok

A területfejlesztési program célrendszere négy horizontális célt jelenít meg.

2.1.3.1 A foglalkoztatás bővítése

Az offenzív logika miatt nem tűnik el, hanem horizontális céllá válik a foglalkoztatás bővítése. Jövőcentrikus gondolkodással sem mehetünk el amellett a tény mellett, hogy a nyilvántartott álláskeresők munkavállalási korú népességhez viszonyított aránya tekintetében Nógrád a megyék között az utolsó helyen áll. A megvalósuló fejlesztések során előnyben kell részesíteni azokat a projekteket, amelyek munkahelyteremtéssel járnak.

2.1.3.2 Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása

A foglalkoztatási ráta növekedésének határt szab a foglalkoztathatóság, amely a hátrányos helyzetű lakosság gyenge fizikai és mentális állapota miatt igényel folyamatos figyelmet. A fejlesztések során fontos értékelni, hogy azok eredményeként javul-e hátrányos helyzetű személyek élethelyzete, azok fejlődési lehetőséghez jutnak-e a projekt által. Számukra a fejlesztési programok eredményeihez, a fejlesztett szolgáltatásokhoz egyenlő esélyű hozzáférést kell biztosítani.

2.1.3.3 Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása

Az infokommunikációs technikák alkalmazása az élet minden színterét átszövi, és ez a jövőben fokozódni fog. Elengedhetetlen, hogy azokat a fejlesztéseket támogassuk, amelyek jövőbe mutatóan alkalmazzák és fejlesztik a digitalizációt, legyen az humán, közigazgatási, technológiai vagy turisztikai fejlesztés.

A koronavírus-járvány radikális és gyors változást hozott a vállalatok és szervezetek digitalizációhoz való viszonyulásában. Míg korábban az ágazati szereplők csupán tervezték például a távoktatás, vagy távmunka kialakítását, az online vásárlási lehetőségeket, az új online pénzügyi szolgáltatásokat, az egészségügy digitalizációját, az online ételrendeléseket, addig a járvány okozta korlátozások időszakában ezek azonnal megoldandó feladatokká váltak. Azon cégeket, amelyek már korábban is belevágtak a digitalizációba, kevésbé sújtotta a válság.

2.1.3.4 Környezeti állapot javítása

A megye zöld jellegéből adódóan minden fejlesztési beavatkozásnál elengedhetetlen a környezeti szempontok figyelembevétele, a környezeti állapot javítása annak érdekében, hogy kedvező adottságainkat hosszú távon fenn tudjuk tartani.

Természeti értékeink, erőforrásaink kihasználása nem érheti el azt a szintet, amikor a szerzett haszon azok rovására növekszik. A helyi fejlesztéseknél előnyben kell részesíteni a kihasználatlan területek bevonását a terjeszkedés helyett. Az ipari beruházások esetén nem csak a tevékenység szennyezésmentes jellege kell, hogy cél legyen, hanem a minél kevesebb szennyezéssel járó jó megközelítés is. A megyei térhasználati elvek szerint előnyben kell részesíteni a helyi erőforrások felhasználását, segíteni a zöldfelületek növekedését, a helyi természeti és kulturális értékek megismerését, megóvását, javítani a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyeit, mérsékelni a közlekedés okozta káros hatásokat, lehetővé téve, hogy térségünk erőforrásait hatékonyan és fenntarthatóan hasznosító fejlesztések valósuljanak meg. Előnyben kell részesíteni továbbá azokat a fejlesztéseket, melyek során környezeti nevelés, szemléletformálás is megvalósul.

A területfejlesztési program célrendszerét – a koncepció javaslatai alapján – az alábbi ábra mutatja be.

1. ábra: Nógrád megye Területfejlesztési Programjának célrendszere

A „Javaslattevő fázis”-ban megfogalmazott horizontális célokon túl a megyei programozásban elvárt a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ (TOP PLUSZ) horizontális elveinek érvényesítése is.

A megyei területfejlesztési program összeállítása során úgy kell eljárni, hogy a kitűzött célok megvalósulása során a lehető legnagyobb mértékben érvényesüljenek a hosszú távú fenntarthatófejlődés környezeti, gazdasági és társadalmi szempontjai. A tervezett beavatkozások végrehajtása során előforduló esetleges környezeti hatások azonosítása és minimalizálása érdekében készül el a területfejlesztési program stratégiai környezeti vizsgálata.

2.1.4. Területi célok

A területi célok meghatározásánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül Nógrád megye kis méretét és közel hasonló helyzetű területi egységeit. A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 2. mellékletének besorolása szerint legrosszabb helyzetben a 32. helyen álló Szécsényi járás van, amely komplex programmal fejlesztendő járás besorolást kapott. A Pásztói járás az 56., a Salgótarjáni járás a 69., a Bátönyterenyi járás a 72., a Balassagyarmati járás a 95. a Rétsági járás pedig a 81. helyen áll. Utóbbi öt mind a „kedvezményezett járás” kategóriába tartozik. A járások komplex mutatója 30,29 és 40,82 között mozog, míg a legalacsonyabb érték országosan 18,63, a legmagasabb pedig 83,96.

Nógrád megye egyedüli az országban olyan szempontból, hogy gazdasági teljesítményét a megyeszékhely nem erősíti, hanem lefelé húzza. Nem csak megyei jogú város besorolása, hanem gazdasági-társadalmi helyzete miatt is fontos, hogy Salgótarjánt egy átfogó stratégia mentén fejlesszük. Ezt a TOP PLUSZ városfejlesztési eszköze lehetővé teszi.

Fenti okok miatt a területi céloknál a Szécsényi járás, mint komplex programmal fejlesztendő járás, illetve Salgótarján, mint az ország egyetlen leszakadó megyeszékhelye jelenik meg. A területi preferenciába a Salgótarjáni járást nem soroltuk be.

Salgótarján várostérsége lehatárolásánál segítségül hívtuk a KSH 2014-ben megjelent „Agglomerációk, településegységek” kiadványát. A városi térségek közül Salgótarjánt és környező településeit a nagyvárosi településegységek kategóriába sorolja (nem agglomerációs, sőt még nem is agglomerálódó térség). A vonzott települések között kilenc környező község szerepel (Cered, Etes, Karancsalja, Karancslapujtő, Kazár, Kishartyán, Mátraszele, Somoskőújfalu, Vizslás), melyek a várossal együtt Nógrád megye területének 10%-át foglalják el. Salgótarjában koncentrálódik a településegységek népességének 73%-a.

A salgótarjáni településegységekben annak ellenére, hogy a térségközpont veszített munkaerővonzó képességéből, még mindig Salgótarján az, ahová a vonzáskörzetből nagy számban naponta ingáznak a foglalkoztatottak. A központ és a vonzáskörzet települései közötti gazdasági kapcsolat az utóbbi években kissé gyengült, viszont az oktatás és kultúra területén tovább erősödött.

A területfejlesztési koncepció Salgótarján Megyei Jogú Városról szóló 3.1.g) fejezete megállapítja, hogy a környező településekkel kialakított kapcsolatok elsősorban az önkormányzati feladatellátással függenek össze. A hálózatos – út, kerékpárút, infrastruktúra – fejlesztéseken túl a várostérségi összefüggéseket a környezetvédelmi és humán szolgáltatások, illetve a munkaerőpiaci programok esetén szükséges figyelembe venni a várostérségre vonatkozóan. Ajánlott továbbá az együttműködés a környező településekkel a turizmusfejlesztés területén. Míg Salgótarján saját településfejlesztési stratégiája keretében hajthatja végre fejlesztéseit, a várostérség kapcsolódó fejlesztési kezdeményezéseit megyei szinten szükséges támogatni.

Pozitív megkülönböztetéssel járó területi szempontként a leghátrányosabb helyzetű Szécsényi járás élelmiszeripar-alapú fejlesztése jelenik meg. A térség Nógrád „éléskamrája”, itt a leginkább meghatározó a mezőgazdasági tevékenység. Az élelmiszeriparnak vannak hagyományai (pl. Házikó Farm, Cafe Frei kft. pörköltüzeme, tökmagolaj gyártás), illetve jelen van a kapcsolódó csomagológép gyártás is. Ezen adottság jól illeszkedik az egészséget támogató stratégiai célba. Fontos, hogy a komplex programmal fejlesztendő járás támogatása egy előre megtervezett területi stratégia mentén valósuljon meg, egymásra szinergikusan építkező fejlesztési elemekkel.

A célrendszer strukturált vázlatát az alábbi táblázat mutatja:

JÖVŐKÉP					
ZÖLD NÓGRÁD 2030					
ÁTFOGÓ CÉLOK					
EGÉSZSÉGET MINDENKINEK		KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG		FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT	
CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK
1. EGÉSZSÉGES TEST ÉS LÉLEK		3. FENNTARTHATÓ INFRASTRUKTÚRÁK		5. TUDÁSKOR-SZERŰSÍTÉS MINDENKINEK	
	1.1 Nógrád megye sportparadicsom - Országos sportközpont létrehozása Salgótarjánban - Nem olimpiai sportok infrastruktúrájának fejlesztése 1.2 Egészséges táplálékot az asztalra - Helyi élelmiszerek előállításának és értékesítésének támogatása - Táplálkozástudományi innovációk támogatása - Szécsényi járás élelmiszeripar-alapú fejlesztése 1.3 Egészséges lélek – egészséges test - Szakrális turizmus fejlesztése - Foglalkoztathatóság javítása prevenció és mentálhigiéné segítségével		3.1 Fenntartható, szlovákiai hálózathoz kapcsolódó közlekedésfejlesztés - Megyei kerékpárúthálózat bővítése - Vasúti hálózat rekonstrukciója, határon átnyúló személyi forgalom visszaállítása - Városokat elkerülő közúti fejlesztések 3.2 Fenntartható településfejlesztés - Települések digitalizációja - Zöld és kék települési infrastruktúra fejlesztése - Rozsdaövezetek felszámolása - Városmagok „járhatóvá” tétele - Közcélú megújuló energiahasználat bővítése		5.1. Kitörési pontokhoz kapcsolódó képzés és kompetenciafejlesztés - Digitális tudás fejlesztése - Életpálya-építés tehetséggondozáson, pályaaorientáción keresztül - Szakképzésben a fejlesztendő ágazatok feltételeinek megerősítése - Felsőoktatás szerepének fokozása az „Okos megye” elérése érdekében

CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK
2. EGÉSZSÉGES ÖREGEDÉS		4. FENNTARTHATÓ GAZDASÁG		6.2 GENERÁCIÓT MEGTARTÓ KÖRNYEZET	
	- „Ezüst gazdaság” támogatása - Aktív nyugdíjasok vonzása a néptelenedő településekre - Rehabilitációs kapacitások fejlesztése		4.1 Fenntartható ipar - KKV-k versenyképességét, hozzáadott érték növelését célzó fejlesztések - Jövőcentrikus ágazatok letelepedésének, fejlesztéseinek támogatása - Körforgásos gazdaság alapjainak megteremtése - Turizmust támogató kézművesipar erősítése 4.2 Vállalkozás-élénkítő üzleti infrastruktúra - Mini inkubátorok létrehozása kistélepüléseken - Start-up és induló digitalizált vállalkozásokat támogató infrastruktúra és szolgáltatás létrehozása Salgótarjában 4.3 Egységes, hálózatos turisztikai desztináció létrehozása és fejlesztése - Novohrad-Nógrád Geopark területén attrakciók bemutatathatóságát segítő, fejlesztések, valamint új attrakciók - Szállás és vendéglátóhely fejlesztések - Túraútvonalak és kapcsolódó szabadidős területek fejlesztése		- Modern „kirepülő otthonok” a fiatalok életkezdéséhez - Szabadidős, sport- és szórakozóhelyek fejlesztése - Községi gazdaság ösztönzése a megyében - Fiatal vállalkozók támogatása
HORIZONTÁLIS CÉLOK					
Foglalkoztatás elősegítése Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása Környezeti állapot javítása					

2.2. A célok viszonyrendszerének bemutatása

2.2.1. A célrendszer belső koherenciája

Az 1. ábrán szereplő célrendszer közötti kölcsönös kapcsolatokat nyilak jelzik.

A fizikai és lelki egészséget támogató cél szoros kapcsolatban áll a fenntartható infrastruktúrákkal. A fenntartható közlekedés, vagy városfejlesztés elősegíti az egészséges környezet fennmaradását, amely elengedhetetlen a táplálkozáshoz, sportoláshoz, vagy a stresszmentes élethez. A fenntartható településfejlesztés meg tudja teremteni azokat a tereket, amelyek otthont adhatnak sport- és szabadidős létesítményeknek, innovatív vállalkozásoknak, kutatóhelyeknek, vagy idősgondozást végző intézményeknek. A városközpontokból az autók kiszorítását viszont azok az egészségtudatos lakosok fogják támogatni, akiknek fontos a tiszta, „járható” városi tér.

Az egészséges test és lélek célkitűzés a fenntartható gazdasággal is összefüggésbe hozható. A legközvetlenebb kapcsolat az aktív turizmushoz kötődik, azonban azt is elmondhatjuk, hogy a sport, az egészség az a terület, ahol számos innovációra vagy digitális megoldásra lehet szükség. A körforgásos gazdaság vagy a kézművesipar olyan ágazatok, melyekben megtalálhatják helyüket a mentális segítségnyújtással munkavállalóvá váló hátrányos helyzetű emberek.

Az egészséges öregedés több szálon kapcsolódik a fenntartható gazdasághoz. Az egyre bővülő „ezüst gazdaság” számos olyan piaci rést teremtett, amelyre sikeres vállalkozások épülhetnek fel. A munkaerőhiány és a nyugdíjasok foglalkoztatását támogató intézkedések csábítóan hatnak az aktív idősekre, akik jólétük fenntartásához jövedelemre tudnak szert tenni. Az aktív és ökoturisztikai fejlesztések kínálata nem korhoz kötött, az idősebb korosztály is megtalálja benne azt a műfajt, amely legjobban hozzá illik és szolgálja egészsége fennmaradását (pl. túrázás, nordic walking).

A fenntarthatóságot a középpontba helyező átfogó cél két rész célja egymással is szorosan összefügg. A fenntartható közlekedés- és városfejlesztéssel tudatosan létrehozott helyi feltételek bevonzzák azokat a vállalkozásokat, amelyek hosszú távon fejlődőképesek, és jövőjüket az adott településen képzelik el. A rozsdaovezetek helyén létrejöhetnek olyan üzleti infrastruktúrák, amelyek segítik az innovatív és fiatal vállalkozások betelepítését. A települések digitalizációja, a kerékpárúthálózat bővítése támogatja a helyi és környékbeli turisztikai attrakciók megismerését, elérését.

A fenntartható gazdaság szoros összefüggésben áll a fenntartható tudással és jóléttel. A megfelelő tudással és kompetenciával rendelkező munkaerő nélkül a helyi vállalkozásoknál nem növekedhet a jövedelmezőség, a hozzáadott érték, az innovációs képesség. Felsőoktatás nélkül nem tudjuk kiszolgálni a jövőcentrikus ágazatokat. A Z generáció viszont új szint hozhat a gazdaságba digitális tudásával, önmegvalósításra, vállalkozásra nyitottabb attitűdjével. Ők azok, akik igénybe vehetik startup vállalkozásaikkal, új ötleteikkel a létrehozandó modern üzleti infrastruktúrákat, vagy akik előmozdítják a megyében a közösségi gazdaságot.

A Z generáció megtartásához azonban fenntartható közlekedési és települési infrastruktúrák is szükségesek. Mobilitásuk nagyobb a korábbi generációkénál, melyhez elengedhetetlen a jó közlekedési kapcsolat. Fontos számukra a modern, ugyanakkor kényelmes élettér. Ők lesznek azok, akik a Covid hatásai miatt hosszú távon a biztonságos és rugalmas életre fognak berendezkedni.

A horizontális célok mindegyike értelmezhető az összes specifikus célban, azok érvényesítésének elvárása nem okozhat nehézséget a fejlesztéseket végrehajtó projektgazdák számára.

2.2.2. A célszendszer külső koherenciája

A program készítésének időpontjában nem állnak még rendelkezésre azok a dokumentumok, amelyek alapján a koherencia vizsgálatot el lehet végezni.

3. A PRIORITÁSOK AZONOSÍTÁSA ÉS RENDSZEREZÉSE

Nógrád megye 2014-2020-ra vonatkozó területfejlesztési programjában hét prioritás szerepelt. Mind európai uniós, mind hazai kormányzati szinten az látható, hogy a stratégiai dokumentumok egyszerűsödnek, a fejlesztési fókuszok erősödnek, így csökken a szakpolitikai célkitűzések, prioritások száma. A területi tervezés átláthatóbbá tétele, a felsőbb szintű tervezési dokumentumokhoz történő igazodás érdekében megyei szinten is érdemes a prioritások számát csökkenteni.

Javasolt prioritások:

1. Népeség minőségi gyarapodása
2. Növekvő versenyképességű gazdaság
3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése
4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér
5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása

Az első négy prioritás leköveti a Kormány 2021-2027-re meghatározott Operatív Program struktúráját Nógrád területi érintettségének szempontjából. Az 5. prioritás a területi különbségek csökkentését célozza a megyén belül. A prioritások egymással szoros összefüggésrendszert alkotnak.

Nógrád megye fejlődéséhez elengedhetetlen a gazdaság versenyképességének növelése (2. prioritás). Ez egyaránt vonatkozik a nagyvállalatokra, a KKV szektorra és a vidékgazdaság legkisebb szereplőire is. A versenyképesség növelésben kulcskérdés a tudás fokozása, amely a képzési szint növekedésével, illetve a tudás bevonásával érhető el (1. prioritás). A demográfiai mutatók javításához, a fiatalok és aktívak visszavonásához elengedhetetlen a kedvező élet- és vállalkozási feltételeket kínáló környezet (4. prioritás). A környezet alatt nem csak a települési létet, hanem a minőségi élet alapvető feltételeit is értjük, mint a jó levegő és ivóvíz, vagy a környezetbiztonság (3. prioritás). Egy megye nem lehet egységesen attraktív, ha székhelye és számos települése a leszakadással küzd. A vonzerő növeléshez, a gazdasági teljesítőképesség fokozásához elengedhetetlen, hogy a leszakadó települések kiemelt figyelmet kapjanak (5. prioritás).

A prioritások és a célok közötti kapcsolatokat az alábbi táblázat mutatja be:

<i>Prioritás</i>	<i>Kapcsolódó átfogó cél</i>	<i>Kapcsolódó specifikus cél</i>	<i>Kapcsolódás bemutatása</i>
1. Népeség minőségi gyarapodása	FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT EGÉSZSÉGET MINDENKINEK	Tudáskorszerűsítés mindenkinek, Z generációt megtartó környezet, Egészséges test és lélek, Egészséges öregedés	A népeség mennyiség gyarapodásához a fiatalok visszavonása, fiatal családok letelepedése, aktív nyugdíjasok bevonása szerepel a beavatkozások között. A minőségi gyarapodást a tudásszint növelése, illetve a magasan képzettek számának fokozása biztosítja. A minőségi gyarapodásnak fontos kritériuma a lakosság egészségi állapotának javítása is.

Prioritás	Kapcsolódó átfogó cél	Kapcsolódó specifikus cél	Kapcsolódás bemutatása
2. Növekvő versenyképességű gazdaság	KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG	Fenntartható gazdaság, Egészséges test és lélek	A gazdaság fenntarthatóságát pénzügyi szempontból a jövedelmezőség növelése jelenti, melyhez a hozzáadott érték emelkedésére van szükség. A környezeti fenntarthatóság olyan alapelvárás, melynek minden vállalkozás, betelepülő cég meg kell, hogy feleljen. Ezek együttesen járulnak hozzá a versenyképesség növekedéséhez.
3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG	Fenntartható infrastruktúrák, Fenntartható gazdaság	A megyében olyan fejlesztések támogatása javasolt, amelyek mind az erőforrások, mind a környezeti hatások szempontjából fenntarthatók, illetve hozzájárulnak a települések zöldítéséhez, a környezeti tényezők javulásához. Ugyanez az elvárás vonatkozik a gazdasági tevékenységekre is.
4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT	Fenntartható infrastruktúrák, Z generációt megtartó környezet	Nógrád megye, mint élettér vonatkozásában kiemelt szerepe van a kedvező környezeti tényezőknek (pl. levegő, víz, természeti adottságok). A vonzerő növelése érdekében erőteljesebben kell fókuszálnia a fiatal generációk igényeire a településfejlesztésben, a vállalkozóbarát környezet megteremtésében egyaránt.
5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	EGÉSZSÉGET MINDENKINEK KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG	Egészséges test és lélek, Fenntartható gazdaság	A leszakadó településeken mind a gazdasági, mind a humán feltételek megerősítése szükséges. Mentálisan és fizikálisan egészséges, aktív népesség nélkül a gazdasági tevékenységek sem lehetnek sikeresek, legyen szó társadalmi, vagy piaci alapú munkahelyekről. A foglalkoztatás tekintetében kiemelt fontosságú, hogy legyen megoldás a hátrányos helyzetű lakosság hosszú távú munkaerőpiaci integrációját segítő gazdasági programokra.

3.1. Prioritások szöveges bemutatása

3.1.1. Népeség minőségi gyarapodása

3.1.1.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Ezen prioritás a helyzetelemzésben feltárt társadalmi folyamatokat érintő hiányosságokra, nehézségekre kíván reagálni. A megye népessége az országos ütemet lényegesen meghaladó mértékben fogy, nagyfokú elöregedés jellemző. A helyi társadalom tagjai közötti kirekesztés fokozódik, az integráció egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, ezért javulás csak hosszú távon, a tudás és foglalkoztatás biztosításától, elérhetővé tételétől remélhető.

Az elmúlt két évtizedben a fejlődőképes, alkalmazkodni tudó munkaerő nagy számban hagyta el a megyét, illetve annak munkaerőpiacát. Az idős emberek egyedül maradtak, gyermekeik megyén kívülre költöztek. A demográfiai öregedés folyamata a megyében az országos átlagot jelentősen meghaladja. Számos kistelepülést a kiüresedés vagy elszlömösödés fenyeget.

A megye foglalkoztatottsági és munkanélküliségi mutatói alapján hazánk egyik legkritikusabb térsége. Az aktív korú lakosság iskolázottsági szintje nem éri el az országosan jellemző mértéket. A Nógrád megyében élő aktív korú, a munka világából tartósan kiszorult emberek munkavállalási kompetenciái vagy nem megfelelőek, vagy a többszöri tartós munkanélküliség miatt leépültek.

A roma lakosság aránya a megyében közelíti a 20%-hoz, rájuk fokozottan érvényes az aluliskolázottság, szakmanélküliség, munkanélküliség, mostoha lakáskörülmények, tömeges nélkülözés, telepszerűelhelyezkedés, gyakran visszahúzó szocio-kulturális háttér. Az aluliskolázottság, a munka világától való távolmaradás és a kulturális tradíciók miatt különösen nehéz a roma nők munkaerő-piaci helyzete.

Nógrád Megye Önkormányzata minden évben tárgyalja a megye lakosságának egészségügyi állapotáról készült beszámolót. Sajnos számos krónikus betegség esetén (pl. daganatok) a megyei mutatók az országos átlagnál sokkal rosszabbak.

Nógrád megyében nem úult meg kellő erővel a felsőoktatási bázis. Tervben van az Óbudai Egyetem helyi Campusának létrehozása, azonban a megvalósítás késik. Ennek hiányában nem élénkült a megyében a tudás és a K+F+I tevékenységek.

Salgótarján Modern Városok programba történt bekapcsolását követően került fejlesztések középpontjába a sport. Ehhez kapcsolódva a Testnevelési Egyetem kifejezte szándékát, hogy a városban hozná létre új Campusát, amely nem csak képzést, hanem szakterületi módszertani K+F+I tevékenységet is végezne.

3.1.1.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához

A megye területén a legmélyebb társadalmi problémák a 1404/2019 Korm. határozat szerinti „felzárkózó településeken” - Karancsság, Litke, Mátraverebély, Nagybárkány, Nógrádszakál, Rimóc, Ságújfalu – vannak. Ezek közül három tartozik a Szécsényi járáshoz, amely komplex programmal fejlesztendő térségnek minősül. A humán fejlesztési források legnagyobb részét ezekre a településekre, illetve járásra kell koncentrálni a jövedelmi viszonyok, a foglalkoztathatóság és foglalkoztatás javítása érdekében. Itt a népesség gyarapodásával ugyanis a szegénység és alulképzettség, és nem a gazdasági aktivitás fokozódik.

Tudásbázis szempontjából a megyében Salgótarjánnak kiemelt szerepe van, itt szükséges létrehozni a megye felsőoktatási központját. Az élénkülő szellemi élet hozzásegítheti a várost a nagymértékű elvándorlás lassításához.

3.1.1.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása

A prioritás keretében tervezett intézkedéseket és azok indikátorait az alábbi táblázat foglalja össze:

<i>Bemutató</i>	<i>Potenciális kedvezményezett kör</i>	<i>Indikátor</i>
1. Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)		
Az intézkedés az élethelyzetüknél fogva munkaerőpiaci hátrányt szenvedő személyek támogatását célozza képzéssel, tanácsadással, mentorálással. Kiemelt célcsoportok: alacsony iskolázottságúak, romák, fiatal pályakezdők, 50+ személyek, gyermeket nevelő nők, állásukra várók.	Szakpolitikai kormányzati szervezetek, civil szervezetek, megyei önkormányzat (TOP PLUSZ foglalkoztatási paktum)	Programba volt személyek száma, képzettséget szerzett személyek száma, elhelyezkedett személyek száma
2. Munkavállalók képzési programjai (ESZA)		
Az intézkedés a munkavállalók képzettségi szintjét javítja, kiemelt figyelemmel az alacsony iskolázottságúakra, illetve a digitális és nyelvi kompetenciák javítására.	Nógrád megyei vállalkozások (közvetlen), szakpolitikai kormányzati szervezetek, képzőintézmények (közvetett)	Képzettséget szerzett személyek száma
3. Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)		
Az intézkedés a leghátrányosabb helyzetű, többnyire roma lakosság életvitelének javítását, az ahhoz szükséges kompetenciák és ismeretek elsajátítását célozza.	Helyi önkormányzatok, civil szervezetek	Programba volt személyek száma
4. Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)		
Az intézkedés a foglalkoztathatóság javítását célozza a betegségek korai megelőzésével. A korábban TÁMOP keretében megvalósított munkavállalói szűrőprogramokat a vállalatok kifejezetten igénylik. Mindemellett szolgáltatásokat juttatunk el az azt nehezen elérő vidéki lakosság részére. A szűrésekhez kapcsolódóan egészséges életmódot népszerűsítő kampány is megvalósításra kerül.	Nógrád megyei vállalkozások Kistérségi önkormányzatok, azok háziorvosai Egészségügyi intézmények	Szűrőprogramban részt vett személyek száma
5. Tehetséggondozás és pályaeorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)		
Az intézkedés elősegíti, hogy a fiatalok a korábbiaknál nagyobb számban a képességeiknek megfelelő irányban kezdjék meg tanulmányaikat, pályafutásukat. A tehetséggondozást már az általános iskolában el kell kezdeni, kiemelt figyelemmel a hátrányos településeken élő gyermekekre, és az iskolában nem feltétlenül elsajátítható kompetenciákra. Az	Állami szakpolitikai szervezetek, általános iskolák, megyei önkormányzat (TOP PLUSZ foglalkoztatási paktum)	Programba vont gyermekek száma

<i>Bemutató</i>	<i>Potenciális kedvezményezett kör</i>	<i>Indikátor</i>
intézkedésnek köszönhetően megszűnnek a párhuzamosságok, nő a rendszer hatékonysága. Az intézkedés részét képezi a környezettudatosságra történő nevelés is.		
6. Digitális tudás fejlesztése (ESZA)		
Az intézkedés keretében digitális tudáshoz jutnak azok, akik ehhez nehezen, vagy segítséggel férnek hozzá. Kiemelt célcsoportok: hátrányos településen élő gyermekek, idősek. Az intézkedés keretében generációk közötti tudásátadás is létrejön.	Képzőintézmények, állami szakpolitikai szervezetek, civil szervezetek	Képzésbe vont személyek száma
7. Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)		
Az intézkedés hozzájárul a jövőcentrikus és fejlesztendő ágazatok humán erőforrásának biztosításához hosszú távon. Kiemelt ágazatok: egészségügy, szociális gondozás, turizmus, e-mobilitás, informatika. A gyakorlati képzést vállalati/ intézményi képzőhelyek fejlesztései segítik.	Szakképzési és felnőttképzési intézmények, vállalatok, gyakorlati képzést biztosító intézmények	Elindított új képzések száma Új vagy fejlesztett gyakorlati képzőhelyek száma
8. Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)		
Az intézkedés az Óbudai Egyetem, illetve a testnevelési Egyetem salgótarjáni Campusának és K+F+I központjának létrehozását, képzési rendszerének kibővítését támogatja. A duális képzés rendszerét a kapcsolódó vállalatok fejlesztései erősítik.	Óbudai Egyetem, Testnevelési Egyetem és együttműködő megyei vállalati kör	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma Helyben indított új képzések száma Fejlesztett duális felsőoktatási képzőhelyek száma
9. Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)		
Az intézkedés a lakosságszám csökkenésének és minőségbeli romlásának megakadályozását szolgálja az alábbi célcsoportok bevonásával: fiatal családok, digitális nomádok, fiatal vállalkozók (köztük startupok), orvosok, pedagógusok, Nógrád megyét korábban elhagyó képzett szakemberek, aktív nyugdíjasok. Az intézkedés keretében lakáscélú ingatlanmentés és – fejlesztés, illetve kampány valósul meg a városokban és a kistérségeken egyaránt.	Helyi önkormányzatok, megyei önkormányzat	Fejlesztett lakások száma Új letelepedettek száma

3.1.1.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Ágazati program	Költségvetési támogatás	Egyéb forrás	Összes forrás (mrd Ft)
Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)	TOP PLUSZ 4 mrd Ft GINOP PLUSZ 6 mrd Ft EFOP PLUSZ 5 mrd Ft			15 mrd Ft
Munkavállalók képzési programjai (ESZA)	GINOP PLUSZ 0,5 mrd Ft			0,5 mrd Ft
Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)	TOP PLUSZ 0,8 mrd Ft VP 0,2 mrd Ft			1 mrd Ft
Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)	EFOP PLUSZ 0,5 mrd Ft			0,5 mrd Ft
Tehetséggondozás és pályaaorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)	EFOP PLUSZ 0,5 mrd Ft			0,5 mrd Ft
Digitális tudás fejlesztése (ESZA)	EFOP PLUSZ 0,3 mrd Ft			0,3 mrd Ft
Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)	GINOP PLUSZ 3 mrd Ft		önerő 0,1 mrd Ft	3,1 mrd Ft
Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA) (kiemelt projektek)	EFOP PLUSZ 10 mrd Ft		önerő 0,1 mrd Ft	10,1 mrd Ft
Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)	TOP PLUSZ ESZA 0,05 mrd Ft	Magyar Falu program és egyéb forrás 2 mrd Ft	önerő 0,1 mrd Ft	2,15 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	30,85 mrd Ft	2 mrd Ft	0,3 mrd Ft	33,15 mrd Ft

3.1.1.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire

Célkitűzés megnevezése	Kapcsolat leírása
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	A felsőoktatás megerősítésével és K+F+I bázisának létrejöttével Nógrád megye erőteljesebben rá tud csatlakozni az innovációs folyamatokra.

<i>Célkitűzés megnevezése</i>	<i>Kapcsolat leírása</i>
Szociális Európa	Az egészséges és versenyképes munkaerő biztosítása, az esélyegyenlőség, a szakképzési és felsőoktatási rendszer fejlesztése mind megjelennek a megyei tervek között.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	A prioritásban szereplő humán fejlesztések a térség gazdasági fejlődését szolgálják.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes népesség	Egészségügyi, halálózási mutatói tekintetében Nógrád pozíciója kedvezőtlen. A szegénység újratermelődésének megállítása kiemelt megyei cél is. A jobb életminőség, a munkavállalók egészségi állapotának és termelékenységének, képzettségének javulása teljes összhangban van a megyei célkitűzésekkel.
Vonzó vidéki életmód	Nógrád megye az ország azon régiójához tartozik, amely benne van a húsz legszegényebb európai régióban. A célkitűzés hozzájárulhat a vidék vonzerejének növeléséhez és jövedelmi viszonyainak javulásához, melyek segítenek megállítani az elvándorlást.

3.1.1.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

A program megvalósítását **Nógrád Megye Önkormányzata** koordinálja törvényi felhatalmazása és felelősségi köre által, illetve a TOP PLUSZ által finanszírozott megyei foglalkoztatási paktum és helyi identitás, esélyegyenlőségi program keretében közvetlen közreműködést is végez.

A megvalósításban az alábbi kulcsszereplők működnek közre (nem teljeskörűen felsorolva):

<i>Közreműködő</i>	<i>Fejlesztési terület</i>	<i>Felelősségi kör</i>
Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	Munkaerőpiaci programok	programtervezés és megvalósítás önállóan vagy konzorciumban
Nógrád Megyei Szakképzési Centrum	Szakképzési fejlesztések	programtervezés és megvalósítás, együttműködés a munkaadókkal
Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szociális városrehabilitáció	programtervezés és megvalósítás
Óbudai Egyetem Testnevelési Egyetem	Felsőoktatás fejlesztése	programtervezés és megvalósítás, együttműködés a munkaadókkal
Nógrád Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály	Egészségügyi szűrőprogramok	programtervezés és koordináció, együttműködés a vállalatokkal és érintettekkel
Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	Felnőttképzési és duális képzési programok	programtervezés és megvalósítás, együttműködés a munkaadókkal
KLIK Salgótarjáni Tankerületi Központ	Tehetséggondozás és pályaorientáció fejlesztése	programtervezés és megvalósítás, együttműködés az érintettekkel

3.1.2. *Növekvő versenyképességű gazdaság*

3.1.2.1 *A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz*

Az NMTFK helyzetelemző fejezete rávilágít, hogy Nógrád megye versenyképessége a foglalkoztatottság, a munkanélküliségi ráta, és a GDP-hez való hozzájárulás tekintetében a magyarországi megyék között a ranglista végén helyezkedik el. Alacsony a vállalkozói aktivitás, a hozzáadott érték, a kétezres évek elejétől pedig a külföldi tőkebefektetések csak kis mértékben tudtak bővülni.

A foglalkoztatás élénkítése érdekében szükség van olyan intézkedésekre, amelyek fokozzák mind a megyei KKV-k, mind a befektetők munkahely-teremtési képességét. Ehhez elengedhetetlen a telepítési tényezők és a termelői infrastruktúra állapotának javítása, a vállalkozói kedv, a versenyképesség, és az innovativitás ösztönzése, valamint a vállalkozás és befektetés élénkítéshez kapcsolódó kapacitások megerősítése. Meg kell teremteni azt a támogató rendszert, amely képes új vállalkozásokat „kinevelni”, életképpé tenni, infrastruktúrával és tanácsadással támogatni, fejlődési pályára állítani annak érdekében, hogy jövőbeli foglalkoztatóvá, beszállítóvá váljon.

A megyében a K+F infrastruktúra szegényes, nincsenek intézményes kutatóhelyek. A vállalatoknál jelen van az innováció, viszont ezek a törekvések pontszerűek.

A megyén belüli gazdasági kapcsolatok esetlegeseek, gyengék. A kapcsolatok fejlesztésére, koordinálására eddig létrejött törekvések érdektelenségbe fulladtak, elhaltak, mindössze két helyi klaszter kezdeményezés bizonyult eddig sikeresnek.

A turizmusban a területfejlesztési koncepció elsődlegesen az aktív- és ökoturizmust, illetve a szakrális turizmust jelöli ki fejlesztendő területként, a természeti és kulturális örökségek, a geológiai értékek jobb, de fenntartható kihasználása érdekében.

A területfejlesztési programban meg kell találni azokat az eszközöket, amelyek növelik a jövőcentrikus, tudásintenzív, magas hozzáadott értékkel működő vállalkozások számát, megfelelő jövedelmet és jövőépítést biztosítva a fiatalabb generációknak is. Mindemellett tovább kell keresni azokat a gazdasági ágakat, melyek a hátrányos helyzetű, alacsonyan képzett lakosság foglalkoztatását is biztosítják.

3.1.2.2 *A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához*

A gazdaságfejlesztési beavatkozások jelentős részének Salgótarjánra kell irányulnia, hiszen ez az ország egyetlen megyeszékhelye, amely megyéje gazdasági mutatóit lefelé húzza. Olyan fejlesztéseket szükséges tervezni, amelyek a város és térsége gazdasági fejlődésének dinamikát adnak, akár határon átnyúló hatást is elérve.

Salgótarján az ország egyik legszebb természeti környezetbe épült városa, egyben központja a Novohrad-Nógrád Geoparknak. A város pihenőövezetei eddig alig kihasznált lehetőséget biztosítanak a sport- és ökoturizmus fejlesztéséhez. A Modern Városok program előkészített projektjei jelentős részben erre fókuszálnak.

A Szécsényi járás – a koncepcióban ismertetett adottságainál fogva – mezőgazdasági és élelmiszeripari alapú fejlesztési stratégia megtervezésében és megvalósításában lehet sikeres.

Mindemellett a turisztikában az Ipoly kínál már kiépült és további ökoturisztikai lehetőségeket a határmenti szlovák településekkel együttműködve.

A járás teljes területe beletartozik a Novohrad-Nógrád Geoparkba. A térség kiemelt turisztikai értéke az UNESCO Világörökség része, Hollókő Ófaluja. A Geopark fejlesztését a Kormány - a Magyar Turisztikai Ügynökségen keresztül - kiemelt figyelemmel támogatja.

A kiemelt térségek kitörési lehetőségeit külön területi prioritásban foglaltuk össze (5. prioritás).

3.1.2.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása

A prioritás keretében tervezett intézkedéseket és azok indikátorait az alábbi táblázat foglalja össze:

<i>Bemutató</i>	<i>Potenciális kedvezményezett kör</i>	<i>Indikátor</i>
1. Helyi vállalkozások versenyképességének növelése		
Az intézkedés hozzájárul a helyi KKV-k technológiai eszközeinek, telephelyeinek, IT infrastruktúrájának és szervezeti kultúrájának megújulásához.	Mikro-, kis- és középvállalkozások	Támogatott vállalkozások száma
2. Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése		
Az intézkedés segíti az új, piacképes termékek, szolgáltatások, technológiák létrehozását, az ahhoz szükséges humán és technológiai kapacitások megteremtését.	Mikro-, kis- és középvállalkozások Nagyvállalatok, egyetemek, kutatóhelyek	Támogatott vállalkozások száma Új prototípusok száma Új kutatóhelyek száma
3. Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása		
Az intézkedés hozzájárul a Nógrádban előállított és gyűjtött élelmiszer alapanyagok feldolgozásához, a termelő kisgazdaságok feldolgozó kapacitásainak létrehozásához, bővítéséhez. Lehetővé teszi az őstermelők szintlépését a vállalkozói struktúrában.	Őstermelők, mezőgazdasági mikro- és kisvállalkozások Mikro-, kis- és középvállalkozások	Támogatott vállalkozások száma
4. Új vállalkozások létrejöttének támogatása		
Az intézkedés elősegíti az új vállalkozások létrehozását, kiemelt tekintettel a fiatal vállalkozásokra, a fiatal gazdákra, a versenyszférában tapasztalatokat szerzett szakemberek innovatív ötleteinek megvalósítására, vagy a térségben hiányzó szolgáltatások nyújtására.	Nógrád megyében vállalkozó magánszemélyek	Újonnan létrehozott vállalkozások száma
5. Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap		
A megyespecifikus, kiemelt ágazatok támogatására finanszírozás alap jön létre. Az intézkedés keretében olyan vállalkozások fejlesztései támogathatók, amelyek nem tudnak európai uniós forráshoz jutni. Kiemelt ágazatok: turizmus, élelmiszer feldolgozás, kézműipar, információtechnológia, környezetipar, sportszergyártás, ezüstgazdaság, e-mobilitás.	Mikro-, kis- és középvállalkozások	Támogatott vállalkozások száma
6. Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése		
Az intézkedés a helyi vállalkozások közös termék- vagy szolgáltatás-fejlesztési, közös piaci jutási kezdeményezéseit támogatja. Az együttműködésekben részt vehetnek megyén kívüli K+F+I szervezetek, felvidéki vállalkozások is.	Mikro-, kis- és középvállalkozások K+F+I szervezetek	Támogatott vállalkozások száma Közösen fejlesztett új termékek, szolgáltatások száma

<i>Bemutató</i>	<i>Potenciális kedvezményezett kör</i>	<i>Indikátor</i>
7. Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása		
A körforgásos gazdaság fejlesztésének törekvései jól illenek a nógrádi célrendszerbe, ezért azok az ökológiai rendszerek mintájára egymásra épülő gazdasági tevékenységek támogatandók az intézkedés keretében, amelyek során az egyik gazdasági tevékenység által termelt hulladék, energia vagy melléktermék egy másik gazdasági tevékenység számára nyersanyagként, vagy energiaforrásként jelenik meg minimális szállítási igény mellett, ide értve az ipari ökológiai rendszereket is.	Mikro-, kis- és közép vállalkozások Állami, önkormányzati tulajdonú vállalkozások	Támogatott vállalkozások száma Újrahasznosított anyagok mennyisége
8. Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása		
Az intézkedés a megye területén az aktív- (benne sport), az öko- és a szakrális turizmus fejlesztéseit támogatja az MTÜ által kijelölt turisztikai fejlesztési térségek településeiben. Kiemelt eleme a Novohrad-Nógrád Geopark területén megvalósuló új és egyedi, a vendégigényekre reagáló egységes turisztikai desztináció, és egybefüggő hálózatos működés kialakítása. A fejlesztéseknek olyan rendszerben kell megvalósulniuk, amely az elemek összekötésével növeli a tartózkodási időt és az eltöltött vendégéjszakák számát. A helyi adottságokra épülő attrakció elemek mellett, vállalkozások által nyújtott kiegészítő szolgáltatások (shop, vendéglátó egység) támogatása is indokolt.	Helyi önkormányzatok Egyházak Civil szervezetek Állami kezelő szervezetek Mikro-, kis és közép vállalkozások Magán szállásadók	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma Létrehozott és fejlesztett szállásférőhelyek száma
9. Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése		
Gazdaságfejlesztési, befektetés-ösztönzési, innovációs és turisztikai, megyei és térségi szervezetek létrehozása, kapacitásainak megerősítése valósul meg. Fiatal szakemberek bevonását szolgáló képzési és foglalkoztatási program segíti a humán erőforrás biztosítását. Határon átnyúló gazdasági tengely programiorda (M3-R2) jön létre.	Nógrád Megye Önkormányzata Nógrádi Fejlesztési Ügynökség Np. Kft.	Új üzleti szolgáltatások száma Teremtett munkahelyek száma

3.1.2.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció

<i>Intézkedés</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (mrd Ft)</i>
Helyi vállalkozások versenyképességének növelése	GINOP PLUSZ 25 mrd Ft	10 mrd Ft EKD, Nagyvállalati beruházási program, Építőipari pályázat	önerő 18 mrd Ft	53 mrd Ft
Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése	GINOP PLUSZ 10 mrd Ft VP 1 mrd Ft	7 mrd Ft	6 mrd Ft önerő	24 mrd Ft
Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása	VP, GINOP PLUSZ 3 mrd Ft	2 mrd Ft	önerő 1 mrd Ft	6 mrd Ft
Új vállalkozások létrejöttének támogatása	GINOP PLUSZ 0,9 mrd Ft	0,9	önerő 0,1 mrd Ft	1,9 mrd Ft
Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap (kiemelt projekt)		5 mrd Ft	önerő 1,5 mrd Ft	6,5 mrd Ft
Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése		1 mrd Ft	önerő 0,3 mrd Ft	1,3 mrd Ft
Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása	GINOP PLUSZ mrd Ft		0,6 mrd Ft	2,6 mrd Ft
Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása	TOP PLUSZ 2,2 mrd Ft GINOP PLUSZ 1 mrd Ft LEADER 0,3 mrd Ft INTERREG SK-HU 1 mrd Ft	Kormányzati támogatás 22 mrd Ft, MVP támogatás 2 mrd Ft, Creative Region 30 mrd Ft	Önerő 0,3 mrd Ft	58,8 mrd Ft
Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése		Creative Region 1 mrd Ft		1 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	46,4 mrd Ft	80,9 mrd Ft	27,8 mrd Ft	155,1 mrd Ft

3.1.2.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseivel és egyedi célkitűzéseivel

<i>Célkitűzés megnevezése</i>	<i>Kapcsolat leírása</i>
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	A K+F+I bázisok fejlesztésével Nógrád megye erőteljesebben rá tud csatlakozni az innovációs folyamatokra.
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	A körforgásos gazdaság támogatása elősegíti a környezeti és természeti erőforrások fenntartható használatát.

<i>Célkitűzés megnevezése</i>	<i>Kapcsolat leírása</i>
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Csúcstechnológiájú, innovatív, magas hozzáadott értéket előállító Magyarország, a magyar termelési kultúra XXI. századi újjászületése	Az intézkedés hozzájárul Magyarország innovációs kapacitásainak és potenciáljának bővüléséhez. Ösztönzi az élvonalba tartozó, környezetbarát technológiák előállítását és alkalmazását, a KKV szektorban a hozzáadott érték növelését, hozzájárulva a leggyengébb GDP mutatóval rendelkező megye előre lépéséhez.
Vonzó vidéki életmód	Nógrád megye az ország azon régiójához tartozik, amely benne van a hús szegényebb európai régióban. A célkitűzés hozzájárulhat a vidék vonzerejének növeléséhez és jövedelmi, foglalkoztatási viszonyainak javulásához.
Kárpát-medencei régió nemzetközi versenyképességének növelése	Az intézkedés keretében határon átnyúló hatással bíró gazdaságfejlesztési törekvések valósulnak meg. A közös gazdasági térség kialakítását új programiroda fejleszti. A fejlesztendő ökoturisztikai térség átnyúlik a határon, érinti a felvidéki területeket is.

3.1.2.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

A program megvalósítását Nógrád Megye Önkormányzata koordinálja törvényi felhatalmazása és felelősségi köre által, illetve a kiemelt ágazatokat támogató alap kezelését is végzi. Operatíván részt vesz a Novohrad-Nógrád Geopark Kormány által támogatott fejlesztésének megtervezésében és megvalósításában. Az önkormányzat, illetve a tulajdonában lévő gazdasági társaság valósítja meg a gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztését célzó programot.

A megvalósításban az alábbi kulcsszereplők működnek közre (nem teljes körűen felsorolva):

<i>Közreműködő</i>	<i>Fejlesztési terület</i>	<i>Felelősségi kör</i>
Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Új vállalkozások létrejöttének támogatása	Programtervezés és megvalósítás
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara magyar-szlovák tagozata (Salgótarján)	Vállalkozások közötti együttműködés fejlesztése	Kapcsolatépítés az együttműködő hazai és felvidéki vállalkozások között
LEADER Akciócsoportok	Turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódó kisléptékű fejlesztések támogatása	Programtervezés és megvalósítás (VFS alapján)
Ökoturisztikai attrakciókat üzemeltető állami szervezetek	Ökoturisztikai fejlesztések	Programtervezés és megvalósítás
Salgótarján MJV Önkormányzata	Turizmusfejlesztés a Modern Városok Program keretében	Programtervezés és megvalósítás (ITS alapján)
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció

3.1.3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése

3.1.3.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Nógrád megye az ország egyik legerdősültebb területe egyedülálló geológiai értékekkel, számos természeti-, építészeti- és kulturális örökséggel, hagyományokkal. Természeti adottságai révén, a megye területén kapcsolódik egymáshoz a Börzsöny, a Cserhát és a Mátra, valamint az önálló egységként kezelendő Karancs-Medves vidék. Erőteljes tagoltsága miatt hegyesdombos a terület, arculatában pedig leginkább a Cserhát-hegység és annak északi-északkeleti előterében emelkedő Karancs-Medves hegység a meghatározó. A tájterhelés szempontjából vizsgálva a tájészttétikai élményt a nagyobb városok iparterületei és főként Salgótarján lepusztult peremterületei, a vonalas infrastruktúra, de az új ipari parkok „dobozai” is jelentősek. A nógrádi táj terhelhetősége csekély, hiszen a legfontosabb értékei a természetes erőforrások.

Nógrád megye területe vízfolyásokban gazdag. A megye tavaira jellemző, hogy, általában kicsi méretűek, melyek részben ivóvizet és ipari vizet szolgáltatnak, részben pedig horgász-, illetve halastavak. A települési környezet biztonságának fokozása és a víz-és tájgazdálkodási problémák megoldása érdekében szükségesek az integrált víz-és tájgazdálkodási beruházások.

A 2014-2020 időszakban jelentős változás következett be a belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek állapotában. Összesen harmincnégy településen valósult meg a belterületi patakmedrek, árkok felújítása, vagy épült árvíztározó. A településfejlesztés jövőbeli trendje azonban már nem a csapadékvíz elvezetését, hanem hasznosítását helyezi a fókuszba.

Légszennyezettség szempontjából Nógrád megye területének jelentős része ma már az ország kevésbé terhelt területei közé tartozik. A légszennyezettség elsősorban a városokban és a fő közlekedési útvonalak környezetében jelentősebb. A közvetlen szennyező források által nem érintett települések levegőminősége megfelelő, jelentős területeken pedig kifogástalan.

Nógrád elektromos- és hőenergia szükségletének kielégítése jelenleg jellemzően külső forrásból származik. 2014-2020 között Nógrád megye jelentős lépéseket tett az energiafüggetlenség irányába, amely további fejlesztésekkel 2030-ra megvalósulhat. A Nógrád megyében használható megújuló energiaforrásként elsősorban a napenergia határozható meg.

Nógrád megyében – az országos viszonyokhoz hasonlóan – az épületállomány egy része még korszerűtlen szerkezetekkel, gépészeti- és elektromos rendszerekkel rendelkezik, pazarlóan üzemel, energetikai korszerűsítésük révén azonban mérhető megtakarítások keletkeznek.

A 2014-2020 időszakban folytatódott a térségi szennyvízhálózatok fejlesztése a megyében. A legjelentősebb ellátási hiányok az aprófalvas közép-nógrádi térséget jellemzik, ahol a legtöbb települést már sikerült bekapcsolni.

3.1.3.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához

A Szécsényi járás természeti adottságaiban meghatározó az Ipoly folyó, amely egyben határfolyóként is funkcionál. A térség a jó mezőgazdasági adottságait részben a folyó hordalékától kedvezővé vált talajnak köszönheti. A folyó völgye a Natura 2000 hálózaton belül különleges madárvédelmi területnek minősül.

Salgótarján vonzerejének fejlesztése érdekében fontos a város további zöldítése, környezet-biztonságának növelése, energiaellátásának és közlekedésének racionalizálása, levegőminőségének javítása.

3.1.3.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása

A prioritás keretében tervezett intézkedéseket és azok indikátorait az alábbi táblázat foglalja össze:

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
1. Nógrádi települések klímabarát fejlesztései		
A települések zöld és kék infrastruktúrájának fejlesztéseit támogatja az intézkedés. Értjük ezalatt a klímaváltozás hatásait figyelembe vevő településfejlesztést, a biodiverzitás fenntartását, a természeti katasztrófákkal szembeni sebezhetőség csökkentését. A csapadékvíz elvezetése helyett előtérbe kerül a víz visszatartás és –hasznosítás. Az intézkedés magában foglalja a szennyezett barnamezős városi területek rehabilitációját is.	Települési önkormányzatok Közműszolgáltatók	Fejlesztett zöldfelületek nagysága Fejlesztett kékfelületek nagysága Rehabilitált területek nagysága
2. Épületek energetikai korszerűsítése a településeken		
Az intézkedés keretében folytatódnak a 2014-2020-ban megkezdett épületenergetikai korszerűsítések a településeken. A városokban minden használt, és még nem korszerűsített középület esetén meg kell találni a fejlesztéshez szükséges forrást (pl. szociális épületek). Folytatódik a magáningatlanok energetikai korszerűsítése is.	Települési önkormányzatok Állami intézmények Egyházak Civil szervezetek Lakosság	Energiamegtakarítás mértéke
3. Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken		
Az intézkedés lehetővé teszi a még kimaradt települések bekapcsolását a csatornahálózatba, illetve az ehhez szükséges kezelési kapacitások bővítését, megújítását. A megye több városában szükségessé vált a vonalas infrastruktúrák korszerűsítése (víz- és távhőhálózat), melyhez az intézkedés támogatást biztosít. Tovább folytatódik a településeken a közvilágítás korszerűsítés finanszírozása.	Települési önkormányzatok és társulásaik Közműszolgáltatók	Felújított vonalas infrastruktúrák hossza Csatornahálózatba kapcsolt új háztartások száma Energiamegtakarítás mértéke
4. Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban		
Az intézkedés támogatja a városi közlekedésben az alternatív hajtású járművek használatát az elektromos kerékpár bérleti rendszerektől, a közösségi szolgáltatásokon át az elektromos buszokig. A turisztikában az intézkedés ösztönzi az elektromos kisjárművek használatát az attrakcióhelyszínek parkolóhelyről történő megközelítésében. Mindkét alcél esetén	Települési önkormányzatok Attrakciót üzemeltető állami szervezetek Közlekedési szolgáltatók	Új elektromos töltőállomások száma Forgalomba helyezett elektromos járművek száma

megjelenik az elektromos töltőállomások számának növelése.		
5. Megújuló energia helyi termelésének bővítése		
Az intézkedés a nógrádi településen támogatja közcélú kisebb napelemes rendszerek, napelemparkok építését, ösztönzi az energiaközösségek létrehozását. Helyi erőforrások fenntartható előállítása mellett a biomassza energetikai célú hasznosítása is támogatott.	Települési önkormányzatok	Előállított energia mennyisége
6. Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül		
Az intézkedés támogatja a védett területek megóvását, a károsodott területek természetes állapotának visszaállítását, az erdősítést.	Nemzeti parkok Természetvédelmi területek Állami erdőgazdaságok Civil szervezetek	Fejlesztett/megvédett területek nagysága

3.1.3.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Ágazati program	Költségvetési támogatás	Egyéb forrás	Összes forrás (mrd Ft)
Nógrádi települések klímabarát fejlesztései	TOP PLUSZ 6,5 mrd Ft KEHOP PLUSZ 10 mrd Ft	Creative region, MVP 18,5 mrd Ft		35 mrd Ft
Középületek energetikai korszerűsítése a településeken	TOP PLUSZ 3 mrd Ft KEHOP PLUSZ 5 mrd Ft		Önerő 0,2 mrd Ft	8,2 mrd Ft
Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken	KEHOP PLUSZ 10 mrd Ft			10 mrd Ft
Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban	TOP PLUSZ 0,2 mrd Ft IKOP PLUSZ 3 mrd Ft			3,2 mrd Ft
Megújuló energia helyi termelésének bővítése	TOP PLUSZ 1 mrd Ft			1 mrd Ft
Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	KEHOP PLUSZ 1 mrd Ft INTERREG SK-HU 0,5 mrd Ft			1,5 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	40,2 mrd Ft	18,5 mrd Ft	0,2 mrd Ft	58,9 mrd Ft

3.1.3.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire

Célkitűzés megnevezése	Kapcsolat leírása
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Az intézkedésnek köszönhetően a megyében javul a környezeti fenntarthatóság, bővülnek a közművek, illetve javul az állapotuk. Tisztább üzeművé válik a városi közlekedés. Javul a természeti környezet állapota.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	Csökken a területi elmaradottság a település- és városfejlesztés támogatásának köszönhetően.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Energiafüggetlen Magyarország, tiszta és biztonságos környezet	Csökken a megye, ezáltal az ország energia-függősége, javul a klimatikus szélsőségekkel szembeni ellenálló képesség.
Vonzó vidéki életmód	A településfejlesztési jellegű beavatkozások élhetővé, vonzóvá teszik a vidéki településeket.
Gyors és kényelmes közlekedés, elérhetőség javítása az országban és a Kárpát-medencében	Az intézkedés támogatja a zöld közlekedés erősítését a közösségi közlekedésben.

3.1.3.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

A program megvalósítását Nógrád Megye Önkormányzata koordinálja törvényi felhatalmazása és felelősségi köre által. A megvalósításban az alábbi kulcsszereplők működnek közre (nem teljes körűen felsorolva):

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Települési önkormányzatok	Településfejlesztési beavatkozások	Programtervezés és megvalósítás
Nemzeti parkok, természetvédelmi területek kezelői, állami erdőgazdaságok	Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	Programtervezés és megvalósítás
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció

3.1.4. Marasztaló, vállalkozóbarát életér

3.1.4.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Nógrád megye geopolitikai helyzetét jelentősen befolyásolja Budapest közelsége. Egyértelműen érezhető a fővárosi agglomeráció térbeli terjeszkedése, melybe már a megye legnyugatibb és legdélibb térsége beletartozik. A Rétsági járásban 2015, a Pásztói járásban pedig 2016 óta pozitív a vándorlási különbözet. Jó hatással voltak erre a folyamatra a közelmúltban a 21. sz. főúton megvalósult, illetve az M2 gyorsforgalmi út esetén még mindig zajló fejlesztések. Ennek köszönhetően a Balassagyarmati és Bátorfyerényei járások mutatói is felfelé ívelnek, bár szaldójuk negatív. Az nem meglepő, hogy a nagyobb lakosságú járásban nagyobb fogyás tapasztalható. A Salgótarjáni járás esetén azonban

aggasztó, hogy a tendencia nem változik, évente mintegy félezer ember vándorol el. Ezt legerősebben a megyeszékhely érzi meg, amely még a környező falvakban lakók számára sem vonzó, hiszen ottmaradásukat nagyban segíti a falusi CSOK. Romló tendenciát mutat még a Szécsényi járás, ahol az elvándorlás az elmúlt tíz évben megduplázódott.

A térség vonzóvá tételéhez elengedhetetlen a településeken az „okos megoldások” biztosítása a helyi lakosok komfortfokozatának növelése érdekében. Külön figyelmet igényel a Z generáció igénye, hiszen 2030-ban az aktív lakosságnak túlnyomó részét teszik majd ki.

A TOP keretében 2014-2020 között a legszükségesebb humán szolgáltatási – orvosi rendelő, szociális szolgáltatások, bölcsőde és óvoda - fejlesztések megvalósultak a nógrádi településeken. Ez a TOP PLUSZ keretében tovább folytatódhat. 2015 óta a lakásállomány ugyan enyhén, de elkezdett emelkedni.

A közlekedési fejlesztéseknél mérföldkönek számít, hogy az R21. út 2x2 sávval Salgótarjánig megépült. A Mátraverebély-Somoskőújfalu (országhatár) közti szakasza, melynek nyomvonalát az országos területrendezési terv is tartalmazza, tanulmánytervi szinten rendelkezésre áll. Szintén várat még magára az M2 autópálya Vác és Hont (Parassapuszta-országhatár) közti megvalósítása, melyet az országos területrendezési terv tartalmaz. Az ITM közleménye szerint tervezése az országhatárig 2021-ben folytatódhat.

A megye földrajzi adottságai miatt a települések lakosságának mintegy 70% kizárólag közúton megközelíthető településen él, illetve a többi település utasainak nagyrésze is rá van szorulva az autóbuszok igénybevételére, ezért ez a közlekedési mód tekinthető dominánsnak. A buszos közlekedés jelentős időelőnye miatt a hivatásforgalomban a vasút nem számít alternatívának. A megye tömegközlekedési hálózata nem támogatja megfelelően a munkába való eljutást megyén belül.

Salgótarján az egyetlen olyan megyeszékhely, amely nem rendelkezik gyorsvasúti összeköttetéssel. A 2021-2027 időszakban elengedhetetlen, hogy a régóta halogatott pályarekonstrukciónak legalább a tervezése megkezdődjön.

A kerékpárutakra általánosságban az a jellemző, hogy a megyében elkészült kerékpárút-beruházások zömében nem alkotnak hálózatot. Ez a tendencia a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program segítségével megváltozott, mivel az egyedi szakaszokon túl elindult a kerékpárutak összekötése, illetve a több település közötti hálózat kialakítása.

A vállalkozás-telepítési tényezők vizsgálatánál a helyzetelemzés rámutat, hogy a nagyobb befektetések bővítésének legszűkebb keresztmetszetét a kijáánlható iparterületek, ezen belül is a zöldmezős lehetőségek hiánya jelenti. A TOP keretében elindult fejlesztések nem teszik lehetővé nagyobb befektető betelepülését. A támogatási konstrukciók szigorú feltételei miatt a barnamezős rehabilitáció sem tudott beindulni. A SWOT elemzés veszélyként jelzi, hogy Nógrád továbbra is kimarad a működő tőke-befektetési helyszínek közül,

3.1.4.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához

Nógrád megyében az elvándorlás legsúlyosabban a Szécsényi és Salgótarjáni járásokat érinti. Utóbbiból is kiemelkedik a megyeszékhely rohamosan fogyó lakosságával.

Az intézkedések keretében el kell érni, hogy a város- és településfejlesztési beavatkozások hozzájáruljanak a fejlesztési szempontból kiemelt térségek vonzerejének növekedéséhez. Ehhez elengedhetetlen a gazdaság intenzív fejlesztése, mert az elvándorlásban meghatározó motiváció a más térségekben, külföldön található jövedelmező munkahely.

3.1.4.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
1. Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése		
Az intézkedés a települési egészségügyi, szociális, nevelési-oktatási, kulturális intézmények, sportlétesítmények fejlesztését szolgálja mind a szolgáltatások száma és minősége, mind azok infrastruktúrája tekintetében. Az intézkedés magában foglalja a szociális városrehabilitációs beavatkozásokat is. Emellett, a sportra történő nevelés is részét kell, hogy képezze az intézkedésnek a sportlétesítmények fejlesztése mellett.	Települési önkormányzatok Civil szervezetek Egyházak Beruházási Ügynökség	Fejlesztett szolgáltatások száma Új szolgáltatások száma
2. Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés		
Az intézkedés keretében felújításra kerülnek a 4 és 5 számjegyű utak kijelölt szakaszai. Az önkormányzatok folytatják a települési belterületi utak felújítását, bővítését. Tovább bővül és hálózatosodik a megyei kerékpárutak rendszere.	Magyar Közút Zrt. Települési önkormányzatok	Fejlesztett utak hossza
3. Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések		
Az intézkedés a következő fejlesztéseket foglalja magában: 21. út Salgótarjánt elkerülő szakaszának megépítése, I. ütem Bátonyterenye-Nemti elkerülő út Vác – Parassapuszta közötti 2x2 sávú gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan Rétság és Nagyoroszi elkerülő utak építése legalább 2x1 sávban a teherforgalom számára 81. sz. vasútvonal korszerűsítési terveinek elkészítése	NIF Zrt. MÁV Csoport	Elkészült közlekedésfejlesztési tervdokumentumok száma Fejlesztett gyorsforgalmi utak hossza
4. Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken		
Az intézkedés tartalma a települések épített és természeti környezetének, digitális infrastruktúrájának, szolgáltatási minőségének és hatékonyságának fejlesztése innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, illetve Z generációt vonzó modern szórakozóhelyek, vendéglátó egységek és szabadidős terek kialakítása. A digitális fejlesztések teret adhatnak a közösségi gazdaság elterjedésének is.	Helyi önkormányzatok Önkormányzati többségi tulajdonú gazdasági társaságok Civil szervezetek	Új szolgáltatások száma Digitalizált szolgáltatások száma Fejlesztett lakóegységek száma
5. Üzleti infrastruktúrák bővítése		
A 2021-2027 időszakban az intézkedés hatására tovább bővülnek az iparterület fejlesztések. A geográfiai adottságok a hasznosítható területméreteket behatárolják, azonban Pásztó térségében lehetőség van a 21. sz. főút mellett egy 60-80 hektár méretű iparterület kialakítására. A megyeszékhelyen, a városokban, illetve kistérségeken létrejönnek új inkubációs kapacitások. Salgótarjában a termelő és szolgáltató vállalkozásokat műhelyinkubátor, míg a többi településen a mikro- és családi vállalkozásokat digitális szolgáltatásokkal felszerelt mini inkubátorok segítik.	Helyi önkormányzatok Helyi önkormányzati többségi tulajdonban lévő társaságok NIPÜF Zrt.	Fejlesztett iparterületek nagysága Létrehozott inkubációs kapacitások mérete

3.1.4.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Ágazati program	Költségvetési támogatás	Egyéb forrás	Összes forrás (mrd Ft)
Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	TOP PLUSZ 12 mrd Ft EFOP PLUSZ 5 mrd Ft	Kormányzati támogatás 6,85 mrd Ft		23,85 mrd Ft
Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés	TOP PLUSZ 7,7 mrd Ft	Magyar Falu program 0,5 mrd Ft Creative Region 200 mrd Ft		208,2 mrd Ft
Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések	IKOP PLUSZ 200 mrd Ft	Kormányzati támogatás 1 mrd Ft		201 mrd Ft
Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken	DIMOP PLUSZ 2 mrd Ft	Creative Region 5 mrd Ft		7 mrd Ft
Üzleti infrastruktúrák bővítése	TOP PLUSZ 4 mrd Ft	Creative Region 2 mrd Ft		6 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	230,7 mrd Ft	215,35 mrd Ft	0 mrd Ft	446,05 mrd Ft

3.1.4.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseivel és egyedi célkitűzéseivel

Célkitűzés megnevezése	Kapcsolat leírása
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	Az „okos város” megoldások hozzájárulnak a közszolgáltatások digitalizációjához.
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Az iparterület fejlesztésbe bevont szennyezett barnamezős területek helyreállítása és gazdasági célú fejlesztése hozzájárul a tisztább városüzemeltetéshez.
Jobban összekapcsolt Európa	Javul a megye megközelítése a fő közlekedési utakon. Elindulhat a vasútvonalak villamosítása, a vonalak sebességének növelése. A kerékpárút hálózat bővítése elősegíti a nagyobb hálózatokra történő rákapcsolódást.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	A helyi utak fejlesztésével és okos megoldásokkal növekszik a munkaerő mobilitása. Az üzleti infrastruktúra fejlesztésével javul az elmaradott térség gazdasági és innovációs potenciálja. Az elérhető humán szolgáltatások tekintetében csökkennek a területi egyenlőtlenségek.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Gyors és kényelmes közlekedés, elérhetőség javítása az országban és a Kárpát-medencében	A közúti és vasúti fejlesztések javítják Budapest és más városok, valamint Szlovákia megközelítését.
Vonzó vidéki életmód	A helyi szolgáltatásfejlesztésnek köszönhetően vonzóbbá válnak a nógrádi települések.

3.1.4.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Települési önkormányzatok	Önkormányzati utak fejlesztése Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, települések okosítása Új iparterületek kialakítása, meglévők fejlesztése, inkubációs kapacitások bővítése	Programtervezés és megvalósítás
Beruházás Ügynökség	Tanuszodák fejlesztése	Projekttervezés és megvalósítás
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció
NIF Zrt.	Főközlekedési utak fejlesztése	Projekttervezés és megvalósítás
Magyar Közút Zrt.	4 és 5 számjegyű utak fejlesztése	Projekttervezés és megvalósítás
MÁV Csoport	Vasútfejlesztés	Projekttervezés
NIPÜF Zrt.	21. sz. főút mellett zöldmezős 60-80 ha iparterület fejlesztése	Projekttervezés, megvalósítás és üzemeltetés

3.1.5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása

3.1.5.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Salgótarján Magyarország egyedüli megyeszékhelye, melynek gazdasága nem motorként funkcionál, hanem a megye mutatóit lefelé húzza. A munkahelyek hiánya, a foglalkoztatás és jövedelmek alacsony szintje, valamint a vállalkozásokat sújtó terhek következtében a város hosszú távú fenntartására alkalmas értelmiségi és vállalkozói középrétegek jelentős része elvándorolt a városból. A megyeszékhely kiváló középiskoláiból évről évre az egyetemekre kerülő fiatalság pedig nem tér vissza.

A meglévő ipari kultúrára, infrastruktúrára, képzőrendszerre a továbbiakban is lehet építeni, azonban merőben új szemlélet szükséges a gyors változás eléréséhez. A városnak olyan programokkal kell előállnia, amelyek ráirányítják a figyelmet, és hosszú távú vonzerő növelő hatással bírnak.

A Szécsényi járás Nógrád megye egyetlen komplex programmal fejlesztendő térsége, mind gazdasági, mind társadalmi mutatói elmaradnak a megyei átlagtól. A járást Szécsény város, mint járásszékhely, illetve 13 település alkotja.

A Szécsényi járás szerény részesedése a megye gazdasági teljesítményéből folyamatosan alacsony szintű. Itt működik a legkevesebb társas vállalkozás, itt realizálódik a legkisebb arányú árbevétel és hozzáadott érték. Az emberek jövedelme egyötöddel alacsonyabb, mint a megyei átlag. A legrosszabb munkanélküliséggel rendelkező települések túlnyomó része itt található. A folyamatok hatására a járásból az elvándorlás az elmúlt tíz évben megduplázódott.

Nógrád megye területfejlesztési koncepciója rávilágít, hogy a Szécsényi járás erőssége a mezőgazdaság és élelmiszeripar, illetve a kapcsolódó csomagológép gyártás. Ezen potenciált kihasználva a koncepció élelmiszeripari alapú gazdaságfejlesztési program megvalósítására tesz javaslatot.

3.1.5.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához

A prioritás kifejezetten területi jellegű, koncentrálna a kiemelt figyelmet igénylő megyeszékhelyre, illetve a komplex programmal fejlesztendő Szécsényi járásra.

Salgótarján 2020-2024 időszakra szóló gazdasági programja rávilágít, hogy Salgótarján gazdasági mutatói minden területen csökkenést mutatnak. A város helyzetének javításához olyan komplex beavatkozások szükségesek, amelyek radikális módon átírják a leszakadás forgatókönyvét. Fontos, hogy a rövid távú érdekek előtérbe helyezése helyett elinduljon egy hosszú távú, politikai és társadalmi kompromisszumon alapuló várostervezés, illetve egy bátor és innovatív fejlesztési program, amely új utakat keres a városnak legjobban igazodva adottságaihoz, illetve térségbeli, jövőben betölthető szerepéhez. Ennek legfontosabb iránya a gazdaságfejlesztés.

A komplex programmal fejlesztendő Szécsényi járásban, illetve a felzárkózó településeken tovább kell erősíteni a célzott támogatást biztosító szakpolitikai intézkedéseket. Ezekre kiváló példa a GINOP-1.2.9-20 konstrukció (Hátrányos helyzetű településeken működő mikro és kisvállalkozások fejlesztéseinek támogatása), vagy a Belügyminisztérium által indított „Kedvezményezett Települések Gazdaságélénkítő Programja” kezdeményezés. Azokon a településeken, ahol a vállalkozói tőke korlátosan jelenik meg, tovább kell gondolni az önkormányzati vagy más társadalmi vállalkozások létrehozásának alternatíváit. A Szécsényi járás adottságait tekintve az élelmiszeripar, illetve a kapcsolódó ágazatok (mezőgazdaság, csomagolóipar) fejlesztése hozhat térségi felemelkedést.

3.1.5.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása

A korábban felsorolt prioritások mindegyike érinti a kiemelt térségeket. Jelen területi prioritás kifejezetten azokat a kiemelt intézkedéseket tartalmazza, amelyek helyi hatásúak, és kitörési pontot jelentenek a helyzeti hátrányok mielőbbi megszüntetése érdekében.

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
1. Salgótarján urbanisztikai megújulása		
Salgótarján város teljes urbanisztikai újatervezése, igazodva a megváltozott gazdasági, társadalmi és intézményi struktúrához, illetve a jövőbeli trendekhez.	Salgótarján MJV Önkormányzata Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar	Komplett urbanisztikai tervek száma
2. Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe		
Salgótarján északi városrészében nemzetközi paralimpiai sportközpont létrehozása sportlétesítményekkel, kiszolgáló egységekkel és szállásfejlesztéssel.	Salgótarján MJV Önkormányzata Testnevelési Egyetem	Új szolgáltatások száma Új szállásférőhelyek száma
3. Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban		
Salgótarjáni barnamezős terület revitalizációjával kompetenciaközpont, illetve Tudományos és Technológiai Park jön létre. A kutatók, mérnökök és helyi vállalatok együttműködése a meghajtás, az energiaellátás és a járműirányítási rendszerek fejlesztését célozza meg.	Salgótarján MJV Önkormányzata Vállalatok, integrátorok Egyetemek Képzőintézmények	Új üzleti infrastruktúrák mérete Új K+F+I szolgáltatások száma

<i>Bemutató</i>	<i>Potenciális kedvezményezett kör</i>	<i>Indikátor</i>
4. Salgótarján második értelmiségvonzó programja		
A Salgótarjánban a MVP és egyéb programok keretében tervezett kiemelt fejlesztések sikeres működtetésének feltétele a megfelelő humán szakmai és menedzsment kapacitás rendelkezésre állása. Az intézkedés keretében komplex beavatkozások segítik a letelepedést, illetve a diplomás helyiek visszavonását. Kiemelt szerepet kap az épülő onkológiai központ humán erőforrásának biztosítása.	Salgótarján MJV Önkormányzata Szent Lázár Megyei Kórház Simmelweis Egyetem	Elért személyek száma Fejlesztett lakóegységek száma
5. Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja		
Az intézkedésnek köszönhetően a járás minden településén fog működni új vagy meglévő helyi szociális foglalkoztatást biztosító projekt(elem) vagy vállalkozás a helyi adottságoknak és piaci lehetőségeknek megfelelően. Mintaként szolgál a Belügyminisztérium gazdaságélénkítő programja.	Települési önkormányzatok vagy azok többségi tulajdonú gazdasági társaságai Szociális szövetkezetek	Támogatott munkahelyek száma Támogatott szervezetek száma
6. Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban		
Az intézkedés komplex megoldást kínál a mezőgazdasági és élelmiszeripari, csomagolóipari KKV-k számára a növeléséhez és fejlesztéséhez az ingatlan biztosításától az élelmiszerhigiénéig és képzésen át, a tőketámogatásig. Részt képezi manufaktúra inkubációs kapacitás létrehozása Szécsényben.	Szécsény Város Önkormányzata Lipthay Béla Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Támogatott vállalkozások száma Új munkahelyek száma

3.1.5.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció

<i>Intézkedés</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (mrd Ft)</i>
Salgótarján urbanisztikai megújulása		Kormányzati támogatás 1 mrd Ft		1 mrd Ft
Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe		MVP 50 mrd Ft		50 mrd Ft
Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjánban (kiemelt projekt)		Creative Region 10 mrd Ft		10 mrd Ft
Salgótarján második értelmiségvonzó programja		Kormányzati támogatás 1 mrd Ft		1 mrd Ft
Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja		Kormányzati támogatás 1 mrd Ft		1 mrd Ft

<i>Intézkedés</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (mrd Ft)</i>
Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban	TOP PLUSZ 0,3 mrd Ft	Creative Region 20 mrd Ft	önerő 0,7 mrd Ft	21 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	0,3 mrd Ft	83 mrd Ft	0,7 mrd Ft	84 mrd Ft

3.1.5.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseivel és egyedi célkitűzéseivel

<i>Célkitűzés megnevezése</i>	<i>Kapcsolat leírása</i>
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	A prioritás a legkevésbé fejlett térségek kiegyenlítési célú gazdasági fejlesztését szolgálja innovatív eszközökkel.
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	A salgótarjáni hajtástechnológiai kompetencia és K+F+I központ a tisztább üzemű városi közlekedés elérését segíti az alternatív hajtástechnológiák fejlesztésével.
Szociális Európa	A prioritás tartalmaz olyan munkaerőpiaci beavatkozásokat, amelyek a hátrányos helyzetű személyek felzárkóztatását, illetve a szakemberhiány csökkentését támogatják.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	Az intézkedések segítik a térségi gazdaság fejlődését célzott humán és infrastruktúra fejlesztésekkel.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes népesség	A prioritásnak köszönhetően javulnak a foglalkoztatási feltételek, nő a lakosság képzettsége
Csúcstechnológiájú, innovatív, magas hozzáadott értéket előállító Magyarország, a magyar termelési kultúra XXI. századi újjászületése	A prioritás keretében olyan innovációs kapacitás jön létre, amely hosszú távon képes csúcsmínőségű termékek és technológiák előállítására, növelve a térségben a hozzáadott értéket.
Vonzó vidéki életmód	A prioritás gazdaságösztönző hatásánál fogva felértékeli a hátrányos helyzetű térségeket, hozzájárulva a megtartó erő növeléséhez.
Kárpát-medencei régió nemzetközi versenyképességének növelése	A Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park - felvidéki egyetemi együttműködése révén - a határon túl is hatással bír az innovációs eredményekre.

3.1.5.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

<i>Közreműködő</i>	<i>Fejlesztési terület</i>	<i>Felelősségi kör</i>
Salgótarján MJV Önkormányzata	Minden vonatkozó intézkedés	Programtervezés és megvalósítás
Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar	Salgótarján urbanisztikai újratervezése	Programtervezés és konzorciumi megvalósítás
Testnevelési Egyetem	Nemzetközi paralimpiai sportközpont létesítése	Programtervezés és konzorciumi megvalósítás

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Szent Lázár Megyei Kórház Simmelweis Egyetem	Egészségügyi szakemberek biztosítása az onkológiai központhoz	Programtervezés és konzorciumi megvalósítás
Óbudai Egyetem, Nógrád Megyei Szakképzési Centrum, Salgótarjáni Innovációs Np. Kft.	Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjában	Programtervezés és megvalósítás konzorciumban
Szécsény Város Önkormányzata	Manufaktúra inkubációs kapacitás létrehozása	Projekttervezés és megvalósítás
Lipthay Béla Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése	Programtervezés és megvalósítás konzorciumban
Szécsényi Járási Önkormányzatok Településfejlesztési és Feladatellátási Társulása	Szociális gazdaságfejlesztési program	Programtervezés és koordináció
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció

4. TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK

A 2021-2027-es európai uniós fejlesztési ciklusra kidolgozandó Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója és Programja területi (környezeti-, társadalmi-, és gazdasági) hatásvizsgálati dokumentációjának elkészítését a 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelet 9. §-ában és a 9. mellékletben meghatározottak, továbbá az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szerinti tartalommal kell elkészíteni.

Ehhez kapcsolódóan az Önkormányzat a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 8. § (3a) bekezdése alapján 2021 márciusában megkezdi a 30 napos véleményezési eljárását a „Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója (2014-2020)” dokumentumhoz kapcsolódó Stratégiai Környezeti Vizsgálatról. Ehhez a Korm. rendelet 3. számú melléklet II. pontjában lévő környezet védelméért felelős közigazgatási szervek véleményét bekérte. Emellett, a Program Területi Hatásvizsgálata a Programmal együtt 45 napos társadalmasításra és véleményeztetésre került, a beérkezett észrevételek ezt követően beépítésre kerülnek.

Beszerzési eljárása keretében Nógrád Megye Önkormányzata az EX-ANTE Kft-t választotta ki és bízta meg a Nógrád Megye Területfejlesztés Koncepciója és programja területi hatásvizsgálatának elkészítésével.

A hatásvizsgálati dokumentum megállapítja, hogy az NMTEK szakmailag megalapozott. A koncepció célkitűzései lefedik a területfejlesztési dokumentumok célrendszerét, és általában tartalmazzák a környezetvédelmi dokumentumokét.

Nógrád Megye Területfejlesztési Programjához kapcsolódóan szintén bekérte az Önkormányzat a környezet védelméért felelős közigazgatási szervek véleményét a szükséges hatásvizsgálat

tematikájához. A program első munkaanyagának elkészültéig említésre méltó javaslat nem érkezett be.

A területfejlesztési koncepcióval és programmal összefüggésben feltárt gazdasági, társadalmi és környezeti hatásokat, illetve azok kockázatainak kezelését összességében pozitívan értékeli a vizsgálati dokumentum.

„A gazdaság a kitörési lehetőségekre építve és diverzifikáltan fog fejlődni, az infrastrukturális feltételek javulni fognak, a társadalomban pedig javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózása a mentális támogatás, képzés, városrehabilitációk és új foglalkoztatási lehetőségek eredményeként).”

Az elemzés eredményei alapján számos tervezett intézkedés esetén javaslatot tesznek a szerzők annak módosítására (kiegészítésére vagy korlátozására) az esetleges környezeti károk csökkentése, vagy éppen az előnyök maximalizálása érdekében.

5. A VÉGREHAJTÁSÁBAN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETEK KÖZTI MUNKAMEGOSZTÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS INFORMÁCIÓCSERE MEGHATÁROZÁSA, AZ ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS RENDSZERE

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) értelmében a megye területén működő bírósági nyilvántartásba vett területfejlesztési, környezetvédelmi, természetvédelmi civil szervezetek, valamint a nők és férfiak esélyegyenlőségéért küzdő szervezetek a területfejlesztést érintő kérdések megtárgyalására egyeztető fórumot hozhatnak létre, egyidejűleg jelezve a megyei önkormányzatnak együttműködési szándékukat. A 2021-2027 időszak tervezési feladataira vonatkozóan ilyen egyeztető fórum létrehozásáról, egyeztetési igényéről a megyei önkormányzat nem értesült.

A törvényben meghatározott regionális területfejlesztési konzultációs fórum az Észak-magyarországi Régióban 2012 óta működik, fő feladata a megyehatárokon átnyúló fejlesztések összehangolása.

A megye és a területén lévő megyei jogú város érdekegyeztetésének platformja a megyei területfejlesztési konzultációs fórum.

Nógrád Megye Önkormányzata a területfejlesztési program készítésének időpontjában térségi fejlesztési tanácsnak nem tagja.

Partnerségi Terv a 2020-ig hatályos területfejlesztési koncepció és program elkészítését megelőzően is készült, melyet Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 81/2012. (XI. 22.) Kgy. és 132/2013. (XII. 19.) Kgy., valamint 10/2014. (I. 30.) Kgy. határozataival fogadott el. Mivel az a 2013-2014. években lezajlott egyeztetésekhez készült, felülvizsgálatát feltétlenül indokolt volt elvégezni.

A Partnerségi Tervet 2020-ban a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai vizsgálták felül és tettek javaslatot a megújításra. A dokumentum 2020. novemberében kerül elfogadásra.

A Partnerségi Terv tartalmazza:

- a partnerségbe bevonni kívánt célcsoportokat
- a bevonás eszközeit és részvételi formáit
- a bevonás céljait.

A koncepció készítésének időpontjában kialakult járványügyi helyzet és az ebből következő egyre szigorúbb intézkedések miatt, a tervezési folyamat időszaka alatt, a 218/2009. (X.6) Korm. rendelet 13. §-ában felsorolt, személyes kontaktust igénylő bevonási eszközök nem javasoltak. Ennek figyelembevételével és a gyorsabb információcsere elősegítése a bevonás tervezett eszköze az elektronikus levél, illetve a www.nograd.hu oldalon az információk elhelyezése.

Nógrád Megye Önkormányzata létrehozta a Területfejlesztési és Koordinációs Munkacsoportot, amely megszervezi a stratégiai tervezési feladatok végrehajtását, valamint ellátja a Partnerségi Terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait.

A területfejlesztési program készítésének időpontjában még nem áll rendelkezésre végrehajtási jogszabály a 2021-2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó források felhasználási rendjére vonatkozóan, amely esetleg további operatív érdekegyeztetési, döntési folyamatokról határozná.

6. A VÉGREHAJTÁS ÉS A FINANSZÍROZÁS INTÉZMÉNYI ÉS ELJÁRÁSRENDI RENDSZERÉNEK ÁTFOGÓ BEMUTATÁSA

6.1. Végrehajtás és eljárásrend

2021-2027 közötti uniós finanszírozású programok végrehajtási rendszerének kialakítása – beleértve az intézményrendszeri és eljárásrendi kérdéseket – az Innovációs és Technológiai Minisztérium feladat- és hatásköre. Ennek kereteit várhatóan a Partnerségi Megállapodás fogja tartalmazni. A végrehajtási rendszer kidolgozása folyamatban van, végleges kialakítása az Európai Bizottsággal történt egyeztetéseket követően lehetséges. Előzetes információk alapján a tervezett végrehajtási rendszer lényeges elemei megegyeznek a 2014-2020 közötti időszakban kialakítottal.

A TOP PLUSZ közreműködő szervezeti (KSZ) feladatait továbbra is a Magyar Államkincstár látja el.

Az operatív programok közül a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ (TOP PLUSZ) az ország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére.

6.1.1. Integrált Területi Program

A TOP PLUSZ-ban megmarad a 2014-2020 között a TOP-ban bevált, helyi szükségleteken alapuló integrált tervezés és programvégrehajtás, melynek eszköze a megyei integrált területi program (ITP). A TOP PLUSZ a megyei ITP-n keresztül a megyei és kiemelt térségi területfejlesztési koncepciókra és programokra alapozott, integrált területfejlesztési megközelítésre építő decentralizált területi fejlesztéseket tesz lehetővé, a megyei önkormányzat bevonását biztosító területi kiválasztási rendszer (TKR) eljárásrend keretében.

Az ITP-ben a megyék az indikatív tervezési forráskeretük terhére, területfejlesztési koncepciójuk és programjuk alapján meghatározzák, hogy az egyes területekre mennyi forrásfelhasználást terveznek, azokat milyen ütemben kívánják elérni, illetve általuk milyen eredményeket várnak el (indikátorvállalás).

Az ITP-k területi kiválasztási rendszer (TKR) eljárásrendben kerülnek végrehajtásra. Az egyes felhívásokban a megyék maguk határozzák meg a kiválasztási kritériumokat. Az Irányító Hatóság felelős a felhívások elkészítéséért, a támogatási kérelmek befogadásáért és értékeléséért. Azon felhívások esetében, melyekre nem csak a területi szereplő vagy többségi tulajdonában lévő gazdasági társasága jogosult támogatási kérelmet benyújtani, az IH a benyújtott támogatási kérelmekről születő döntés megalapozása érdekében döntés-előkészítő bizottságot (DEB) hív össze, melynek a megyei közgyűlés által delegált személy is tagja. Egy projekt kizárólag akkor támogatható, ha az IH és a megye által delegált tag is támogatja azt. A támogatási kérelmekről a DEB javaslatát figyelembe véve az IH vezetője dönt, melyet az általános szabályok szerint zajló kedvezményezettekkel történő projektfejlesztés, szerződéskötés és végrehajtás követ.

6.1.2. Integrált városfejlesztés

A megyei ITP – az ERFA rendelet 9. cikke értelmében - külön forrásokat biztosít az integrált városfejlesztési stratégia (ITS) alapján fejlesztést végrehajtó városoknak. A kiválasztás szakmai és területi szempontok alapján történik, az adott megyei területfejlesztési koncepcióban és programban meghatározott városfejlesztési célokhoz illeszkedve.

A megyei területfejlesztési programban a városfejlesztési célok tematikus rendszerezésben jelennek meg a prioritások és intézkedések között. A fenntartható városfejlesztést egy olyan eszközként értelmezzük, amely ezeket a fejlesztési célokat – az adott város fejlesztési szükségletei szerint – integrált rendszerbe foglalja.

A városok kijelölésére az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

- városok besorolása, mérete
- városok térszervező ereje, országhatáron átnyúlóan is
- Integrált Településfejlesztési Stratégia megléte és sikeres alkalmazása.

Nógrád megyében hat város található: Salgótarján megyeszékhely (mérete szerint középváros, középfokú központ); Balassagyarmat járásszékhely, középváros (alsófokú központ); Bátonyterenye, Pásztó, Rétság és Szécsény járásszékhelyek, és egyben kisvárosok (alsófokú központok). Legkisebb városunk Rétság, melynek lakossága nem éri el a 3 000 főt. A megyében léteznek olyan községi besorolású települések, melyek lélekszáma ezt meghaladja.

A Nógrád megyében jelenleg hivatalos járási rendszer hat egységével szemben ténylegesen csak öt funkcionális vonzáskörzet állapítható meg. A Bátonyterenyei járás településeit az ingázás egyértelműen a megyeszékhelyhez köti, így ezek a salgótarjáni funkcionális városi térségbe kerültek, a megye többi funkcionális városi térségének egysége a járásokkal nagyjából azonos.

A közigazgatási és közszolgálati funkciók, egészségügyi, kereskedelmi, közoktatási, rendvédelmi, építésügyi, kulturális, szociális, munkaügyi intézmények valamint a kereskedelem és a piaci szolgáltatások jelenlétét tekintve **térségi jelentőségű funkcionális központként Salgótarján és Balassagyarmat értelmezhető**. A közigazgatási és közszolgálati funkciók tekintetében – jóval kisebb súllyal – funkcionális központként kezelhető még Szécsény, Pásztó és Bátonyterenye. Rétság valószínűleg Vác közelsége miatt csak részben rendelkezik ezen adottsággal. Nógrád megyében tehát két olyan város létezik, amely a járásán túlterjedő térszervező erővel bír: Salgótarján és Balassagyarmat. Az OTrT tervezett városhálózati rendszerében is mindössze ez a két város jelenik meg.

A két funkcionális központ a megye ütőereit jelentő 21, illetve 22 sz. főközlekedési utak mentén fekszik.

Salgótarján Megyei Jogú Város, a megyeszékhely Nógrád megye egyetlen 20 ezer lakos feletti városa (34 877 lakos).

A határváros a Baltikumot a Mediterránnummal összekötő észak-dél irányú közép-európai fejlődési és közlekedési tengelyen helyezkedik el az urbanizált térségeknek az országhatárokon átnyúló Katowice–Zsolna–Túrócszentmárton–Besztercebánya–Zólyom–Losonc–Budapest vonalon kirajzolódó láncolatába illeszkedve. Az OTrT Budapest körüli belső város gyűrűjének északkeleti csapágyvárosaként jeleníti meg, a dinamikusan fejlődő közép-európai metropolisz körül körvonalazódó városrégió és Magyarország, valamint Szlovákia határon átnyúló, drasztikusan leszakadó összefüggő válságterületének határán elhelyezkedve. Az OTrT a megyére vonatkozó fejlesztési irányok között kijelöli Salgótarján térszervezésének erősítését, országhatáron átnyúlóan is.

Salgótarján Megyei Jogú Város 2014-2020 időszakra készült Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2017-ben került felülvizsgálatra.

Az ITS gazdaságfejlesztési tartalma Salgótarján Megyei Jogú Város gazdaság-fejlesztési és befektetésösztönzési stratégiáján alapul. Az ITS, valamint a gazdaság- és befektetés-ösztönzési

stratégia az elérhető helyi erőforrások kiaknázását, a helyi vállalkozások erősítését és a jövőbeni, munkahelyteremtő külföldi működőtőke befektetések feltételeinek megteremtését célozza. A gazdaságfejlesztés és befektetés-ösztönzés alapvető céljai az elvándorlás lassítása, majd megállítása, új munkahelyek megteremtése, valamint Salgótarján újradefiniálása helyben, majd újrapozicionálása belföldön és külföldön. Az ITS nagyívű célokat tűz ki a város és vállalatának regionális és európai szerepében, nem megelégedve a KKV szektor megerősítéséről. A területhiány miatt felhívja a figyelmet a barnamezős rehabilitáció szükségességére.

A társadalmi problémákra válaszolva anti-szegregációs program megvalósítását javasolja a dokumentum. Mindemellett nagy hangsúlyt kíván fektetni a hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatásának elősegítésére.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a 2014-2020 időszakban megvalósított fejlesztései során az ITS stratégiai céljait tudatosan követte. A városfejlesztés, gazdaságfejlesztés célkitűzései mellett nagy figyelmet fordítottak a szegregációs problémák kezelésére. A város vezetése elkötelezett a stratégia megvalósításának folytatása tekintetében.

Balassagyarmat Nógrád megye északnyugati részén, a szlovák határ mentén fekvő, peremi elhelyezkedésű kisváros. Funkcionális értelemben azonban egyértelműen központi szerepkörű tradicionális középváros. 29 településből álló járásának hagyományos foglalkoztatási, gazdasági, pénzügyi, igazgatás-szervező és egészségügyi-szociális szolgáltató központja, hagyományos kereskedő, iskola- és kultúrváros. Ugyanakkor olyan középfokú központi szerepköröket is betölt, amelyek túlnyúlnak a járási hatókörön, és az egész Nyugat-nógrádi térség funkcionális központjává emelik. A város vonzása korlátozott mértékben a határt is átlépi, érzékelhetően főként az Ipolyság-Nagykürtös-Losonc közti zónára terjed ki. Az OtrT városhálózati térképén Balassagyarmat a Budapestet 40-80 km-es sávban körülfogó ipari/logisztikai gyűrűn belül, és a Budapesti agglomerációs térség peremén helyezkedik el. Az OtrT a megyére vonatkozó fejlesztési irányok között kijelöli Balassagyarmat térszervezésének erősítését, országhatáron átnyúlóan is.

A város 2014-2020 időszakra készült Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2016-ban került módosításra.

A dokumentum alapvető célként jelöli meg, hogy Balassagyarmat erősödjön a várostérség-központi, palóc kulturális-központi szerepkörében. A stratégiai célok között a népességmegtartó képesség és társadalmi esélyegyenlőség javítása, a gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés, a városi arculatépítés és környezetfejlesztés, valamint a klímaváltozásra való felkészülés, a megújuló energia erőforrások fokozódó hasznosítása és a természet értékek megőrzése szerepel.

A 2014-2020 időszakban a Balassagyarmaton végrehajtott fejlesztések az ITS-ben meghatározott célokat és megtervezett akciókat követték. A város vezetése elkötelezett a stratégiában lefektetett, és még hiányzó fejlesztési elemek megvalósítása irányában.

A fenti szempontok alapján javasoljuk, hogy a 2021-2027 fejlesztési időszakban az ERFA 9. cikk szerinti fenntartható városfejlesztés eszköz alkalmazására Salgótarján és Balassagyarmat városok kerüljenek kijelölésre.

6.1.3. Várostérségek

A városok térségeit tekintve elmondható, hogy sem Salgótarján, sem Balassagyarmat esetén nem beszélhetünk agglomerációról, sőt még agglomerálódó térségről sem. A Magyarország településhálózatát bemutató „Agglomerációk, településegységek” (2014) kiadvány szerint Salgótarján esetében nagyvárosi településegységes található a megyeszékhely környezetében, amely tíz településből áll. Balassagyarmat esetén még nagyvárosi településegységről sem beszélhetünk, ráadásul a város térségének fele a szlovák határon túl található. Ezen okok miatt a városfejlesztési

eszköz alkalmazására javasolt városok **agglomerációs térségére vonatkozó önálló fejlesztési terület kijelölése nem indokolt.**

Nógrád megye járásainak általános gazdasági-társadalmi képe nem mutat kiugró eltéréseket. A hat járásból öt (Balassagyarmati, Bátorfyerenyi, Pásztói, Rétsági, Salgótarjáni járások) komplex mutató alapján a **kedvezményezett járás** kategóriába sorolt (azok a járások, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga).

6.1.4. Területi és települési preferenciák

Indokolt a támogatandó projektek kiválasztása során területi preferenciát biztosítani a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet besorolása szerint komplex programmal fejlesztendő **Szécsényi járás** számára. A járáshoz 14 település tartozik, járásszékhelye Szécsény város. Ezek közül a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet] kilenc, míg a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet] hat.

A járás legaggasztóbb problémája a magas munkanélküliségi ráta (2020. III. negyedévben 14,9%), ezen belül is a tartós munkanélküliek és pályakezdők megyén belüli legmagasabb aránya. Ebből adódóan Nógrád megyében itt a legalacsonyabb az adófizetők aránya és az egy lakosra jutó összes nettó jövedelem. A társadalmi mutatókat tekintve – természetes szaporodás/fogyás, vándorlási különbözet, öregedési mutató – a komplex programmal fejlesztendő járás más megyei járásokhoz viszonyított helyzete nem kiugróan gyenge. Ebből következik, hogy a Szécsényi járási szintű fejlesztési programban a gazdaságfejlesztésnek kiemelt szerepet kell kapnia a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében. A humán fejlesztési célok között pedig prioritást kell, hogy élvezzen a foglalkoztathatóság szintjének javítása képzési, mentális fejlesztési programokkal.

Nógrád megyén belül települési szinten preferenciákat javasolt biztosítani a fejlesztési források elosztásában a 1403/2019. (VII. 5.) a Magyarország egyes területei közötti gazdasági egyenlőtlenség csökkentése érdekében szükséges fejlesztési programcsomagról szóló, illetve a 1404/2019. (VII. 5.) a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának megalapozásáról szóló Korm. határozatban szereplő települések számára.

A 1403/2019. Kormányhatározatban szereplő Települések Gazdaságélénkítő Programjának célja a munkaerőpiaci hátrányok csökkentése, a helyi foglalkoztatás bővítése, a vidék lakosságmegtartó képességének növelése. A program a gazdasági mutatók alapján elmaradott településeken, az önkormányzatoknak, valamint az ott működő, székhellyel vagy telephellyel rendelkező mikro-, kis- és középvállalkozásoknak, továbbá az állami vagy helyi önkormányzati közvetlen vagy közvetett tulajdonban álló gazdasági társaságoknak nyújt támogatást.

A 1404/2019. Kormányhatározat a Központi Statisztikai Hivatal által készített legalacsonyabb komplex mutató alapján határozza meg azokat a településeket, amelyek hosszú távú fejlesztési programban vesznek részt.

A közsférát érintő gazdaságfejlesztési beavatkozások tervezése és végrehajtása során a 27/2013. (II. 12.) a szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételeének szabályairól szóló Kormányrendelet alapján előnyben kell részesíteni azokat a településeket, amelyeket a terület- és gazdaságfejlesztési, valamint foglalkoztatáspolitikai szempontok alapján a Kormány a szabad vállalkozási zóna övezetbe sorol. A szabad vállalkozási zónákba betelepült vállalkozások fejlesztési és foglalkoztatási célú támogatási igényeiket a pályázati úton érvényesíthetik. A jogszabály alapján a megye területén a kormányzat, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek szabad vállalkozási zónákkal kapcsolatos fejlesztési elképzeléseit a megye gazdasági szereplőivel együttműködve a megyei önkormányzat hangolja össze és koordinálja. A szabad vállalkozási zónává történő kijelölés 2027. december 31-ig szól.

6.2. A végrehajtásban résztvevő megyei intézmények

A megyei területfejlesztési program és ITP végrehajtásáért a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése felel, melynek legfőbb feladata a megyei területfejlesztés irányítása. A Közgyűlés dönt Nógrád megye területfejlesztési koncepciójának és programjának, valamint Integrált területi programjának elfogadásáról, illetve végrehajtásáról.

Nógrád Megye Önkormányzata a TOP döntéselőkészítő bizottságába (DEB) az önkormányzat elnökét delegálta, amely intézkedés várhatóan a TOP PLUSZ esetén is fennmarad.

Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Szervezeti és Működési Szabályzata szerint saját, illetve átruházott hatáskörben a hét fős Területfejlesztési Bizottság közreműködik az Európai Unió, és a kormányzati terület- és településfejlesztésicélokot szolgáló programokhoz kapcsolódó megyei feladatokban, valamint részt vesz a területfejlesztési koncepciók és programok, a területrendezési tervek egyeztetésében. Hatáskörébe tartozik továbbá az állampolgárok, a tervezéssel érintett területen működő érdekképviselők, társadalmi szervezetek és vállalkozások tervezésbe való bevonását részletező partnerségi terv elfogadása. Ezen túl kezdeményezi a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztését, koordinálja a magyar-szlovák közös eurorégiós elképzelések és egyéb közös fejlesztési koncepciók megvalósítását.

A megyei jegyző által vezetett Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatalban a területfejlesztéssel, ezen belül az ITP végrehajtással kapcsolatos operatív feladatokért, döntéselőkészítésért a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály felel.

A Nógrád Megye Önkormányzata tulajdonában álló Nógrádi Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. feladata a területfejlesztési szakmai munka segítése. Az ügynökség kiemelten a gazdaságfejlesztés területén végez projektfejlesztési, illetve végrehajtási feladatokat.

Az ERFA rendelet 9. cikke értelmében önálló, integrált településfejlesztési stratégián (ITS) alapuló fejlesztést hajt végre Salgótarján Megyei Jogú Város, illetve Balassagyarmat. Ezen települések kidolgozzák saját intézményi és eljárási, illetve monitoring rendszerüket a stratégiájuk sikeres végrehajtásához.

6.3. Finanszírozás

Nógrád megye területfejlesztési programjának finanszírozási portfóliója várhatóan az alábbiak szerint áll össze:

<i>Prioritás</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (md Ft)</i>
Népesség minőségi gyarapodása	30,85	2	0,3	33,15
Növekvő versenyképességű gazdaság	46,4	80,9	27,8	155,1
Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	40,2	18,5	0,2	58,9
Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	230,7	215,35	0	446,05
Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	0,3	83	0,7	84
MINDÖSSZESEN	348,45	399,75	29	777 200

7. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV

A 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelet 3. sz. melléklete a megyei területfejlesztési koncepció és program javaslattevő fázisának tartalmi követelményeiről a 2.1. i) pontban előírja, hogy a területfejlesztési programban szerepelnie kell monitoring és értékelési tervnek.

A területfejlesztési program utólagos értékelése olyan vizsgálatot jelent, amely alapján eldönthető, hogy a program sikeres volt-e. Arra kapunk választ, hogy a támogatás, illetve a támogatással végrehajtott beavatkozások kielégítették-e a feltárt szükségleteket, sikerült-e elérni a kitűzött célokat és az elvárt hatásokat.

Az egységes monitoring és indikátor mérési rendszer kialakítása érdekében célszerű, ha a megyei program- és prioritásszintű indikátorok meghatározása és mérése lehetőleg a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ, illetve az ágazati OP-k módszertanát követi.

A számszerűsített célok mérésére output és eredmény indikátorok szolgálnak. A hatásindikátorok meghatározása programszinten történik. Ezen indikátorokat prioritásonként az alábbi táblázatban foglaljuk össze:

<i>Intézkedés</i>	<i>Eredmény/output indikátor</i>	<i>Hatásindikátor (elvárt tendencia)</i>
Népesség minőségi gyarapodása		
Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)	Programba volt személyek száma, képzettséget szerzett személyek száma, elhelyezkedett személyek száma (fő)	Vándorlási különbözet (+) Aktivitási arány (+) Munkanélküliségi ráta (-) Képzettségi mutató (+)
Munkavállalók képzési programjai (ESZA)	Képzettséget szerzett személyek száma (fő)	Lakosság jövedelmi viszonya (+) Várható élettartam (+)
Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)	Programba volt személyek száma (fő)	
Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)	Szűrőprogramban részt vett személyek száma (fő)	
Tehetséggondozás és pályaeorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)	Programba vont gyermekek száma (fő)	
Digitális tudás fejlesztése (ESZA)	Képzésbe vont személyek száma/Képzettséget szerzett személyek száma (fő)	
Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)	Elindított új képzések száma (db) Új vagy fejlesztett gyakorlati képzőhelyek száma (db)	
Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA) (kiemelt projektek)	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma (db) Helyben indított új képzések száma (db) Fejlesztett duális felsőoktatási képzőhelyek száma (db)	
Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)	Fejlesztett lakások száma (db) Új letelepedettek száma (fő)	

Intézkedés	Eredmény/output indikátor	Hatásindikátor (elvárt tendencia)
Növekvő versenyképességű gazdaság		
Helyi vállalkozások versenyképességének növelése	Támogatott vállalkozások száma (db)	Egy főre eső GDP (+) Egy főre jutó hozzáadott érték (+) Vállalkozói aktivitás (+)
Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése	Támogatott vállalkozások száma (db) Új prototípusok száma (db) Új kutatóhelyek száma (db)	
Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása	Támogatott vállalkozások száma (db)	
Új vállalkozások létrejöttének támogatása	Újonnan létrehozott vállalkozások száma (db)	
Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap (kiemelt projekt)	Támogatott vállalkozások száma (db)	
Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek támogatása	Támogatott vállalkozások száma (db) Közösen fejlesztett új termékek, szolgáltatások száma (db)	
Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása	Támogatott vállalkozások száma (db) Újrahasznosított anyagok mennyisége (t) Energiamegtakarítás mértéke (MW)	
Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma (db) Létrehozott és fejlesztett szálláshelyek száma (db)	
Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése	Új üzleti szolgáltatások száma (db) Teremtett munkahelyek száma (db)	
Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése		
Nógrádi települések klímabarát fejlesztései	Fejlesztett zöldfelületek nagysága (km ²) Fejlesztett kékfelületek nagysága (km ²) Rehabilitált területek nagysága (ha)	Szén-dioxid kibocsátás csökkenés mértéke (+) Önfenntartó települések száma (+)
Középületek energetikai korszerűsítése a településeken	Energiamegtakarítás mértéke (MW)	
Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken	Felújított vonalas infrastruktúrák hossza (km) Csatornahálózatba kapcsolt új háztartások száma (db) Energiamegtakarítás mértéke (MW)	
Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban	Új elektromos töltőállomások száma (db) Forgalomba helyezett elektromos járművek száma (db)	
Megújuló energia helyi termelésének bővítése	Előállított energia mennyisége (MW)	
Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	Fejlesztett/megvédett területek nagysága	

Intézkedés	Eredmény/output indikátor	Hatásindikátor (elvárt tendencia)
Marasztaló, vállalkozóbarát élettér		
Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	Fejlesztett szolgáltatások száma (db) Új szolgáltatások száma (db)	Vándorlási különbözet (+) Vállalkozások demográfiája (+) Járasközpontok időbeli elérhetősége (-)
Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés	Fejlesztett utak hossza (km)	
Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések	Elkészült közlekedésfejlesztési tervdokumentumok száma (db) Fejlesztett gyorsforgalmi utak hossza (km)	
Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken	Új szolgáltatások száma (db) Digitalizált szolgáltatások száma (db)	
Iparterületek bővítése	Fejlesztett iparterületek nagysága (ha)	
Inkubációs kapacitások bővítése	Létrehozott inkubációs kapacitások mérete (m²)	
Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása		
Salgótarján urbanisztikai megújulása	Komplett urbanisztikai tervek száma (db)	Salgótarján: egy lakosra jutó vállalkozási árbevétel meghaladja a megyei átlagot (+) Szécsényi járás: állandó népességre jutó SZJA adófizetők aránya megközelíti a megyei átlagot (+)
Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe	Új szolgáltatások száma (db) Új szálláshelyek száma (fő)	
Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjánban (kiemelt projekt)	Rehabilitált terület nagyság (ha) Új üzleti infrastruktúrák mérete (m²) Új K+F+I szolgáltatások száma (db)	
Salgótarján második értelmiségvonzó programja	Fejlesztett lakóegységek száma (db) Elért személyek száma (fő)	
Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja	Új munkahelyek száma (db) Támogatott szervezetek száma (db)	
Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban	Támogatott vállalkozások száma (db) Új munkahelyek száma (db)	

Az értékeléshez használt mutatók bázisát és adatforrásait az alábbi táblázat foglalja össze:

<i>Mutató</i>	<i>Bázisérték</i>	<i>Értékelési adatforrás</i>
számszerű eredmény/output indikátor	0	Irányító Hatóság, forrásközvetítők, projektgazdák
növekedési mutató	2019 évi KSH adat	KSH, TeIR

A megyei szintű monitoring feladatokat a 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet szabályozza. A rendelet 7.§-a értelmében a megyei önkormányzat folyamatosan figyelemmel kíséri a megyei területfejlesztési koncepció és program megvalósulását és hasznosulását, melyhez területi monitoring rendszert működtet. A területi folyamatok elemzése éves és több éves időszakokban történik, melyhez adatokkal az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) szolgál. A területi monitoring rendszer működéséhez szükséges adatokat és információkat, valamint az arra épülő

nyomon követés, mérés, elemzés, értékelés módszertani eszközkészletét, rendszer- és folyamatmodelljét, szakértői és információtechnológiai rendszerét (leíró módszertant) a Területi Megfigyelő és Értékelő Rendszer (T-MER) tartalmazza.

A megyei területfejlesztési programra vonatkozóan a rendelet előzetes, közbülső és utólagos értékelést ír elő. Amennyiben beavatkozásra van szükség az értékelés javaslatai alapján, a megyei önkormányzat a területfejlesztési koncepciót és programot felülvizsgálhatja, módosíthatja.

A 2021-2027 időszakra vonatkozóan a közbülső értékelés 2025-ben, az utólagos értékelés 2030-ban javasolt. Ekkorra várható, hogy az elemzéshez megfelelő adatállomány rendelkezésre fog állni.

II. A TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM OPERATÍV PROGRAMRÉSZE

1. ÖSSZEFOGLALÁS, TERVEZÉSI HÁTTÉR

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeit, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályait a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet határozza meg, benne a részletes tartalmi követelményeket is. A területfejlesztési program középtávra szól, melynek operatív programrészében kerülnek meghatározásra az intézkedések (a stratégiai programrészben meghatározott prioritások alapján).

Az intézkedések keretében szükséges bemutatni azokat a fejlesztési programokat, melyeket az önkormányzatok, az üzleti és civil szektor önállóan vagy együttműködés keretében kívánnak megvalósítani, kitérve a lehetséges forrásokra, a területfejlesztési koncepcióban kitűzött célokhoz történő hozzájárulásra is. A programrész javaslatot tesz továbbá az egyes prioritások forráskeretére és a forrásfelhasználás időbeli ütemezésére.

Az operatív programrész készítését jelentősen megnehezítette a Covid-19 világjárvány azáltal, hogy csökkenteni kellett a személyes kontaktusokat. A fejlesztési igények felmérése, az információátadás elsősorban elektronikus csatornán valósulhatott meg, korlátozva a konzultációs alkalmak és résztvevők számát. A világjárvány az egyes üzleti, önkormányzati és civil szereplők fejlesztési elképzeléseit is átírta. Sok üzleti projekttervet elhalasztottak, átírtak a piaci körülmények változása miatt. A turizmusban működő szereplők tartalék fejlesztési forrásait elapasztották a bezárások, mindemellett előtérbe került a személyes biztonság a jövőbeli tervekénél. Az önkormányzatok is takarékosra kényszerültek az adóbevétel megvonások miatt, ami felemésztette projektelőkészítésre szánt tartalékaikat. Mindezek mellett hektikussá vált az építőanyag piac, még rövidtávra is kiszámíthatatlan építési költségeket eredményezve.

A negatív hatások mellett a világjárvány olyan folyamatokat is elindított, amelyek lehetőséget jelentenek a megyei szereplők számára. Ide sorolhatjuk a vidéki és aktív turizmus felértékelődését, az ingatlanpiac élénkülését, vagy a Kormány átmeneti támogatásának hatására elindult vállalati beruházásokat.

A megyei területfejlesztési koncepció célrendszer és a programban meghatározott prioritások kapcsolódását a stratégiai programrész vizsgálta. A *„Népesség minőségi gyarapodása”* prioritás jól harmonizál a munkaerőpiacon aktív személyek bevonzásának, illetve az egészségi állapot és tudásszint javításának céljával. A valódi jólét elérésének feltétele, hogy a tudás és az egészség erőteljesebben legyen jelen a megyében. A *„Növekvő versenyképességű gazdaság”* prioritáshoz kapcsolódó cél a fenntarthatóságot helyezi a középpontba. A gazdaság pénzügyi fenntarthatósága érdekében elengedhetetlen, hogy javuljon a vállalkozások jövedelmezősége, hozzáadott értéke. A környezeti szempontból elért fenntarthatóság segít megőrizni a jövőképpen meghatározott „zöld” célt, amely Nógrád egyedi jellegét, és ezáltal versenyképességét biztosítja. A fenntarthatóság át kell hogy járja a fejlesztések teljes szövetét, a vállalkozásoktól kezdve a turizmuson át, egészen az infrastruktúra fejlesztésig. Mindezek biztosítják az összhangot a *„Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése”* prioritással. A *„Marasztaló, vállalkozóbarát élettér”* prioritás már a 2014-2020-as területfejlesztési programban is megjelent. A mostani programban ezen belül nagyobb hangsúlyt kapnak a környezeti tényezők, illetve a jövő generációja igényeinek érvényesítése. A megyén belüli területi különbségek csökkentésének fokozása érdekében a programban megjelenik a *„Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása”* prioritás. A megyeszékhelyek között Salgótarján egyedülként húzza vissza a megye gazdaságát. Sok negatív rekordmutatóval rendelkezik továbbá a komplex programmal fejlesztendő Szécsényi járás. A leszakadó településeken

mind a gazdasági, mind a humán feltételek megerősítése szükséges, megfelelően az egészséges és aktív munkaerőt, valamint fenntartható gazdaságot kitűző céloknak.

A területfejlesztési program javaslattevő részében egy offenzív logikán alapuló, újszerű célrendszer jelent meg, fókuszálva a legfontosabb kitörési pontokra. A tervezők nem arra törekedtek, hogy a célrendszer minden területet lefedjen. A területfejlesztési program módszertana azonban minden területre kiterjedő, teljes tervezést vár el, így ezek a fókuszok nem jelentek meg élesen a stratégiai részében. Jelen fejezetben a stratégiai célokhöz kapcsolódó fejlesztések részletesebb bemutatásával a „Nógrád-specifikus” tervezési logika visszatér.

2. TÁMOGATÁS SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSÍTANDÓ PROGRAMOK

Nógrád alacsony tőkeellátottsága miatt elsősorban a nagyvállalati szektorban valósulnak csak meg olyan beruházások, amelyek nem vesznek igénybe valamilyen támogatást. Létezik még néhány példa a magánszektorban arra, hogy privát befektető a felhalmozott vagyonából Nógrádban ruházott be. Az esetek legnagyobb részében támogatott fejlesztésekről, beruházásokról beszélhetünk.

2.1. Európai uniós támogatással megvalósuló programok

Az európai uniós csatlakozás óta Nógrád megye fejlesztési forrásait növekvő mértékben biztosítják az EU fejlesztési alapjai. A 2007-2013 időszak végső mérlege szerint Nógrádba összesen 110,8 milliárd forint fejlesztési támogatás érkezett a projekthelyszín szerinti kifizetési adatok alapján.

A 2014-2020 időszak (Széchenyi 2020) forrásainak 100%-át már lekötötte a Kormány, a „visszahulló” források terhére lehetnek még pályázati kiírások. Így erre az időszakra még csak a végsőhöz közelítő részadatokat lehet vizsgálni. A területfejlesztési program készítésének időpontjában Nógrád megyei projekthelyszínek 149,544 milliárd forint támogatást nyertek el a Széchenyi 2020 program keretében. A legtöbb forrást a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) keretében ítélték meg 60,956 milliárd forint értékben.

A 2021-2027 időszakban több ok miatt is számíthatunk a Nógrádba érkező európai uniós források nagyságrendjének további emelkedésére. A Partnerségi Megállapodás tervezetében nagy hangsúlyt kapnak a területi egyenlőtlenségek tompítását szolgáló beavatkozások. Csak a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ (TOP PLUSZ) megyei forráskerete várhatóan nagyobb lesz a TOP forrásainál. Látható ugyanakkor az a tendencia is, hogy az egyes térségek, települések fejlesztési terveinél a Kormány egyre inkább az európai uniós források felhasználását preferálja azokban az esetekben, amikor a célok az operatív programokkal összeegyeztethetők.

A program készítésének időpontjában még nem állnak rendelkezésre az egyes operatív programok részletes dokumentumai. Az egyes intézkedéseknél szereplő fejlesztési programok esetén az európai uniós támogatás besorolást azok – a korábbi OP-khoz hasonló - várható tartalma alapján határoztuk meg.

A 2021-2027 fejlesztési ciklus operatív programjai a következők:

- Digitális Megújulás Operatív Program (DIMOP PLUSZ)
- Emberi Erőforrás-fejlesztési Operatív Program (EFOP PLUSZ)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP PLUSZ)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP PLUSZ)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP PLUSZ)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ (TOP PLUSZ)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP PLUSZ)

A TOP utódjaként megjelenő TOP PLUSZ várhatóan továbbra is hangsúlyos marad a megyei fejlesztésekben. A tartalmában hasonló program elsősorban az önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza majd. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia alapján fejlesztő városok hasonló logika mentén juthatnak majd forráshoz a KEHOP PLUSZ-ból is.

Az operatív programok megyei fejlesztésekből való részesedésében jelentős arányváltozásra nem számíthatunk. A fejlesztési igények alapján a TOP PLUSZ után a GINOP PLUSZ és a EFOP PLUSZ lesz várhatóan továbbra is kiemelt helyen a portfólión belül.

Európai uniós támogatásnak minősül az INTERREG Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program is, amely a határon átnyúló együttműködések támogatja. A 2014-2020 időszakban a nógrádi pályázók és partnereik szereplése kifejezetten sikeres volt a korábbi támogatott projektek számához és nagyságrendjéhez képest. A projekt tapasztalatok szélesedésével, az intézményi kapcsolatok erősödésével a határszakaszon belül Nógrád megyének ezt a pozícióját meg kell tartania. Kifejezetten ebből a programból támogatandók azok a kezdeményezések, amelyek határon átnyúló partnerséggel és hatással bírnak, kiemelt figyelemmel a turizmusra (Novohrad-Nógrád Geopark, Ipoly víziturizmus), a közlekedési kapcsolatok javítására és a természetvédelemre.

A közvetlen brüsszeli támogatások (pl. HORIZON 2020) esetén élénk forrásszerzési aktivitás a megyében nem tapasztalható. Ennek oka a stabil felsőoktatási bázis, illetve a nemzetközi együttműködésekkel rendelkező K+F+I vállalkozások hiánya. Ennek látványos változására 2027-ig nem lehet számítani.

2.2. Egyéb nemzetközi támogatással megvalósuló programok

Az európai uniós forrásokon kívüli egyéb nemzetközi támogatások a nógrádi helyszíni fejlesztések esetén számottevően nem jelentek meg. A Svájci–Magyar Együttműködési Program vagy a EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmus pályázatai nem álltak a megyei szervezetek érdeklődésének középpontjában. A Visegrádi Alap esetén időről-időre előfordulnak sikeres kisprogramok.

Ezen forráslehetőségek kihasználását mindenképpen célszerű ösztönözni a nemzetközi együttműködések mentén.

2.3. Hazai támogatással megvalósuló programok

A megyei fejlesztések területén kifejezetten népszerűek a hazai finanszírozású támogatási források.

Összegében legjelentősebb a Modern Városok Program (MVP) remélt forráskerete, amely elérheti a 100 milliárd forintot.

A MVP forrásaiból a megyeszékhely támogatást kaphat a helyi tömegközlekedés korszerűsítésére, megújuló energiatermelési és -szolgáltatási rendszer kialakítására, a barnamezős területek felszámolására, a helyi oktatás fejlesztésére, egészségügyi és sportfejlesztésekre, a Novohrad-Nógrád Geopark szolgáltatási kínálatának bővítésére, valamint a Fő tér és a városközpont rehabilitációjára. A fejlesztések közül eddig a Szent Lázár Megyei Kórház területén az onkológiai központ, illetve a város egyházi életét támogató templomfelújítások beruházásai indultak el.

A kistelepülések számára kedvelt konstrukció a Magyar Falu Program, amely nagy számban támogat kisléptékű helyi fejlesztéseket. A Magyar Faluszövetség saját nyilvántartása szerint Nógrád megyében csak egyetlen olyan település van, amely támogatásra jogosult, de még nem nyert a program keretében. A megye aprófalvas jellegéből adódóan erre a támogatásra a jövőben is nagy igény mutatkozik majd.

A Kormány támogatásával valósulhat meg a megyében három tanuszoda és egy kézilabdacsarnok, illetve a balassagyarmati színház megépítése is. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium szintén

hazai forrásból támogatja a szennyvízelvezetés és –kezelés, illetve a hulladékgazdálkodás fejlesztését a megye több részén.

A közfoglalkoztatási programok ugyan csökkenő forráskerettel és létszámmal működnek, még mindig fontos szerepet játszanak a települések életében. Amíg a településvezetők találnak alkalmas és bevonható álláskeresőket, a településfenntartási feladatok költségkímélő ellátása érdekében élni fognak a program lehetőségével. A közfoglalkoztatásból „kinövő” önkormányzati társadalmi vállalkozások támogatása várhatóan átkerül a TOP PLUSZ-ba. Ugyanez a tendencia várható a munkaerőpiaci programoknál, ahol egyre csökken a hazai finanszírozás aránya.

A megye innovációs potenciáljából adódóan nem számottevő a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal pályázatain történő részvétel. A Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program a megyében több magánszállás és panzió fejlesztést támogatta, és a szálláshelyek várhatóan továbbra is csak erre a forráshelyre számíthatnak, ha bővíteni, minőségi kategóriát ugrani szeretnének. Szintén ebből a programból kapott támogatást a Mátraverebély-Szentkút Nemzeti Kegyhely turisztikai fejlesztése.

A vállalkozások esetén a megyei nagyvállalatok beruházásainak finanszírozásában vállal szerepet a Kormány, amelyek uniós támogatásban nem részesíthetők. Ennek leginkább használt eszköze az Egyedi Kormánydöntéssel nyújtott támogatás (EKD), illetve a Nagyvállalati Beruházási Támogatási Program. A KKV-k jellemzően európai uniós támogatásokat vesznek igénybe. Egyik kivétel a támogatott Mikrohitel Program, amely a Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány népszerű finanszírozási eszköze. Az ágazati támogatási lehetőségeket kihasználva az építőipari vállalkozások rendszeresen pályáznak az évente megjelenő ÉPÍTŐ támogatási programban.

A nonprofit szervezetek működését és projektjeit legnagyobb arányban a Nemzeti Együttműködési Alap finanszírozza. Egyre több már az olyan, szervezetileg és pénzügyileg megerősödött civil szervezet, amely európai uniós pályázatokon is el tud indulni.

3. A TERVEZETT FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK MEGYEI PRIORITÁSOK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN

3.1. Prioritás megnevezése: Népeség minőségi gyarapodása

3.1.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Szociális Európa

A prioritáshoz kapcsolódó fő cél, hogy megálljon a megye lakosságának fogyása, illetve javuljon a meglévő lakosság egészségi állapota, aktivitása és jóléte. A Szociális Európa célkitűzés az EU lakosságának vonatkozásában ugyanezeket a célokat fogalmazza meg.

Tudáskorszerűsítés mindenkinek

A készségek, a tudás és a gazdasági-társadalmi jólét között szoros összefüggés van. Az alacsonyabb készségekkel és tudással rendelkező emberek mentális és fizikai egészsége sokszor alacsonyabb, kevésbé gondolkodnak pozitívan a jövőről, illetve csoportos tevékenységekben sem vesznek részt.

A tudás mindenkié, mint ahogy arra is minden megyei polgárnak lehetőséget és esélyt kell biztosítani, hogy fejlessze tudását.

A célkitűzés keretében – a megye kitörési pontjaihoz igazítva – tovább fejlődik a szakképzés, megteremtve az új irányok infrastrukturális és humán feltételeit. A szakképzésen belül erőteljesebb szerepet kap a turizmus, az e-mobilitás és a zöldgazdaság.

A ZÖLD Nógrád célkitűzés mentén a teljes oktatási-nevelési rendszerben hangsúlyt kell fektetni a környezeti nevelésre, szemléletformálásra. A hátrányos helyzetű gyermekek esetén fontos cél a tehetséggondozás elérhetővé tétele, illetve a teljes életpálya építés. A nem iskolai foglalkozásokon helyet kell, hogy kapjon olyan kompetenciák fejlesztése is, amelyek segítik a munka világában szembejövő kihívások kezelését (pl. digitalizáció, globalizáció, mobilitás).

Mivel a digitalizáció az élet és a munka világát már minden szegmensben eléri, tovább kell folytatódni a digitális kompetenciák fejlesztésének kortól függetlenül. A digitális tudásszint növelése nélkül a kitörési pontokként megjelölt fejlesztések nem lehetnek sikeresek.

A tudásszint növelésében kulcskérdés a felsőoktatás megerősítése a megyében. Helyi felsőoktatás nélkül a gazdaságnak lendületet adni képes innovációs folyamatok nem fognak felerősödni.

Mind a szakképzésben, mind a felsőfokú képzésben ki kell használni azt a gyakorlati tudást, amely megvan a helyi vállalatoknál. Ez nem csak a tanulók, hallgatók, hanem a képző szakemberek ismereteit is korszerűsíti.

Egészséges test és lélek

A társadalom aktivitásának fontos feltétele, hogy fizikai és mentális állapota rendben legyen. A célkitűzés keretében előtérbe kerül a prevenció az egészségmegőrzésben, illetve a mentális problémák kezelése. Utóbbi kifejezetten érinti a hátrányos helyzetű célcsoportokat. Az egészség megőrzéséhez hozzátartozik továbbá a sport és a megfelelő táplálkozás, melyek szintén célterületek.

Z generációt megtartó környezet

A mai Z generáció (1995-2009 között születettek) a világ első globális nemzedéke. Beleszülettek a digitalizált világba, így minden digitális eszközt természetesnek vesznek, az emberek mindennapjainak nemcsak kiegészítéseként, hanem szerves részeként kezelik azokat. A járványhelyzet szakemberek szerint a Z generáció életére igazán maradandó hatást gyakorolni, tapasztalataik hosszú távon hatással lehetnek az életmódbeli és munkahelyi döntéseikre, akkor is, ha a járványhelyzet megoldódik.

Látva a koncepcióban bemutatott megyei korfát nagyon fontos, hogy a 2030-ra a munkaerőpiacon meghatározó szerepet betöltő generáció stabilan jelen legyen Nógrád megyében. Azokat az életfeltételeket, amelyek számukra vonzóak, ebben a fejlesztési ciklusban kell kialakítani.

A fiatalok bevonzásához, visszavonzásához a főváros közelsége kiváló adottság. Egyre bővül a Kormány családtámogatási rendszere, ami élénkíti a megyei ingatlanpiacot, növeli a gyermekszámot. A járványhelyzet miatt a kisvárosok, a vidéki lét hosszú távra felértékelődnek. Ezeket a tereket kell megtölteni olyan lakhatási, szórakozási, szolgáltatási, sportolási lehetőségekkel, amelyek vonzóak egy nagy mobilitással rendelkező generáció számára. A számukra vágyott jövedelem biztosításához pedig elengedhetetlenek a gazdaságélénkítési intézkedések.

3.1.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás szinte a teljes 2021-2027 évekre szóló társadalom-fejlesztési programot átfogja.

A munkaerőpiaci programok elsősorban azokra a célcsoportokra fókuszálnak, amelyeknek a legnagyobb segítségre van szükségük. Az álláskereső, vagy munkaerőpiaci hátrányokkal küzdő célcsoportok képzésének, elhelyezkedésének segítéséhez folytatódniuk kell a hagyományos munkaerőpiaci programoknak. A TOP keretében létrejött Nógrád Megyei Foglalkoztatási Paktum a megszokott eszközökön túl több innovatív kezdeményezést is elindított (pl. HR Klub), erősítve az együttműködést a munkaadókkal és a munkaerőpiacon jelen lévő szervezetekkel. Ennek folytatására a TOP PLUSZ lehetőséget biztosít.

A munkaerőpiacon inaktív személyek programba vonásához, fejlesztéséhez másféle eszközök szükségesek. 2014-2020-ban elsősorban a nonprofit szervezetek, illetve a szociális szféra vállalt ebben kiemelt szerepet, bevezetve számos jó gyakorlatot. Az aktivitási ráta növeléséhez továbbra is szükség van ezekre a projektekre, fokozva azok hatékonyságát, illetve biztosítva a területi összehangolást. Nem szűnhet meg a kiemelt figyelem a nők irányában, akiknek mentális és munkaerőpiaci támogatásában kiemelkedő munkát végeztek a Család és Karrier Pontok a megyében.

A humán fejlesztésekben külön figyelmet kapnak a szociális városrehabilitációval és telep programmal érintett települések lakói. Az életkörülmények javítása akkor lehet sikeres, ha változik az érintettek életvitele, közösségi attitűdje, és a fizikai környezet megújulása személyes életükben is pozitív folyamatokat idéz elő.

A munkavállalói kompetenciák fejlesztésében a vállalatok, vállalkozások körében népszerűek a támogatott képzési programok. Elsősorban a nyelvi és informatikai képzések azok, amelyek továbbra is a legtöbb munkavállalót vonzhatják.

A digitális tudás fejlesztése minden korosztály számára fontos, függetlenül attól, hogy munkában vagy magánéletben szeretné valaki hasznosítani. A vállalkozások digitalizációjának, a települések okosításának folytatása nem valósulhat meg a folyamatokat támogató és élvező felkészült felhasználók nélkül.

A megyei területfejlesztési koncepció bemutatta, hogy Nógrád megye lakosságának egészségi állapota rosszabb az országos átlagnál, sőt negatív rekordokat is fel tud mutatni. A helyzet javításában kulcsfontosságú a szűrőprogramokban való részvétel növelése. A kistépülések esetén a szűrőbuszos vagy a helyi orvosi rendelőben megvalósuló szűrések tudják a lakókhoz közelebb hozni ezeket a lehetőségeket. A vállalatok kifejezetten kérték, hogy teremtsen a megye lehetőséget a 2015-ben TÁMOP keretében megvalósult munkahelyi szűrések folytatására. Az időben történő felismerés csökkenti a betegség miatt kieső munkaidőt. A tömeges szűrőprogramok kiváló lehetőséget jelentenek más egészségtudatosságot növelő tevékenységek kapcsolására is.

Az alapfokú nevelés és oktatás általános fejlesztése nem a megye, hanem a szakpolitika hatáskörébe tartozik. A program azokra a területekre fókuszál, amelyekben megyei szükségletek mutatkoznak.

A tudásszint növelés és sikeres életpálya elérése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozására. Ebbe nem kizárólag a tudásbeli fejlesztés tartozik, hanem a fizikai készségek és a sport is. Utóbbi gyakorlásához bővülő lehetőséget biztosítanak a fejlesztés alatt álló sportlétesítmények megvásárlása.

A Nógrád Megyei Foglalkoztatási paktum munkacsoportja feltárta a megyei pályaaorientációs tevékenységek jó gyakorlatait, de párhuzamosságait is. A közösen elgondolt koncepció mentén erősíteni kell a pályaaorientációs tevékenység jelenlétét, szakmai eszköztárát és eredményességét annak érdekében, hogy csökkenjen a képzéseken a lemorzsolódások, a pályaelcsúszások száma. Nem maradhat el a megye gazdasági szereplőivel történő szorosabb kapcsolattartás sem a sikeres szakmai utánpótlás biztosítása érdekében.

A szakképzésben komoly szervezeti átalakulás és számos támogatott fejlesztési program valósult meg 2014-2020 között, amely megemelte a szakmai képesítések népszerűségét. Az elkövetkező időszakban a jövő iparágaira, a megye kitörési pontjaira kell koncentrálni a forrásokat és kapacitásokat. A folyamatban lévő és előkészítés alatt álló nagyszabású turisztikai fejlesztések hamarosan megnövekedett szakemberigénnyel állnak elő. A járműipari technológiaváltás megköveteli, hogy a gépjármű karbantartási ismeretek és eszközök bővüljenek az elektromos járművek irányába. Felgyorsíthatja ezt a folyamatot a Salgótarjánban tervezett hajtástechnológiai kompetencia és K+F+I központ. További tématerületként javasolt a feldolgozás, az infokommunikáció erősítése, a robotizáció megjelenése a szakképzésben. Fontos, hogy a szakmai fejlesztéseken túl megvalósuljon az intézmények presztízsének növelése is olyan, nem kizárólag iskolai funkciókkal is (pl. kondipark, stúdió), amelyek azokat vonzóvá teszik.

A prioritás egyik legfontosabb intézkedése a felsőoktatási bázis megerősítése a megyében. Fontos érdek, hogy az Óbudai Egyetem közbeszerzési akadály miatt elhalasztott fejlesztése mielőbb megvalósuljon. A Testnevelési Egyetem szakemberei egy olyan salgótarjáni campus koncepcióját készítették el, amelynek keretében nem kizárólag képzés, hanem oktatáskutató- és fejlesztőközpont, illetve társadalomfejlesztő központ is létrejöhet. Témájában és területét illetően ez szorosan kapcsolódik a tervezett paralimpiai sportközpontoz.

Sem a szakképzésben, sem a felsőoktatásban nem valósulhat meg korszerű gyakorlati tudásátadás a vállalkozások együttműködése nélkül. Fontos, hogy az intézményi felkészülés mellett az ő képzési kapacitásaikat is megerősítsük mind technológiai, mind humán oldalról.

Az egyetemi együttműködéseknek folytatódniuk kell a pályaorientációs és K+F+I területeken is, melyekhez a 2. prioritás biztosít keretet.

A megye lakosságának minőségi gyarapodásában szerepet kap a bevándorló aktív népesség is. A koncepció rávilágít, hogy a fővárosi agglomeráció túlásával a legdélebbi és legnyugatibb járásban már évek óta pozitív a vándorlási különbözet. A vidéki térségek revitalizálása, a munkaerőbázis további szélesítése érdekében kampányban célszerű rendszerbe foglalni és meghirdetni a megye által kínált lehetőségeket. A célcsoportok között nem csak a fiatal családok, az életmódváltók kapnak helyet, hanem azok az aktív nyugdíjasok is, akik egészséges, nyugodt, emberléptékű környezetben szeretnék idős éveiket leélni. A területi prioritás keretében Salgótarján saját értelmiségvonzó programot tervez.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Az 1. sz. táblázatban látható, hogy a prioritás legtöbb programja együttműködésben valósul meg. Ebből a legszélesebb együttműködési kört a munkaerőpiaci programok fedik le. A megyei foglalkoztatási paktumnak kifejezetten az a feladata, hogy összefogja az érintett szereplőket, és közös megoldásokat találjon a foglalkoztatás élénkítésére.

A pályaorientáció és képzések esetén – bár kedvezményezettként nem mindig jelennek meg – elengedhetetlen a vállalkozói szektorral történő együttműködés.

A társadalmi felzárkóztatásban, a szegregátumok lakosainak fejlesztésében a helyi önkormányzatok, civilek és szociális intézmények széleskörű összefogására van szükség. A szűrőprogramok helybeviteléhez elengedhetetlen a helyi partnerek együttműködése. Ezek nem tudnak hatékonyak lenni, ha nincs olyan szereplő, amely biztosítja a lakosság bevonását.

A tehetséggondozás számos formában és helyen megvalósulhat, szükség van benne a nevelési-oktatási intézmények és a civilek, sportszervezetek együttműködésére.

Az aktív lakosság bevándorlásának felerősítéséhez térségi, megyei összefogásra van szükség. A települések csak együtt képesek egy olyan, gazdag eszköztárat felvonultatni, amely megfelelő figyelemfelkeltő erővel bír.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A megyei vállalkozások továbbra is érdekeltek támogatott munkahelyi képzési programok megvalósításában. Ez irányulhat kifejezetten a termelésben szükséges kompetenciák bővítésére, de a fehérgallérosok tudáskorszerűsítő képzéseire is.

Saját szakmai utánpótlásának biztosításában számos helyi vállalat felismerte, hogy részt kell venni pályaaorientációs, tanulóképzési programokban, vagy saját képzőbázist szükséges létrehozni. Több kisebb tanműhely létrehozását célul kitűző vállalkozás nem tudott forráshoz jutni az elmúlt időszakban a túlméretezett pályázati keretek miatt. A felsőoktatási együttműködés szintén megköveteli, hogy a hallgatóknak megfelelő munkabázist és velük foglalkozó humán kapacitást biztosítsanak, melyek fejlesztési forrásokat igényelnek.

Népszerűek a helyi vállalkozások körében a munkaerőpiaci programok támogatásai, melyekre továbbra is számítanak foglalkoztatásbővítés esetén. A térségek kiemelkedő foglalkoztatói kiváló együttműködő partnerei a foglalkoztatási paktumoknak.

A megyei, elsősorban nagyvállalatok kifejezetten kérik a korábban megvalósult egészségügyi szűrőprogramok folytatását.

3.2. Prioritás megnevezése: Növekvő versenyképességű gazdaság

3.2.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: <i>Intelligens Európa</i>
A célkitűzés keretében a gazdaság versenyképességének, a termelés hatékonyságának javítása, a kutatás-fejlesztés-innováció, vállalkozásfejlesztés, a vállalkozások és a közszolgáltatások digitalizálása támogatása cél. A prioritás majdnem teljes mértékben ugyanezeket a célokat fedi le.

Fenntartható gazdaság

A fenntarthatóság a gazdaságban több szempontból is értelmezhető. Az általunk megfogalmazott célban a gazdasági tevékenység fenntarthatóságát környezeti és pénzügyi, szervezeti szempontból közelítjük meg. Nógrád megyében eddig is törekedtek arra döntéshozók, hogy a volt nagyipar leépülése után környezetszennyező tevékenységek ne jelenjenek meg. Ezt követően kifejezetten azokat a gazdasági tevékenységeket kívánjuk kiemelten támogatni, amelyek környezettudatosan működnek. Ez rendkívül fontos a megye zöld jellegének erősítése érdekében.

A pénzügyi, szervezeti fenntarthatóság e célkitűzésben azt jelenti, hogy olyan gazdasági tevékenységeket fejlesszünk, amelyek megfelelő hozzáadott értékkel bírnak, és a globalizáció hatására a térségből könnyen nem áttelepíthetők, vagy amelyek képesek olyan nem várt helyzeteket túlélni, mint a világjárvány. Azokat a kis- és középvállalkozásokat, amelyek kellő beágyazottsággal rendelkeznek a helyi gazdaságban, fel kell emelni egy magasabb versenyképességi szintre, hogy foglalkoztatási képességükre hosszú távon számíthassunk. Ennek egyik kulcsa a megye innovációs potenciáljának növelése.

A gazdasági teljesítmény növeléséhez elengedhetetlen, hogy növekedjen a megyében a vállalkozások száma. A vállalkozni vágyók segítségével Nógrád megye terepe kíván lenni azoknak az új vállalkozásoknak, amelyek a megyébe települő szakemberek, életmódváltók hozott ötletei mentén valósulnak meg. Ezek hozzájárulhatnak a vonzerőt növelő szolgáltatási paletta bővüléséhez is.

A gazdaságnak Nógrádban növekvő potenciállal rendelkező ágazata a turizmus. Nógrád kifejezetten az aktív-, öko- és szakrális turizmus területén kívánja magát pozícionálni, megfelelően a környezeti fenntarthatósági elvárásoknak.

A megye belső gazdaságában vannak tartalékok. A gazdasági szereplők együttműködése, illetve a gazdaság szervezését, ösztönzését biztosító kapacitások hatékonysága nem volt eredményes. A megye fenntartható gazdasági teljesítőképességének növeléséhez ezek megerősítése elengedhetetlen.

Egészséges test és lélek

Ezen specifikus célon belül szintén megjelenik a turizmus, mivel a célrendszer tematikus, és nem ágazati elvek alapján épül fel. Itt a sportturizmus és a szakrális turizmus jelenik meg, mint testi és lelki egészséget biztosító tevékenység. A sportturizmus szorosan kapcsolódik az előző prioritásban leírt fejlesztésekhez is, de felöleli más, elsősorban természetbe végezhető – nem olimpiai - sportok fejlesztését (pl. terepkerékpározás, tájfutás). Ezen turisztikai ágak akkor tudnak fenntartható jövedelmezőséget biztosítani, ha csomagba szervezve kapcsolt szolgáltatásokat is kínálnak a Nógrádba látogatóknak, és a vendégigényekre reagáló egységes turisztikai desztinációt kialakítva egybefüggő hálózatként képesek működni.

Ugyanezen specifikus cél alatt jelenik meg az egészséges ételkészítés előállítása, mint gazdasági tevékenység. Nógrád megye agrárgazdasága összességében nem jelentős, viszont vannak olyan jellegzetes termékei, amelyek prémium vagy funkcionális élelmiszerként jól értékesíthetők (pl. bogyós gyümölcsök, olajtök, gyógynövények, gomba, tejtermékek). Ezek csúcsminőségének elérésében a táplálkozástudományi innovációk tudnak segíteni.

Egészséges öregedés

Ez a specifikus cél a nagy számban jelen lévő idősebb generációkra épít, akik egy jelentős fogyasztói szegmenst képviselnek. Az „ezüst gazdaság” hosszú távú és növekvő piacra épít, így fenntarthatóság biztosított, célszerű azt ösztönözni. A megye természeti adottságainak és elhelyezkedésének köszönhetően érdemes megerősíteni a rehabilitációs és gondozási kapacitásokat is a magánszférában.

3.2.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás intézkedései a vállalkozásfejlesztés, beruházás-ösztönzés, innováció területeit ölelik fel, kiemelt figyelemmel a megyei specifikumokra. Az intézkedések általában nem különböztetik meg szektoronként a vállalkozásokat, egységesen vonatkoznak az iparban, szolgáltatásban vagy agrárgazdaságban működő vállalkozásokra. A turisztikai fejlesztéseket is ebbe a prioritásba soroltuk, hiszen erősödő részei a helyi gazdaságnak.

Nógrád megyében a nagyvállalatok viszonylag kis száma miatt az átlagosnál is erőteljesebben jelenik meg a KKV-k fejlesztése. A technológiák megújítása mellett a vállalkozások részéről erős az igény a telephelyfejlesztés jellegű forrásokra, melyekben nem feltétlen a gépi beruházás hangsúlyos. A vállalkozások digitalizációját segítő országos programban számos helyi cég részt vett, ennek folytatása hatékony eszköze lehet a versenyképesség növelésnek.

Az agrárjellegű tevékenységeknél célszerű kiemelten ösztönözni a helyi élelmiszerek kisüzemi előállítását, hiszen vannak a megyében területi hiányok (pl. vágópont). Ebben a szektorban számos esetben korlátot jelent a fejlesztésekben az őstermelői besorolás, így célul tűztük ki ezen vállalkozások léptékváltásának elősegítését a sikeres pályázás érdekében.

Az új vállalkozások ösztönzésének célcsoportjában az álláskeresőkön és fiatalokon, fiatal gazdákon túl megjelennek a megyébe települő életmódváltók. A globalizált vállalati világból kilépő, tapasztalt menedzserek és munkavállalók kiváló háttérrel bírnak új vállalkozás indításához. A start-upok mellett számíthatunk rájuk a kistéleplési, mikrotérségi szolgáltatások, vagy kézműves termékek kínálatbővítésében is.

A nagyvállalatok korlátozottan részesedhetnek európai uniós támogatásokból, azonban hazai források segítségével sikeresen fejleszthetik tevékenységüket. Ebben a szegmensben előtérbe kerül a technológiaváltás és a robotizáció.

A GINOP PLUSZ pályázatai esetén nem érvényesíthetők a megyei preferenciák a támogatandó ágazatokat illetően. Ennek módja egy megyei alap létrehozása hazai forrásból, amely elsősorban a kiemelt szektorok európai uniós alapokból nem támogatható projektjeit társfinanszírozza. A 2021-2027 kiemelt szektorai: prémium élelmiszergyártás, „ezüst gazdaság”, informatika, információ-technológia, sport és sportszergyártás, rehabilitáció szolgáltatások, e-mobilitás, környezetipar, turizmus, kézművesipar.

A megyei környezeti állapotának javításához a gazdasági szektor is hozzá tud járulni. Kiemelten szeretnénk támogatni olyan körforgásos gazdaságra épülő együttműködések elsősorban a vállalkozási szektorban, amelyek technológiai folyamataikat egymásra építve (pl. egyik felhasználja a másik hulladékát, hulladékhőjét) csökkentik az anyagok és energia felhasználását. Az intézkedés hivatott támogatni a hulladékgazdálkodás azon fejlesztéseit is, amelyeknek köszönhetően csökken a hulladéklerakók terhelése.

A belső gazdaság erősítése érdekében szükséges ösztönözni a vállalkozások együttműködését, a közös termék- és szolgáltatás-fejlesztést, vagy piacra jutást. A belső gazdaságba beleértjük a szomszédos felvidéki területek vállalkozásait is.

A prioritáson belül fontos szerepet szánunk a K+F+I tevékenységek és kapacitásbővítés támogatásának, melyhez lendületet adhatnak a felsőoktatási intézmények fejlesztései. A kisebb KKV innovációs pályázatok esetén 2014-2020 között a pályázati aktivitás felerősödött, amely várhatóan tovább folytatódik. A nagyvállalatok remélhetőleg továbbra is részt vehetnek támogatott K+F+I együttműködésben, ami ösztönzést ad a piacorientált innovációs tevékenységeknek.

A K+F+I területén új fejlesztési bázisokat hozhat Nógrád megye egyedi zöld és tiszta környezete. Számos műszaki, természettudományi alap kutatás feltétele, hogy a kutatóbázis környezetében ne

legyen fény- és zajszennyezés. Egy ilyen beruházás felhelyezi a megyét a világ tudományos térképére. A program készítésének időpontjában előkészítés alatt áll egy ilyen projekt.

A prioritáson belül hangsúlyos terület a turizmus intézkedés. Az elkövetkező időszakban feltétlen szem előtt kell tartani, hogy a turisztikai bevételek növelése csak hálózatos formában érhető el. A forrásokat koncentrálni kell a Magyar Turisztikai Ügynökség által kiemelt turisztikai térségekre, illetve a Novohrad-Nógrád Geoparkra desztinációs szemléletben. Utóbbi várhatóan megkapja fejlesztéseire a Kormány kiemelt támogatását. Az intézkedésben helyet kapnak még a szakrális turisztikai helyszínek, illetve a vizek. A bemutatóhelyek, szárazföldi és vízi túraútvonalak, geosite-ok fejlesztése mellett a megye teljes területén, de Salgótarjánban különösen szükség van a szálláskapacitások fejlesztésére, bővítésére. A turisztikai fejlesztések támogatási szempontjai között meg kell, hogy jelenjen a minél magasabb fokú digitalizáció és az egységes hálózatba kapcsolódó működés.

A területfejlesztési koncepció feltárta, hogy Nógrád megyében nagy a hiányosság gazdaságszervezési és –fejlesztési, illetve turisztikai desztináció menedzsment szervezetek terén. Fontos, hogy ezek a szervezetek létrejöjjenek, fiatal, jól képzett szakembereknek munkát, a megyei szereplőknek hálózatosodást és együttműködést biztosítsanak. A tevékenységeknek ki kell terjedni a határon átnyúló együttműködésekre is, melyhez megyei, illetve szlovák oldalon régiós európai területi társulás adhat jogi keretet. Az irodák létrehozásához célszerű képzési és foglalkoztatási programot kapcsolni, melyben már volt jó példa a kétezres évek elején.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Az intézkedésen belül tipikus együttműködési terület a kutatás-fejlesztés és az innováció, melyekben vállalkozások egymásnak, illetve felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek partnerei. A belső gazdaság erősítése céljából tartalmaz a prioritás vállalkozások együttműködését elősegítő programelemet. A körforgásos gazdaság megvalósítása szintén csak a vállalatok együttműködésében erősödhet.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A prioritás legnagyobb részt a vállalkozások fejlesztéseiről szól. A vállalkozók által jelzett fejlesztési igényekből látható, hogy tőkeszegénységük folytán számítanak elsősorban a vissza nem térítendő támogatásokra technológia és telephely fejlesztéseikhez. Ezek elsősorban egyedi projekthelyszínekre tervezett projektek.

A turisztikai szolgáltatások területén a szálláshelyfejlesztés igénye a leggyakoribb. A turizmushoz kapcsolódóan szükség van a megyében az attrakciókat kiegészítő vállalkozói elemek bővítésére, illetve a turistaforgalmat kiszolgáló települési vendéglátóhelyek kínálatának növelésére is.

K+F+I területen egyre nagyobb számban jutnak támogatásokhoz a megyei vállalkozások. A nagyvállalatok esetén a felsőoktatási intézményekkel közös termék- és technológiafejlesztés, míg a KKV-knál inkább a kisebb léptékű prototípus fejlesztés áll az igények középpontjában.

3.3. Prioritás megnevezése: Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése

3.3.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa

A célkitűzés a gazdaságosan és környezetileg is fenntartható energiatermeléssel, megújuló és bővülő kapacitású közművekkel, tisztább üzemű városi közlekedéssel támogatja környezeti és természeti erőforrásaink fenntartható használatát. Nógrád megye ezen prioritásban kitűzött céljai teljes összhangot mutatnak az EU célokkal.
--

Fenntartható infrastruktúrák

Nógrád megye területfejlesztési programja olyan fejlesztéseket támogat, amelyek mind az erőforrások, mind a környezeti hatások szempontjából fenntarthatók, illetve hozzájárulnak a települések zöldítéséhez, a környezeti tényezők javulásához.

A településfejlesztésben továbbra is fő irány a zöldítés mindamellett, hogy a korábbinál nagyobb hangsúly kerül a vizekre. A városi zöld infrastruktúra magában foglalja a vízi ökoszisztémák alkotta kék infrastruktúrát is. A csapadékvíz – mint természeti erőforrás – elvezetése helyett előtérbe kerül annak összegyűjtése és hasznosítása.

A városok fenntartható fejlesztésében fontos cél a levegőminőség javítása, az e-mobilitás eszközeinek bővítése, a parkolási gondok enyhítése, a forgalom elterelése az étellel teli központból. A világváros hatására várhatóan felértékelődnek a kisvárosok, mint emberi léptékű, biztonságos életterek. Amerikai trendkutatók szerint a tizenötperces város a jövő lakóhelye, ahol a boltok, az iskola, a park negyed órán belül gyalog elérhető. Nógrád megye járásközpontjai éppen ebbe a kategóriába tartoznak, ezért fontos irány a városok járhatóvá tétele. A környezeti szempontok mellett a gyalogos övezetek a személyes találkozások által erősítik a városi közösség szövetét is.

Nógrád megye városaiban, különösen Salgótarjánban, még mindig jelentős méretben vannak jelen a városba ékelődő, volt ipari rozsdasínek. Rétságon a bezárt honvédségi laktanya leromlott állagú épületeinek sorsa vár megoldásra. Ezek revitalizációjával megszűnik a környezeti terhelés nyoma, gazdasági, kulturális, szabadidős vagy egyéb hasznosításával pedig új városi területek nyerhetők.

A települések életében a fenntarthatóságot erősíti a megújuló energiaforrások hasznosítása. A nógrádi települések ellátásában még nem elég elterjedt a napelem rendszer telepítése. Ezek segítségével a kistelepülések is gazdaságos, környezetbarát energiához juthatnak. A napelemek elhelyezésének úgy kell történni, hogy ne keletkezzen érzékelhető tájseb a települések környezetében, vagy a telepítés által kifejezetten tájsebet gyógyítsanak be.

Fenntartható gazdaság

Ebben a prioritásban a gazdaság környezeti szempontú fenntarthatósága jelenik meg hangsúlyosan.

Fontos cél, hogy a nógrádi vállalkozások a lehető legkevesebb anyag- és energiafelhasználással, illetve káros kibocsátással végezzék tevékenységüket. Nógrád megye továbbra sem nyitott bármilyen környezetszennyezéssel járó beruházás befogadására.

A területfejlesztési program célul tűzi ki a körforgásos gazdaság alapjainak megteremtését. A körforgásos gazdaságban használt termékek és alapanyagok értéküket a lehető leghosszabb ideig megőrzik, az egyik tevékenység hulladéka/ hulladékhoja vagy mellékterméke a másik tevékenység inputja. A hulladéktermelés és az erőforrás-felhasználás szintje minimális, az élettartamuk végét elért termékekben lévő erőforrások pedig bent maradnak a gazdaságban, az ismételt felhasználás révén további értéket teremtve. A hatékony erőforrás felhasználáshoz a vállalkozásoknak gazdasági érdeke fűződik, ugyanakkor a fogyasztó is tartósabb termékhez jut.

A környezetipar, mint az újraparositás egyik legperspektivikusabb ágazata, támogató környezetre talál Nógrádban. Ide értünk minden olyan termelő tevékenységet, szolgáltatást, amely a hatékony megelőzést szavatoló tiszta technológiákkal, szennyezéskezelési eljárásokkal és a természetbarát erőforrás-felhasználás lehetőségeivel foglalkozik.

3.3.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében a városokban zöld és kék infrastruktúrák bővülnek, újulnak meg. Forrásokat szükséges biztosítani az előregedett városi vonalas infrastruktúrák korszerűsítésére. Mindezek alatt értjük a barnamezős területek kármentesítését és infrastrukturális megújulását is.

Minden települést egységesen érint a környezetbiztonság fokozása, illetve a hiányzó csatornahálózat kiépítése, bővítése. A prioritás keretében folytatódnak a középület energetikai korszerűsítések. Ösztönözni kell továbbra is a magáningatlanok energiamegtakarítási beruházásait, melynek lendületet adhatnak az otthonteremtési támogatások. A vállalkozások energetikai korszerűsítése várhatóan a GINOP PLUSZ támogatásával folytatódhat.

Bár az elmúlt időszakban több naperőmű is épült a megyében, a településeken támogatásokkal fel kell erősíteni a kisebb teljesítményű napelemes rendszerek létrehozására irányuló törekvéseket is. A megújuló energia-alapú áramtermelésben, hűtésben és fűtésben nem csak az egyedi, hanem a közösségi megoldásoknak is helye van. A helyi lakosok, kisvállalkozások, önkormányzatok és intézményeik összefogásával olyan modell értékű együttműködések támogat a program, amelyekben közös villamosenergia termelést, tárolást, fogyasztást, megosztást, aggregálást vagy elektromos töltőberendezés üzemeltetést valósítanak meg.

Mind a városi közösségi és magánközlekedésben, mind a turisztikai attrakciók erősödő hálózatában fokozni szükséges az e-mobilitást. Ez együtt jár az elektromos töltőállomások számának bővítésével. A természeti értékek környezetbarát hasznosítása érdekében az ökoturisztikai attrakcióhelyeken elektromos kisjárművek beszerzésével támogatja a program a megközelíthetőség javítását.

Nem maradhat el a településeken kívüli környezet védelme, fejlesztése sem. A biodiverzitás megőrzése érdekében forrásokat rendel a program a védett területek állapotának megóvásához, az erdősítéshez, összhangban a természetvédelem országos programjával. Kiemelt figyelmet kap a veszélyeztető tényezők elhárítása, az élőhelyek helyreállítása.

A vonzerőnövelésben erőforrásokat igényel a program a turisztikai tevékenységek által érintett természeti területek megtisztítására, tisztaságának fenntartására. Ebben folyamatos kihívást jelent az illegális hulladék eltávolítása. Fontos, hogy a természeti értékek turisztikai hasznosítása mellett a látogatók szemléletformálása is megtörténjen.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

A leírt programok közül az e-mobilitás fokozása együttműködésben valósulhat meg. A városi közösségi közlekedésben a szolgáltató vállalatok biztosítják az önkormányzatok számára az üzemeltetést. Az elektromos járművek további térnyeréséhez elengedhetetlen, hogy az önkormányzatok bővítsék a területükön elérhető töltőállomások számát.

A turisztikai attrakciók hálózatában szintén együttműködés szükséges az egyes látogató pontok elektromos járművel történő összekötéséhez, vagy elektromos járműbérleti rendszer kialakításához.

Az energiaközösségek létrejötte szintén a különböző szereplők elkötelezett együttműködésén alapul.

A környezetvédelmi akciókban az állami szereplők mellett fontos partnerek a civil szervezetek, amelyek sok esetben önkénteseket tudnak biztosítani a tisztítási akciókhoz. Bekapcsolhatók ebbe a települési intézmények, vagy társadalmi felelősségvállalás keretében a vállalkozások is.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A prioritás intézkedései közül a vállalkozások elsősorban az energiamegtakarításban érdekeltek mind a technológia, mind az épületenergetika vonatkozásában. Az elmúlt fejlesztési időszakban különösen

a jelentős technológiai energiát felhasználó nagyvállalatok találtak nehezen forrást a fogyasztás racionalizálására és olcsóbbá tételére. A vállalkozások potenciális tagjai lehetnek az elsőként létrejövő megyei energiaközösségeknek.

3.4. Prioritás megnevezése: Marasztaló, vállalkozóbarát élettér

3.4.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Polgárokhoz közelebb álló Európa
Ez a célkitűzés a területi elmaradottság csökkentésére és a települések élhetőségének javítására koncentrál. Beletartoznak a város- és településfejlesztési programok, a kistelepülések vonzerejének fejlesztése a vidéki életmód rehabilitációja érdekében, illetve a helyi gazdaságfejlesztési beavatkozások éppúgy, mint a Nógrád megye által kijelölt prioritásban is.
Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Jobban összekapcsolt Európa
A prioritás egy intézkedésében érinti a fő közúti és vasúti vonalak fejlesztését a megye jobb megközelíthetősége, illetve a településeket elkerülő útszakaszok építése érdekében.

Fenntartható infrastruktúrák

A megyei célrendszerben fenntartható infrastruktúrák alatt szerepel a közlekedés- és településfejlesztés.

A közlekedési fejlesztések mind hálózati jelleggel, mind határon átnyúló viszonylatban jelennek meg.

A gyorsforgalmi utak fejlesztésénél fontos szempont, hogy azok elkerüljék a településeket.

Határon átnyúló viszonylatban a célrendszer kiemelt szerepet szán a határon átnyúló közösségi közlekedés helyreállításának, amelyhez nem feltétlen szükségesek komoly fejlesztések, sokkal inkább kétoldalú megállapodás.

A helyi közúti fejlesztésekben mielőbb el kell végezni azokat az útminőség javító beruházásokat, amelyek a munkahelyek és a turisztikai attrakciók elérését biztosítják.

2021-2027-ben folytatódik a megyei kerékpárút hálózat fejlesztése. Szem előtt kell tartani, hogy a korábban a TOP keretében fejlesztett, illetve meglévő, valamint az új szakaszoknak hálózatba szerveződjenek, elérést mielőbbi biztosítva a térségi vagy országos hálózatokhoz.

A vasúti közlekedési infrastruktúra állapota Nógrád megyében a legrosszabb. Hosszú távon a személyi és teherforgalom közútra terelése ellentmond az ország tiszta üzemű közlekedés iránti elkötelezettségének. Kiemelt megyei cél, hogy a 81 sz. vasútvonal villamosításának legalább a tervezés haladéktalanul elinduljon, rákapcsolódva a határon átmenő vonalakra. El kell indítani továbbá azokat a kisebb költségigényű fejlesztéseket, amelyek segítik a Budapest irányú ingázást a megye nyugati részéből.

Fenntartható gazdaság

A megyei célrendszer e specifikus cél alá sorolta be a vállalkozás-élénkítő üzleti infrastruktúra fejlesztéseket, ezek közül is az új trendekhez igazodó infrastruktúrákat.

A digitalizáció terjedésével a vállalkozási tevékenységek egyre kevésbé helyhez kötöttek, amelynek folyamatát – a home office terjedésével együtt - felgyorsította a világjárvány. A megyébe aktív lakosságot vonzó törekvésekkel párhuzamosan meg kell teremteni azokat az infrastruktúrákat, ahol ezek a helyhez nem kötött tevékenységek végezhetőek. Megjelent a célrendszerben a kistelepülési „mini-inkubátor”, amelynek célja, hogy a vidéki életmódot választó családok mikrovállalkozásainak otthont és infrastruktúrát adjanak.

Salgótarján értelmiségvonzó programjának szintén fontos kiegészítő eleme, hogy létrejöjjön a digitalizált vállalkozások, start-up-ok, szabadúszók támogató inkubátora.

Z generációt megtartó környezet

Ez a specifikus célkitűzés megjelent már az első prioritásnál, azonban ott a humán erőforrás oldaláról vizsgáltuk. Ezen prioritás alatt az infrastrukturális része kerül előtérbe, amely az élettér fizikai elemeit jelenti.

A Z generáció speciális igényeihez igazodva a településeken meg kell teremteni azokat a lakhatási, szórakozási, szabadidős és sportlehetőségeket, amelyek vonzerőt biztosítanak a fiatal családok számára. Természetesen a testreszabott fejlesztéseken túl számukra ugyanolyan fontos, mint ahogy a többi generáció számára is, hogy kiegyenlített és jó színvonalú egészségügyi, szociális, nevelési-oktatási és kulturális szolgáltatások álljanak rendelkezésre a nógrádi településeken.

3.4.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

Ez a prioritás az egyedüli, amely ugyanolyan néven és hasonló tartalommal szerepelt Nógrád megye 2014-2020 évekre szóló területfejlesztési programjában is. Magában foglalja azokat az intézkedéseket, amelyek a lakosság és a vállalkozások helyben tartásához, mindennapi kényelméhez szükségesek.

A TOP soha nem látott mennyiségű forrást biztosított a települési humán szolgáltatások fejlesztésére. Ez azonban nem volt elég ahhoz, hogy ne maradjanak egyes térségekben szolgáltatási hiányok, vagy rossz állapotú infrastruktúrák. A prioritás keretében folytatódnak ezek az egészségügyi, szociális, oktatás-nevelési témájú fejlesztések.

A szociális városrehabilitáció támogatási lehetőségét a megye városai 2014-2020 között eltérő nyitottsággal fogadták. Elsősorban a megyeszékhely az a város, ahol további szegregátumok várják, hogy javulhassanak az ott élők életkörülményei.

A megye megközelítése szempontjából óriási változást hozott az R21 és az M2 számú gyorsforgalmi utak fejlesztése. Jelenleg még egyik sem éri el a határt, ezért a beruházások 2021-2027 között tovább folytatódnak. Az M2 esetén célszerű előre hozni azoknak a szakaszoknak az építését, amelyek segítik a meglévő 2. sz. főút vonalán a települések elkerülését (Rétság, Nagyoroszi). Az R21 gyorsút Salgótarjánt elkerülő szakasza építésének kell folytatódnia, míg az R23 gyorsút esetén Bátorfyerenye és Nemti elkerülő útjainak tervei készülnek el hamarosan, hogy a beruházás mielőbb megkezdődhessen.

A 81. sz. vasútvonal esetén a prioritás a korszerűsítés tervezését irányozza elő, amely több évig is eltart.

A települések fejlesztése ma már nem képzelhető el a digitalizáltság fokának emelése nélkül. A megye településein – a lakosok bevonásával – be kell vezetni az innovatív információtechnológiák alkalmazását az elérhető szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása érdekében. A digitális megoldások hozzájárulnak takarékosabb működéshez és az ökológiai lábnyom csökkentéshez. Alkalmazásuk kifejezetten növeli a települések vonzerejét a Z generáció számára. A fiatalok számára nemcsak a digitális lét, hanem a modern élettér is elvárás. A prioritás keretében megjelenik ezen lakó és szabadidős funkciók kialakítása a településeken.

A vállalkozások „marasztalásához”, illetve fejlesztési terveik megvalósításához a megyében folytatni szükséges a TOP keretében megkezdett iparterület és inkubátor fejlesztéseket. Az iparterületek esetén legalább egy olyan, minimum 60 hektár nagyságú terület fejlesztése szükséges állami segítséggel, amely nagyobb befektető fogadására képes. Ennek tervezett helyszíne a 21. sz. főút mentén lesz.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Az együttműködés a fejlesztésekben a jelen prioritásban jellemző legkevésbé. Ennek oka, hogy az infrastrukturális fejlesztéseket a tulajdonos vagy fenntartó/üzemeltető hajtja végre. A létrejött építmény vagy rendszer fenntarthatósága így biztosítható egyértelműen.

A felsorolt programok között az okos település, okos város megoldások azok, amelyek létrehozásában és fenntartásában együttműködésre van szükség. Egy ilyen rendszerben ugyanis mindenki érintett, aki a városi szövet része.

A vállalkozások fejlesztési tervei

Jelen prioritás közvetlen módon nem érinti a vállalkozásokat, azok kedvezményezettként nem szerepelnek a programokban. Kétségtelen azonban, hogy a helyi ingatlanfejlesztésekben, a létrehozott infrastruktúrák működtetésében lehetnek érdekeltségeik.

Közvetetten hatnak a vállalkozások működésére, fejlődésére a létrehozandó üzleti infrastruktúrák.

3.5. Prioritás megnevezése: Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása

3.5.1. prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Polgárokhoz közelebb álló Európa
Ez a célkitűzés a területi elmaradottság csökkentésére koncentrál a térségi gazdaság fejlődését támogató célzott beavatkozásokkal. A prioritásban megjelenő intézkedések szintén a helyi erőforrásokra alapuló, gazdaságfejlesztési célú helyi program megvalósítását tűzik ki.

Kapcsolódó specifikus célok
Fenntartható gazdaság A leszakadó térségek felzárkóztatásának kulcsa a gazdaság megerősítése. Ebbe beletartoznak a piaci alapú vállalkozásfejlesztési tevékenységek, illetve azok is, ahol a társadalmi foglalkoztatás kerül előtérbe. A gazdaságon belül az ipar az, amely a legnagyobb húzóerővel és foglalkoztatási képességgel bír. Salgótarján gazdaságában meghatározó, míg a Szécsényi járásban növekvő teljesítményt mutat. A célrendszerben kiemelt szektorok közül a megyeszékhely esetén a jövőcentrikus ágazatok, míg a komplex programmal fejlesztendő járás esetén – az élelmiszeripar mellett - inkább a körforgásos gazdaság és a turizmust támogató kézművesipar fejlesztése lehet sikeres. A vállalkozások által előállított hozzáadott érték növekedése mindkét esetben fontos cél.
Egészséges test és lélek Ez a specifikus cél teljes egészében összeilleszthető a prioritás intézkedéseivel. A tervezett sportfejlesztések központja Salgótarján. Egy nemzetközi szinten működő sportközpont képes olyan járulékos hatást gyakorolni a város életére, amely lendíteni tud a gazdaságán. A specifikus cél alatt konkrétan is megjelenik a Szécsényi járás élelmiszeripar-alapú fejlesztése. A foglalkoztathatóság javítása a prevenció és mentálhigiéné segítségével a Szécsényi járás esetén a legsürgősebb feladat. A járás népegészségügyi mutatói a megyében a legrosszabbak, illetve itt találhatók azok a települések, ahol a legmagasabb a munkanélküliségi ráta. Salgótarján munkanélküliségi mutatója a járásszékhelyek között a legrosszabb. Ezzel is összefügg az a társadalmi depresszió, ami a város lakosságát jellemzi, és ami hozzájárul az intenzív elvándorláshoz.

3.5.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

Leszakadó térség gazdaságfejlesztése akkor hozhat eredményt, ha kiemelkedően magas szintű a támogatás, ennél fogva jelentősen megnő a vállalkozások összteljesítménye, vagy olyan egyedülálló fejlesztés valósul meg, ami átlagon felüli növekedést képes biztosítani.

A területi prioritásban szereplő Salgótarján esetén az innovatív eszközök dominálnak, amelyek képesek húzóerőt gyakorolni. A Szécsényi járásnál többféle eszköz együttes, jelentős nagyságrendű alkalmazása billentheti ki a gazdaságot a holtpontról. Figyelni kell ugyanakkor arra, hogy a támogatásoknak köszönhetően ne kényelmesedjenek el a gazdasági szereplők, így képesek legyenek a hozzáadott érték növelésére.

A prioritásban szereplő intézkedések nem jelentik természetesen a területi leszakadásnál alkalmazott összes eszközt. Itt elsősorban azokra fókuszáltunk, amelyek kifejezetten a változás elindításának kulcsai lehetnek. A területi prioritásban érintett város és térség a többi prioritás támogatását is élvezi.

Salgótarján lakossága az 1980-as évekre tehető fénykorában elérte az ötvenezret, az utóbbi években azonban 35 ezer fő alá csökkent. A város gazdasága teljesen átalakult, a régi nagyipar helyén elhagyott épületek állnak. A város urbanisztikai tereit és infrastruktúráját teljesen át kell szabni, hogy a jelen feltételek mellett gazdaságosan működtetni lehessen. A költségcsökkentés miatt szükségszerű és rendszertelen beavatkozások nem tudnak látványos eredményt hozni. Az intézkedések között ezért megjelenik a megyeszékhely teljes urbanisztikai újratervezése.

A Testnevelési Egyetem együttműködésében egy nemzetközi paralimpiai sportközpont koncepciója született meg, amely kiválóan illeszkedik a város adottságaihoz. A sportközpont szorosan kapcsolódik az Egyetem campusának terveihez, azokat szinergiában lehet működtetni. A fejlesztésnek köszönhetően Salgótarján felkerülhet a sportvilág térképére.

A megyeszékhely jövőiparra épülő programja a hajtástechnológiai tudományos és technológiai park létrehozása, amely két lépcsőben valósulhat meg. Elsőként barnamezős terület rehabilitációjával létrejön az üzleti és K+F+I infrastruktúra, majd ezt követően a tartalomfejlesztés keretében megszületik a kompetencia- és kutatóközpont. A hajtástechnológia tématerületéhez salgótarjáni székhelyű vállalkozás már a teljes együttműködési kört és piacot felépítette.

A Salgótarjánban megvalósuló fejlesztések működtetéséhez jól képzett szakemberek szükségesek. Ebbe beletartozik a már kialakítás alatt álló onkológiai központ, de említhetjük a felsőoktatási bázis megerősítését, vagy a vállalati fejlesztéseket is. Az 1960-as években a szakemberhiány csökkentése céljából már meghirdettek egy „ezer értelmiségit Salgótarjánba” programot, melynek köszönhetően fiatal pályakezdő szakemberek telepedtek a városba. A prioritás keretében célul tűztük ki a második értelmiségvonzó program megvalósítását, amely az infrastrukturális feltételek biztosításából és információs kampányból áll. Ennek eszközeit a célcsoport igényeihez szükséges igazítani.

A Szécsényi járásban a települések és a lakosság helyzeténél fogva nem minden településen lehet piaci alapú gazdaságfejlesztési programot megvalósítani. Létezik azonban jó példa arra, hogyan lehet sikeres és fenntartható közfoglalkoztatási programból „kinőtt” önkormányzati vagy társadalmi vállalkozás. Ezeket a projekteket a Belügyminisztérium fogta össze és koordinálta. Jelen prioritás keretében célul tűztük ki legalább öt ilyen vállalkozás létrehozását a helyi adottságokra alapozva. A fejlesztések megvalósításán túl fontos ezeknek az együttműködése, hiszen egymásnak piacot tudnak teremteni a közétkeztetésben vagy akár az építési projekteken.

A prémium élelmiszerek gyártása megjelenik a kiemelt ágazatok között. A Szécsényi járáson belül ebbe az ágazatba akkor lehet megfelelő nagyságrendű beruházásokat vonzani, ha azok támogatása kifejezetten a célterületre irányul. Ennek megvalósítására a prioritás tartalmaz egy kifejezetten Szécsényi járásra vonatkozó mezőgazdasági és élelmiszeripari beruházás-támogatási programot.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

A prioritáson belül – az egyedi vállalkozási fejlesztéseken túl – minden intézkedésben megjelenik az együttműködés, melyeknek kulcsszereplői a helyi önkormányzatok. Feladatuk elsősorban a helyi infrastruktúra, illetve a szükséges kapcsolatrendszer biztosítása.

A foglalkoztatási célú kezdeményezéseknél az is fontos, hogy a korábban megvalósult, illetve új fejlesztések gazdái egymással is együttműködjenek, piacot biztosítva egymásnak.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A vállalkozások a prioritás innovációs és beruházási elemeinek megvalósításában érdekeltek.

A salgótarjáni hajtástechnológiai kompetencia és kutatóközpont terveit helyi vállalkozás dolgozta ki, amely – kapcsolódva az előző bekezdéshez - nagyon széles együttműködésen alapszik.

A Szécsényi járásban jelenleg is van folyamatban többlépcsős élelmiszeripari beruházás, a járásszékhely vezetőit pedig folyamatosan keresik ilyen beruházást tervező cégek.

1. táblázat: Finanszírozandó fejlesztési kezdeményezések, programok összefoglaló táblája prioritásonként

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
Prioritás azonosítója, neve:		1. NÉPESSÉG MINŐSÉGI GYARAPODÁSA								
	1.1. intézkedés:	Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)								
1.1.1.	Megyei munkaerőpiaci programok	Teljes megye	Megyei önkormányzat és nonprofit kft-je, Kormányhivatal	Álláskereső, 50+ korcsoport, GYES-ről-GYED-ről visszatérők, alacsony iskolázottságúak, romák	2021-2027	10 000	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma, képzettséget szerzett személyek száma, elhelyezkedett személyek száma	igen
1.1.2.	Inaktívak foglalkoztatását elősegítő humán fejlesztési programok	Teljes megye	Civil szervezetek	Inaktívak	2022-2027	5 000	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen
	1.2. intézkedés:	Munkavállalók képzési programjai (ESZA)								
1.2.1.	Munkavállalók képzettségi szintjének növelése	Teljes megye	Megyében működő vállalkozások	Munkavállalók	2022-2026	500	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Képzettséget szerzett személyek száma	nem
	1.3. intézkedés:	Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)								
1.3.1.	Szociális városrehabilitációval érintett lakosság humán fejlesztése	Salgótarján	Salgótarján MJV	Szegregátumokban élő lakosság	2022-2023	800	TOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen
1.3.2.	Szegregátumokban élő vidéki lakosság humán fejlesztése	Teljes megye	Szegregátumokkal rendelkező kistelepülések	Szegregátumokban élő lakosság	2023-2026	200	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
1.4. intézkedés: Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)										
1.4.1.	Kistelepülési szűrőprogramok	Teljes megye	Kormányhivatal	Kistelepülések lakossága	2022–2024	200	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Szűrőprogramba vont személyek száma	igen
1.4.2.	Vállalati szűrőprogramok	Teljes megye	Megyében működő vállalkozások	Munkavállalók	2025-2026	300	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Szűrőprogramban részt vett személyek száma	igen
1.5. intézkedés: Tehetséggondozás és pályaaorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)										
1.5.1.	Hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozása	Teljes megye	Köznevelési és oktatási intézmények, civil szervezetek	Hátrányos helyzetű gyermekek	2022-2026	300	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont gyermekek száma	igen
1.5.2.	Megyei pályaaorientációs és kompetencia hálózat	Teljes megye	N.m-i Pedagógiai Szakszolgálat, NIKK	Felső tagozatos gyermekek, pályaváltók	2023-2026	200	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen
1.6. intézkedés: Digitális tudás fejlesztése (ESZA)										
1.6.1.	Digitális kompetenciafejlesztés mindenkinek	Teljes megye	Képzőintézmények	Megye lakossága	2022-2024	300	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Képzésbe vont személyek száma	nem
1.7. intézkedés: Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)										
1.7.1.	Infrastrukturális és módszertani felkészülés a jövő szakmáinak oktatására	Teljes megye	Nógrád Megyei Szakképzési Centrum	Középiskolás gyermekek	2024-2025	2 500	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Elindított új képzések száma	nem
1.7.2.	Vállalati képzőhelyek fejlesztése	Teljes megye	Megyei vállalatok	Középiskolás gyermekek	2022-2024	600	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Új vagy fejlesztett gyakorlati képzőhelyek száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
1.8. intézkedés: Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)										
1.8.1.	Óbudai Egyetem salgótarjáni campusának és K+F+I központjának létrehozása	Salgótarján	Óbudai Egyetem	Felsőoktatási hallgatók	2022-2024	3 000	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma Helyben indított új képzések száma	nem
1.8.2.	Testnevelési Egyetem salgótarjáni campusának és K+F+I központjának létrehozása	Salgótarján	Testnevelési Egyetem	Felsőoktatási hallgatók	2024-2026	6 500	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma Helyben indított új képzések száma	nem
1.8.3.	Felsőoktatási duális vállalati képzőhelyek fejlesztése	Teljes megye	Megyei vállalkozások	Felsőoktatási hallgatók	2024-2025	600	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Fejlesztett duális felsőoktatási képzőhelyek száma	igen
1.9. intézkedés: Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)										
1.9.1.	"Gyere lakni Nógrádba" kampány és letelepedési csomag	Teljes megye	Nógrád Megye Önkormányzata	Elvándorolt lakosság, Budapest és agglomerációjának lakosai	2025-2027	2 150	hazai	-	Fejlesztett lakóegységek száma Új letelepedettek száma	igen
Prioritás azonosítója, neve:		2. NÖVEKVŐ VERSENYKÉPESSÉGŰ GAZDASÁG								
2.1. intézkedés: Helyi vállalkozások versenyképességének növelése										
2.1.1.	Új technológiák bevezetésének támogatása	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2027	46 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.1.2.	Vállalkozások digitalizációja	Teljes megye	Helyi KKV-k	Helyi KKV-k	2021-2027	2 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzeti, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.1.3.	Telephelyfejlesztés a helyi KKV-knál	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2027	5 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.2. intézkedés: Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése										
2.2.1.	Új, piacképes termékek és szolgáltatások fejlesztése	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2025	15 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma Új prototípusok száma	igen
2.2.2.	K+F+I kapacitások megerősítése	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2027	3 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Új kutatóhelyek száma	igen
2.3. intézkedés: Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása										
2.3.1.	Helyi termékek feldolgozását, fejlesztését és értékesítését elősegítő fejlesztések	Teljes megye	Helyi KKV-k	Helyi KKV-k	2022-2024	4 000	TOP PLUSZ, VP, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.3.2.	Östermelők léptékváltásának támogatása	Teljes megye	Östermelők	Östermelők	2023-2026	2 000	VP, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.4. intézkedés: Új vállalkozások létrejöttének támogatása										
2.4.1.	"Valósítsd meg az álmod Nógrádban!" - komplex program	Teljes megye	Magánszemélyek	Magánszemélyek	2023-2027	900	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Újonnan létrehozott vállalkozások száma	nem
2.4.2.	Állás keresők vállalkozóvá válásának támogatása	Teljes megye	Állás keresők	Állás keresők	2021-2027	1 000	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ	Intelligens Európa	Újonnan létrehozott vállalkozások száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzeti, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.5. intézkedés: Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap										
2.5.1.	Új beruházások támogatása a kiemelt megyei ágazatokban	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2022-2025	6 500	hazai	-	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.6. intézkedés: Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése										
2.6.1.	Vállalkozások fenntartható együttműködés-t segítő fejlesztések támogatása	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2022-2024	1 300	hazai	-	Támogatott vállalkozások száma Közösen fejlesztett új termékek, szolgáltatások száma	igen
2.7. intézkedés: Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása										
2.7.1.	Anyag- és energia-felhasználást csökkentő fenntartható beruházások támogatása	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2023-2025	2 600	GINOP PLUSZ, VP, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma Újrahasznosított anyagok mennyisége (t)	igen
2.8. intézkedés: Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása										
2.8.1.	Novohrad-Nógrád Geopark területén megvalósuló új és egyedi, a vendég-igényekre reagáló egységes turisztikai desztináció, és egybefüggő hálózatos működés kialakítás	Novohrad-Nógrád Geopark területe	Attrakció és szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2021-2024	30 000	hazai, SKHU	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.8.2.	Attrakció- és szolgáltatás-fejlesztés a kiemelt turisztikai övezetekben	MTÜ kiemelt turisztikai fejlesztési térségek települései	Attrakció és szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2023-2026	16 000	GINOP PLUSZ, TOP PLUSZ	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	igen
2.8.3.	Szagrális turisztikai helyek és útvonalak szolgáltatásainak fejlesztése	Szagrális helyszínek, Mária Út által érintett települések	Attrakció és szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2021-2026	5 000	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	igen
2.8.4.	Nógrád vizeinek fenntartható turisztikai hasznosítása	Teljes megye	Önkormányzatok civil szervezetek	Megyébe látogatók	2022-2024	1 800	TOP PLUSZ, SKHU, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	nem
2.8.5.	Új szálláshelyek létrehozása, meglévők szolgáltatási színvonalának emelése	Teljes megye	Szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2022-2025	10 000	hazai, LEADER	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Létrehozott és fejlesztett szálláshelyek száma	nem
2.9. intézkedés: Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése										
2.9.1.	Megyei turisztikai menedzsment szervezet létrehozása	Teljes megye	Nógrád Megye Önkormányzata	Megyébe látogatók	2021-2024	400	hazai	-	Új üzleti szolgáltatások száma Teremtett munkahelyek száma	igen
2.9.2.	Gazdaságfejlesztési és innovációs humán kapacitás megerősítése fiatal diplomások képzési és foglalkoztatási programja keretében	Teljes megye	Nógrád Megye Önkormányzata	Befektetők, vállalkozások, egyetemek	2021-2027	600	hazai	-	Új üzleti szolgáltatások száma Teremtett munkahelyek száma	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
Prioritás azonosítója, neve:		3. KÖRNYEZETI ÁLLAPOT JAVÍTÁSA, NÓGRÁD ZÖLD JELLEGÉNEK ERŐSÍTÉSE								
3.1. intézkedés:		Nógrádi települések klímabarát fejlesztései								
3.1.1.	Zöld és kék infrastruktúra fejlesztések a városokban	Városok	Városi önkormányzatok	Városi lakosok	2022-2026	10 000	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Fejlesztett zöld-felületek nagysága Fejlesztett kékfelületek nagysága	nem
3.1.2.	Környezetbiztonság fokozása a megye településein	Teljes megye	Önkormányzatok	Megyei lakosok	2022-2026	25 000	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Megvédett lakosság száma Rehabilitált területek nagysága	nem
3.2. intézkedés:		Épületek energetikai korszerűsítése a településeken								
3.2.1.	Középületek energetikai korszerűsítése	Teljes megye	Önkormányzatok, fenntartók	Önkormányzatok, fenntartók	2022-2025	5 200	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Energiamegtakarítás mértéke	nem
3.2.2.	Magánépületek energetikai korszerűsítése	Teljes megye	Magánszemélyek	Megyei lakosok	2022-2025	3 000	GINOP PLUSZ, hazai	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Energiamegtakarítás mértéke	nem
3.3. intézkedés:		Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken								
3.3.1.	Vonalas infrastruktúrák korszerűsítése a városokban és várostérségekben	Városok és várostérségek	Városi önkormányzatok	Városok és várostérségek lakói, vállalkozásai	2023-2025	8 000	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Felújított vonalas infrastruktúrák hossza Energiamegtakarítás mértéke	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzeti, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
3.3.2.	Csatornahálózat bővítés a szolgáltatásihiányos térségekben	Teljes megye	Települési önkormányzatok	Megyei lakosok	2023-2024	4 000	KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Csatornahálózatba kapcsolt új háztartások száma	nem
3.4. intézkedés: Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban										
3.4.1.	E-mobilitás szolgáltatások bővítése a városi közlekedésben	Városok	Városi önkormányzatok Közlekedési szolgáltatók	Városi lakosok	2024-2025	2 500	TOP PLUSZ, IKOP PLUSZ, hazai	Zöldebb, karbon-szegény és ellenálló Európa	Új elektromos töltőállomások száma Forgalomba helyezett elektromos járművek száma	igen
3.4.2.	Elektromos járművek és töltők beszerzése a turisztikai attrakcióhelyszínek és hálózatok számára	Teljes megye	Attrakció helyszínek és hálózatok működtetői	Megyébe látogatók	2023-2024	700	TOP PLUSZ, IKOP PLUSZ	Zöldebb, karbon-szegény és ellenálló Európa	Új elektromos töltőállomások száma Forgalomba helyezett elektromos járművek száma	igen
3.5. intézkedés: Megújuló energia helyi termelésének bővítése										
3.5.1.	Kiskapacitású napelemes rendszerek telepítése	Teljes megye	Települési önkormányzatok	Önkormányzatok, fenntartók	2022-2025	700	TOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Előállított energia mennyisége	nem
3.5.2.	Egyéni és közösségi megoldások a megújuló energia-alapú áramtermelésben, fűtésben és hűtésben	Teljes megye	Települési önkormányzatok, energiaközösségek	Önkormányzatok, vállalkozások, magánszemélyek	2023-2024	300	KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Energiamegtakarítás mértéke	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
3.6. intézkedés: Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül										
3.6.1.	Biodiverzitás megőrzése a védelem alatt álló területeken	Teljes megye	Védettséget élvező területek kezelői	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2025	4 000	KEHOP PLUSZ, SKHU	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Fejlesztett területek nagysága	nem
3.6.2.	Vonzerőnövelést és biztonságot szolgáló környezetvédelmi akciók	Teljes megye	Önkormányzatok, állami és civil szervezetek	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2025	500	KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Fejlesztett/megvédett területek nagysága	igen
Prioritás azonosítója, neve:		4. MARASZTALÓ, VÁLLALKOZÓBARÁT ÉLETTÉR								
4.1. intézkedés: Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése										
4.1.1.	Települési humán szolgáltatások infrastrukturális és tartalmi fejlesztése	Teljes megye	Települési önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak	Megyei lakosok	2021-2027	21 050	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett szolgáltatások száma Új szolgáltatások száma	nem
4.1.2.	Szociális városrehabilitáció Salgótarjánban	Salgótarján	Salgótarján MJV	Salgótarján lakossága	2023-2026	2 800	TOP PLUSZ	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett lakóegységek száma Fejlesztett szolgáltatások száma Új szolgáltatások száma	nem
4.2. intézkedés: Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés										
4.2.1.	Térségi összekötő és önkormányzati utak fejlesztése	Teljes megye	Magyar Közút Zrt., települési önkormányzatok	Megyei lakosok	2022-2027	207 200	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett utak hossza	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzeti, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
4.2.2.	Megyei kerékpárút-hálózat fejlesztése	Teljes megye	Magyar Közút Zrt., települési önkormányzatok	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2026	2 000	TOP PLUSZ, SKHU	Jobban összekapcsolt Európa	Fejlesztett kerékpárutak hossza	nem
4.3. intézkedés: Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések										
4.3.1.	Gyorsforgalmi utak elkerülő szakaszainak építése	Teljes megye	Magyar Közút Zrt.	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2027	200 000	IKOP PLUSZ	Jobban összekapcsolt Európa	Fejlesztett gyorsforgalmi utak hossza	nem
4.3.2.	81 sz. vasútvonal korszerűsítésének megtervezése	Érintett szakasz	MÁV Csoport	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2025-2026	1 000	hazai	-	Elkészült közlekedésfejlesztési tervdokumentumok száma	nem
4.4. intézkedés: Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken										
4.4.1.	SMART Nógrád program	Teljes megye	Települési önkormányzatok, civil szervezetek	Megyei lakosok	2022-2025	2 000	DIMOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Új szolgáltatások száma Digitalizált szolgáltatások száma	igen
4.4.2.	Z generációs intézmény és lakásfejlesztések	Városok	Települési önkormányzatok	Z generáció tagjai	2023-2026	5 000	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett lakóegységek száma Új szolgáltatások száma	nem
4.5. intézkedés: Üzleti infrastruktúrák bővítése										
4.5.1.	Iparterületek bővítése	Teljes megye	Települési önkormányzatok, NIPÜF	Megyei vállalkozások	2022-2026	4 000	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett iparterületek nagysága	nem
4.5.2.	Inkubációs kapacitások bővítése és szolgáltatásfejlesztése	Teljes megye	Települési önkormányzatok	Megyei vállalkozások	2022-2026	2 000	TOP PLUSZ	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Létrehozott inkubációs kapacitások mérete	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
Prioritás azonosítója, neve:		5. HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TELEPÜLÉSEK ÉS A MEGYESZÉKHELY LESZAKADÁSÁNAK MEGÁLLÍTÁSA								
5.1. intézkedés:		Salgótarján urbanisztikai megújulása								
5.1.1.	Salgótarján komplett urbanisztikai újratervezése a modern trendek szerint	Salgótarján	Salgótarján MJV Önkormányzata	Salgótarjáni lakosok	2021-2022	1 000	hazai	-	Komplett urbanisztikai tervek száma	igen
5.2. intézkedés:		Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe								
5.2.1.	Nemzetközi paralimpiai sportközpont létrehozása kiszolgáló létesítményekkel	Salgótarján	Testnevelési Egyetem Salgótarján MJV Önkormányzata	Nemzetközi sportolók Megyei lakosok	2023-2027	50 000	hazai	-	Új szolgáltatások száma Új szállásférőhelyek száma	igen
5.3. intézkedés:		Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban								
5.3.1.	Barnamezős iparterület rehabilitációval K+F+I infrastruktúra fejlesztés	Salgótarján	Salgótarján MJV Önkormányzata Salgótarjáni Innovációs Központ Np. Kft.	Helyi vállalkozások, képzőintézmények	2022-2023	5 000	hazai	-	Rehabilitált terület nagysága	igen
5.3.2.	Hajtástechnológiai kompetencia- és kutatóközpont létrehozása	Salgótarján	Salgótarjáni Innovációs Központ Np. Kft. Óbudai Egyetem Nógrád Megyei Szakképzési Centrum	Mérnökök, szakképzés-ben, felsőoktatás-ban tanulók, helyi vállalkozások	2023-2027	5 000	hazai	-	Új üzleti infrastruktúrák mérete Új K+F+I szolgáltatások száma	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
5.4. intézkedés: Salgótarján második értelmiségvonzó programja										
5.4.1.	Letelepedési fizikai feltételeinek javítása	Salgótarján	Salgótarján MJV Önkormányzata, Salgó Vagyon Kft.	Betelepülő családok	2023-2027	950	hazai	-	Támogatott személyek száma	igen
5.4.2.	Értelmiségvonzó kampány	Salgótarján	Salgótarján MJV Önkormányzata	Betelepülő családok	2025-2026	50	hazai	-	Elért személyek száma	nem
5.5. intézkedés: Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja										
5.5.1.	Szociális foglalkoztatási bázisok létrehozása, fejlesztése a Szécsényi járásban	Szécsényi járás	Települési önkormányzatok, szociális szövetkezetek, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	Álláskereső	2022-2026	1 000	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ, hazai	Szociális Európa	Támogatott munkahelyek száma Támogatott szervezetek száma	igen
5.6. intézkedés: Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban										
5.6.1.	Munkahelyteremtő mezőgazdasági és élelmiszeripari beruházások támogatása a Szécsényi járásban	Szécsényi járás	Helyi KKV-k	Álláskereső	2022-2027	21 000	VP, GINOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Támogatott vállalkozások száma Új munkahelyek száma	nem

2. táblázat: Az intézkedések pénzügyi ütemterve

<i>Intézkedés megnevezése</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2027 összesen (millió Ft)</i>
1. NÉPESSÉG MINŐSÉGI GYARAPODÁSA			
1.1. Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)	9 500	5 500	15 000
1.2. Munkavállalók képzési programjai (ESZA)	300	200	500
1.3. Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)	900	100	1 000
1.4. Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)	200	300	500
1.5. Tehetséggondozás és pályorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)	280	220	500
1.6. Digitális tudás fejlesztése (ESZA)	300	0	300
1.7. Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)	1 100	2 000	3 100
1.8. Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)	5 300	4 800	10 100
1.9. Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)	0	2 150	2 150
2. NÖVEKVŐ VERSENYKÉPESSÉGŰ GAZDASÁG			
2.1. Helyi vállalkozások versenyképességének növelése	34 600	18 400	53 000
2.2. Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése	19 000	5 000	24 000
2.3. Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása	5 000	1 000	6 000
2.4. Új vállalkozások létrejöttének támogatása	1 200	700	1 900
2.5. Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap	5 000	1 500	6 500
2.6. Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése	1 300	0	1 300
2.7. Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása	1 600	1 000	2 600
2.8. Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása	51 800	11 000	62 800
2.9. Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése	610	390	1 000

<i>Intézkedés megnevezése</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2027 összesen (millió Ft)</i>
3. KÖRNYEZETI ÁLLAPOT JAVÍTÁSA, NÓGRÁD ZÖLD JELLEGÉNEK ERŐSÍTÉSE			
3.1. Nógrádi települések klímabarát fejlesztései	22 000	13 000	35 000
3.2. Épületek energetikai korszerűsítése a településeken	6 700	1 500	8 200
3.3. Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken	9 000	3 000	12 000
3.4. Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban	2 200	1 000	3 200
3.5. Megújuló energia helyi termelésének bővítése	800	200	1 000
3.6. Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	3 400	1 100	4 500
4. MARASZTALÓ, VÁLLALKOZÓBARÁT ÉLETTÉR			
4.1. Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	14 400	9 450	23 850
4.2. Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés	58 400	150 800	208 200
4.3. Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések	90 000	111 000	201 000
4.4. Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken	4 500	2 500	7 000
4.5. Üzleti infrastruktúrák bővítése	3 600	2 400	6 000
5. HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TELEPÜLÉSEK ÉS A MEGYESZÉKHELY LESZAKADÁSÁNAK MEGÁLLÍTÁSA			
5.1. Salgótarján urbanisztikai megújulása	1 000	0	1 000
5.2. Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe	20 000	30 000	50 000
5.3. Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban	8 000	2 000	10 000
5.4. Salgótarján második értelmiségvonzó programja	400	600	1 000
5.5. Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja	600	400	1 000
5.6. Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban	11 000	10 000	21 000
ÖSSZESEN	393 990	393 210	787 200

4. HORIZONTÁLIS JELLEGŰ INFORMÁCIÓK

4.1. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere

A végrehajtás módjáról, feltétel- és monitoring rendszeréről a megyei területfejlesztési program stratégiai dokumentumrészének 5. és 6. fejezete szól részletesen.

A jogszabályi keretek a program készítésekor még részben kidolgozás alatt állnak, így a jelen fejezet további tartalmának meghatározása azok elfogadását követően lehetséges.

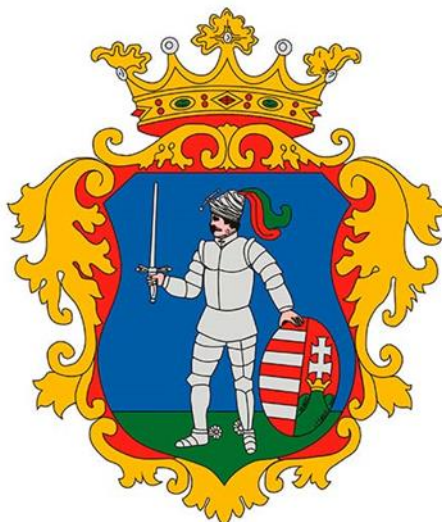
4.2. Környezeti értékelés

Nógrád megye területfejlesztési programja teljes anyagának környezeti hatásvizsgálatával kapcsolatos megállapításokat a stratégiai programrész 4. fejezete tartalmazza.

4.3. A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása

A program készítésének időpontjában nincsenek a megyei önkormányzat hatáskörébe utalt fejlesztési források, így teljesítés igazolási követelményrendszer sem létezik.

A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program 2021-2027 Területi Hatásvizsgálata

2021. március

A Nógrád Megyei Önkormányzat megbízásából

Készítette: Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

1	A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE	5
1.1	Az előzmények ismertetése	5
1.2	A tervezési folyamathoz való kapcsolódás	6
1.3	A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Nógrád Megyei Területfejlesztési Programra	6
1.4	Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába	6
1.4.1	A társadalmi egyeztetés folyamata	6
1.4.2	A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során	6
1.5	Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek	7
1.5.1	A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása	7
1.5.2	Az alkalmazott módszertan	7
2	A NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM ISMERTETÉSE	8
2.1	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések	8
2.2	A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása	10
3	A NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI	11
3.1	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája	11
3.1.1	Koherencia-vizsgálat – a Nógrád Megyei Területfejlesztési Program összefüggése más releváns tervekkel	11
3.1.2	Konzisztencia-vizsgálat	12
3.2	A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása	14
3.2.1	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása	14
3.2.2	A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a Nógrád Megyei Területfejlesztési Program által meghatározott intézkedések nem valósulnak meg	17
3.3	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása	17
3.3.1	Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése	17
3.3.2	Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok	18
3.4	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása esetén a környezetet érő hatások	19

3.4.1	Hatás a földre, talajra	19
3.4.2	Hatás a levegőre	20
3.4.3	Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide érte az ár- és belvizeket is)	20
3.4.4	Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra	21
3.4.5	Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére	21
3.4.6	Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyon is)	21
3.4.7	Hatás a klímára	22
3.4.8	Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is)	22
3.4.9	Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra	23
3.4.10	Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra	23
3.4.11	Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is)	24
3.4.12	Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra	24
3.4.13	Hatás a honvédelemre	24
3.4.14	Hatás a hulladékgazdálkodásra	24
3.4.15	Hatás a természeti és ember által előidézett kockázatokra	25
3.4.16	Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére	25
3.4.17	A megvalósítás kumulatív hatása	25
3.4.18	Az országhatáron áttérjedő környezeti hatások lehetősége	27
3.5	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának társadalmi hatásai	27
3.5.1	Népességre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások	27
3.5.2	Foglalkoztatásra gyakorolt hatások	28
3.5.3	Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások	28
3.5.4	A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások	28
3.5.5	Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások	29
3.5.6	A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások	29
3.6	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának gazdasági hatásai	29
3.6.1	A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások	29
3.6.2	Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások	29
3.6.3	A mezőgazdaságra gyakorolt hatások	30
3.6.4	Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások	30
3.6.5	Az idegenforgalomra gyakorolt hatások	30
3.6.6	A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások	30
3.6.7	Az energetikára gyakorolt hatások	30
3.6.8	A közlekedésre gyakorolt hatások	31
3.6.9	A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások	31
3.6.10	A térség versenyképességére gyakorolt hatások	31
3.7	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása	31
4	A NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE	32

4.1	Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése	32
4.2	Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre	33
4.3	A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása	33
5	JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI	34
6	KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA	35
6.1	A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási javaslatok értékelése	35
6.2	Javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre	36
7	KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ	36

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. ÁBRA:	A NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM CÉLRENDSZERE	9
1. TÁBLÁZAT:	A CÉLOK ÉS PRIORITÁSOK KONZISZTENCIÁJA	12
2. TÁBLÁZAT:	EGYES INTÉZKEDÉSEK ÁLTAL POTENCIÁLISAN BEFOLYÁSOLT KÖRNYEZETI HATÁSVISELŐ KATEGÓRIÁK	14
3. TÁBLÁZAT:	TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT ERŐS, NEGATÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE	18
4. TÁBLÁZAT:	TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT POZITÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE	19
5. TÁBLÁZAT:	INTÉZKEDÉSEK HATÁSA EGYES, A TERMÉSZETI ÉS EMBER ÁLTAL ELŐIDÉZETT KOCKÁZATOKRA VONATKOZÓ BEAVATKOZÁSI KÉPESSÉGEKRE	25
6. TÁBLÁZAT:	PRIORITÁSOK HATÁSA EGYES KÖRNYEZETI ELEMEREKRE (INDIKATÍV FORRÁSSAL SÚLYOZOTT ÁTLAG)	27

1 A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE

A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálata a Nógrád Megyei Önkormányzat megbízásából készült a Program elkészítésével összehangolva.

Célja a 2021-2027-es időszakra tervezett Nógrád Megyei Területfejlesztési Program várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása a szakmai és társadalmi egyeztetésekben résztvevők, valamint a döntéshozók számára.

A dokumentum az alábbi jogszabályoknak megfelelően, azokkal összhangban került elkészítésre:

- 218/2009. (X.6.) Korm. Rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól.
- 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról. E rendelet 1. számú melléklete szerint környezeti vizsgálatot kell készíteni az 1996. évi XXI. törvény 23. § (1) bekezdésének megfelelően készített területfejlesztési programra, így a megyei területfejlesztési programra is.
- 97/2009. (XII.21.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről. A jelen területi hatásvizsgálat környezeti értékelési részét e rendelet szerinti szakértői jogosultsággal rendelkező szakértő végezte el.
- A környezet védelméről (a környezet védelmének általános szabályairól) szóló 1995. évi LIII. Törvény. E törvény 44. § (1)) alapján a vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, vagy javíthatják a környezet állapotát; illetve, hogy a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet vagy a lakosságot.

Megbízott részéről a hatásvizsgálat elkészítéséért felelős: Janza Frigyes ügyvezető

A hatásvizsgálat elkészítésében részt vett környezetvédelmi szakértő: Viszoczky György

1.1 Az előzmények ismertetése

A hatásvizsgálat elkészítésének előzménye, hogy a 2021-2027-es időszakra új EU-szintű költségvetés került kidolgozásra 1824,3 milliárd euró összegben, amely a nemzeti hozzájárulásokkal kiegészítve jelentős mértékben meg fogja határozni a nemzeti és megyei szintű fejlesztési lehetőségeket is. A rendelkezésre álló források haza felhasználását megalapozó Partnerségi Megállapodás javaslattevő anyaga az operatív programokkal együtt 2020. november elejére elkészült, társadalmi egyeztetése megkezdődött.

A különböző hazai és nemzetközi, így többek között az operatív programokban rendelkezésre álló források, és különösen a VMOP (Versenyképes Magyarország Operatív Program) forrásainak hatékony felhasználásának előkészítése érdekében, illetve megfigyelve a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 11. § (1) bekezdésében foglaltaknak, miszerint a megyei önkormányzat területfejlesztési feladatai közé tartozik a területfejlesztési tervezéssel összefüggő feladatok ellátása keretében a megyei területfejlesztési koncepció és program elkészítése, Nógrád Megye Önkormányzata elkészítette a megyei területfejlesztési koncepció és program 2021-2027 időszakra felülvizsgált változatát. A koncepció 2020. december 1. és 2021. január 15. között került társadalmasításra.

1.2 A tervezési folyamathoz való kapcsolódás

A területfejlesztési program területi hatásvizsgálata része a területi tervezés folyamatának. A program alapját képező területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálata már a területfejlesztési program kidolgozása során is figyelembevételre került, ezért a várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatások és ezek közötti kölcsönhatások már részét képezik a program szempontrendszerének és a konkrét intézkedéseknek.

A program elkészítését követően annak környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai is megvizsgálásra kerültek jelen programszintű hatásvizsgálat keretében, az egyes intézkedések koncepció szinten még nem látható hatásainak megvizsgálása érdekében. A megyei Integrált Területi Program (ITP) elkészítése során már ezen hatások is figyelembevételre kerülnek a rendelkezésre álló források minél fenntarthatóbb felhasználása érdekében.

1.3 A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Nógrád Megyei Területfejlesztési Programra

A környezeti, gazdasági és társadalmi konfliktusok feltárását követően javaslatok kerültek megfogalmazásra ezek feloldására a 4.1-4.3. fejezetekben bemutatottak szerint, amelyek figyelembevételre kerültek a program társadalmasítását követő véglegesítésekor.

1.4 Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába

1.4.1 A társadalmi egyeztetés folyamata

Jelen hatásvizsgálat kidolgozásába két ponton is bevonásra kerültek az érintettek. Először – összhangban a 2/2005-ös kormányrendelettel – a hatástanulmány környezeti részére vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) tematikája került véleményeztetésre a megye környezetvédelemért felelős szervével, a Nógrád Megyei Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztállyal. Az Főosztály véleménye alapján a tematika 3.4.5. pontja kiegészítésre került a programnak az országos jelentőségű védett természeti területekre gyakorolt hatásával. Emellett a 3.4.11. pont címe is kiegészítésre került a zaj- és rezgésterhelésre gyakorolt hatással.

Ezt követően az elkészült hatásvizsgálat véleményeztetésre került a 2/2005-ös kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2019-es kormányrendelet szerint illetékes szervekkel, valamint a Területfejlesztési Programmal együtt 45 napos társadalmasításra került.

A Területfejlesztési Program társadalmasítása 2021. február-márciusban történt. Ez alatt a 45 nap alatt a koncepció javaslattevő fázisa mindenki számára elérhető volt a megyei önkormányzat honlapján (www.nograd.hu), lehetőség volt annak környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú véleményezésére.

1.4.2 A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során

A 2/2005-ös kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerint illetékes szervekkel történt véleményeztetése, és a 45 napos társadalmasítás során érkezett vélemények figyelembevételre kerültek a hatásvizsgálatban. A koncepcióhoz kapcsolódó észrevételek annak véglegesítése során kerültek figyelembevételre.

1.5 Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek

1.5.1 A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása

Tekintettel arra, hogy a Területfejlesztési Program célrendszere megegyezik az azt megalapozó Területfejlesztési Konceptió célrendszerével, a környezeti értékelés során felhasznált adatok forrása is azonos. A célrendszert így a koncepció értékelése során vetettük össze a környezeti szempontból releváns alábbi stratégiák, programok és cselekvési tervek Nógrád megyét specifikusan érintő elemeivel, és az akkor tett megállapításokat a program értékelése során tett javaslatok esetén is felhasználtuk:

- I. Éghajlatváltozási Cselekvési Terv
- IV. Energiahatékonysági Cselekvési Terv
- Energetikai Ásványvagyon-hasznosítási és Készletgazdálkodási Cselekvési Terv 2017
- Darányi Ignác Terv – Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020
- Egységes Közlekedés Fejlesztési Stratégia 2007-2020
- Energia és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv 2015
- Hazai Elektromobilitási Stratégia, Jedlik Ányos terv 2.0
- Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2018-2030
- Nemzeti Energia és Klíma Terv 2020-2050
- Nemzeti Energiastratégia 2030
- Nemzeti Épületenergetikai Stratégia 2015
- Nemzeti Erdő Stratégia 2016-2030
- Nemzeti Erdőtelepítési Program 2008
- Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
- Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030
- Negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020
- Nemzeti Vízstratégia, Kvassay Jenő Terv 2017
- Országos Hulladékgazdálkodási terv 2009-2020
- Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia 2014-2023

A gazdasági, társadalmi hatások elemzése részben a koncepció helyzetfeltáró munkarésze, részben a javaslattevő fázis vizsgálata, részben pedig az aktuális gazdasági, társadalmi folyamatok, problémák, valamint országos hatáskörű tervezési dokumentumok figyelembevétele mellett történt.

1.5.2 Az alkalmazott módszertan

A Területfejlesztési Program területi hatásvizsgálatának készítése során nem került sor önálló adatgyűjtésre, a meglévő rendelkezésre álló dokumentumok kerültek megvizsgálásra. A várható környezeti, társadalmi, gazdasági hatások ezek elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával került meghatározásra.

A dokumentum tartalmi felépítése a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról előírásai alapján készült, kiegészítve azt a 218/2009. (X.6.) Korm. Rendelet által előírt területi hatásvizsgálat társadalmi és gazdasági elemeivel. Ily módon mindkét jogszabály előírásait teljesíti, hiszen a 218/2009 Korm. rendelet 9. § (2) bekezdése szerint az egyes tervek, illetve programok

környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet alapján elkészített környezeti értékelés a területi hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül. A tartalmi felépítést emellett az 1. fejezetben felsorolt további jogszabályok előírásainak, illetve a tematika-egyeztetésbe bevont egyes szereplők 1.4.1.A társadalmi egyeztetés folyamata c. fejezetben bemutatott specifikus igényeinek megfelelő elemekkel is kiegészítettük.

2 A NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM ISMERTETÉSE

2.1 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések

A megye „Zöld Nógrád” fejlesztési programja önmagában is kedvező környezeti és társadalmi hatásokat vetít előre, hiszen a Területfejlesztési Programban foglalt jövőkép szerint „Nógrád megye Magyarország üde, zöld foltja. A megyét említve senkinek nem jut már eszébe a régi nagyipar, helyette sokkal inkább az egészség, a rekreáció, a mozgás, a befogadó természet és a zöld települések. Nógrádban vállalkozni, pihenni, lakni és megöregedni is jó. Felismerték ezt a maguknak lelassulást és egészséges, emberi léptékű települési környezetet kereső életmódváltó családok, a nyugodt és támogató üzleti környezetet kereső vállalkozók és a fiatalok is, akik a zsúfolt városi létből kiábrándulva tanulmányaik után egyre nagyobb számban térnek vissza. Nógrád felpeszsdült, amit már gazdasága is érez.”

A megye 2021-2027-es időszakra vonatkozó területfejlesztési programja 3 átfogó célra épül:

1. Egészséget mindenkinek;
2. Központban a fenntarthatóság;
3. Fokozódó tudás és jólét.

Ezen célok mindegyike környezeti és társadalmi fejlődés mellett célozza meg a gazdasági felzárkózást, amelyhez a stratégiai és horizontális célok, illetve a prioritások és hozzájuk tartozó intézkedések szintjén már jól elkülöníthető környezeti, társadalmi és gazdasági hatások rendelkeznek.

1. ábra: A Nógrád megyei Területfejlesztési Program célrendszere

ÁTFOGÓ CÉL	STRATÉGIAI CÉLOK	SPECIFIKUS CÉLOK
ZÖLD NÓGRÁD 2030	EGÉSZSÉGET MINDENKINEK	Egészséges test és lélek
		Egészséges öregedés
	KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG	Fenntartható infrastruktúrák
		Fenntartható gazdaság
	FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT	Tudáskorszerűsítés mindenkinek
		Z generációt megtartó környezet
	HORIZONTÁLIS CÉLOK	Foglalkoztatás elősegítése
		Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása
		Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása
		Környezeti állapot javítása

A program átfogó, stratégiai és horizontális céljai mellett prioritások és hozzájuk tartozó intézkedések kerültek meghatározásra, ami lehetővé teszi a program hatásainak a területfejlesztési koncepció hatásvizsgálatánál pontosabb meghatározását.

A területfejlesztési program a következő 5 prioritásra és az ezekhez tartozó intézkedésekre épül:

1. A Népesség minőségi gyarapodása
 - 1.1. Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)
 - 1.2. Munkavállalók képzési programjai (ESZA)
 - 1.3. Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)
 - 1.4. Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)
 - 1.5. Tehetséggondozás és pályorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)
 - 1.6. Digitális tudás fejlesztése (ESZA)
 - 1.7. Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)
 - 1.8. Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)
 - 1.9. Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)
2. Növekvő versenyképességű gazdaság
 - 2.1. Helyi vállalkozások versenyképességének növelése
 - 2.2. Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése
 - 2.3. Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása
 - 2.4. Új vállalkozások létrejöttének támogatása

- 2.5. Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap
- 2.6. Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek támogatása
- 2.7. Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása
- 2.8. Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése
- 3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése
 - 3.1. Nógrádi települések klímabarát fejlesztései
 - 3.2. Épületek energetikai korszerűsítése a településeken
 - 3.3. Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken
 - 3.4. Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban
 - 3.5. Megújuló energia helyi termelésének bővítése
 - 3.6. Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül
- 4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér
 - 4.1. Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése
 - 4.2. Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés
 - 4.3. Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések
 - 4.4. Okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken
 - 4.5. Iparterületek bővítése
 - 4.6. Inkubációs kapacitások bővítése
- 5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása
 - 5.1. Salgótarján urbanisztikai megújulása
 - 5.2. Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe
 - 5.3. Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban
 - 5.4. Salgótarján második értelmiségvonzó programja
 - 5.5. Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja
 - 5.6. Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban

2.2 A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása

A korábbi programozási időszakokhoz képest jelentős változást jelent a mostani programban, hogy a problémák figyelembevétele mellett a lehetőségekre fókuszál, a kitörési pontokat állítja középpontba. Ilyen módon az új „Zöld Nógrád” program megvalósítása során kiemelt szerephez jut a környezet, amely közvetlenül a környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése prioritás intézkedéseiben jelenik meg. Fontos kiemelni, hogy a prioritások és a keretükben tervezett intézkedések tartalmi megfogalmazásában megfelelő súllyal szerepelnek a környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontok, amelyek elengedhetetlenek annak érdekében, hogy a tervezett közlekedés-, település- és gazdaságfejlesztési kezdeményezések elsőszámú és negatív hatásoknak fokozottan kitett hatásviselőjeként azonosítható természeti és települési környezet megfelelő állapotban tartása megvalósuljon a következő időszakban.

Társadalmi szempontból már nem jelent akkora változást az új megközelítés. A hátrányos helyzetű lakosság felemelkedésének támogatása továbbra is megjelenik a horizontális célok között, ugyanakkor a fokozódó tudás és jólét átfogó cél új megközelítést takar, és jelentős, kedvező irányú társadalmi változásokat vetít előre. Prioritások szintjén a népesség minőségi gyarapodása, valamint a hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása intézkedései céloznak meg közvetlen társadalmi fejlesztéseket.

Az új, kitörési pontokra fókuszáló megközelítés gazdasági szempontból is jelentős változás, hiszen nem a meglévő gazdasági tevékenységekre, hanem a megye adottságaira és jövőbeni trendekre építve

kívánja diverzifikálni, és ezzel fellendíteni a gazdaságot. A növekvő versenyképességű gazdaság és a marasztaló, vállalkozóbarát élettér prioritások intézkedései célozzák meg a gazdaság fejlesztését.

3 A NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI

3.1 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája

3.1.1 Koherencia-vizsgálat – a Nógrád Megyei Területfejlesztési Program összefüggése más releváns tervekkel

A Területfejlesztési Program elkészítése során a Területfejlesztési Koncepción keresztül számos más releváns terv is figyelembevételre került, melyek a koncepció területi hatásvizsgálatában kerültek részletesen bemutatásra. A koncepció területi hatáselemzése során elvégzett koherencia-vizsgálat során kiemelt kisebb hiányosságok a Területfejlesztési Program esetében már korrigálásra kerültek:

- A Nemzeti Tiszta Fejlődés Stratégia tervezete és az I. Éghajlatváltozási Cselekvési Terv kiemelt céljaival összhangban a program már energiaközösségek ösztönzésével is kiegészíti a közcélú megújuló-energia termelő rendszereket célzó intézkedést.
- A dokumentum a Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció korábban hiányolt elemeit már tartalmazza: horizontálisan érvényesített szempontként kezeli a környezettudatosság növelését, indikátor-szintű elvárást fogalmaz meg az újrahasznosításra, és kiemelten támogatandó ágazatként kezeli a környezetipart is.
- A Hazai Elektromobilitási Stratégia (Jedlik Ányos terv 2.0) céljaival összhangban kialakításra került a programban egy kifejezetten elektromobilitást ösztönző intézkedés.
- A program kitér a korábban szennyvízelvezetés szempontjából ellátatlan közép-nógrádi, aprófalvas térségre, és bemutatja, hogy a legtöbb települést már sikerült bekapcsolni a 2014-2020 között megvalósított fejlesztések során. A közműhálózat-fejlesztéseket célzó intézkedésben szerepelnek a még ellátatlan települések bekapcsolása, illetve a szennyvízkezelő kapacitások fejlesztése is. Utóbbiak során fontos, hogy a Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia 2014-2023 által célzott fenntartható szennyvíziszap kezelési és hasznosítási megoldások is kialakításra kerüljenek.

Ugyanakkor a program vizsgálata során, az intézkedések pontosabb ismeretében egy újabb problémát is azonosíthatunk:

- A területfejlesztési program nem tartalmaz hulladékgazdálkodási célú intézkedést (leszámítva a körforgásos gazdaság fejlesztéseit), ugyanakkor a helyzetfeltárás több esetben is felhívja a figyelmet múltbeli, nem megfelelő körülményekkel végzett hulladékelhelyezések által okozott, jelenleg is fennálló problémákra (pl. kistelepülési hulladéklerakók és zagykazetták, felhagyott és hulladékkal feltöltött bányák - megfelelő műszaki védelem nélkül).

Mindezek alapján a területfejlesztési program összességében koherensnek tekinthető más releváns tervekkel. Az egyes prioritások és intézkedések esetében szükségesnek látott kiegészítéseket és pontosításokat a jelen hatásvizsgálat 4.2. Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre c. fejezetében soroljuk fel.

3.1.2 Konzisztencia-vizsgálat

A stratégiai célrendszer elemeit (általános cél, stratégiai és horizontális célok, térhasználati elvek) a területfejlesztési koncepció hatásvizsgálata során elemeztük, bemutattuk, hogy kiindulópontjai kifejezetten környezettudatosak és fenntarthatóságra törekvők, és a társadalmi-gazdasági célkitűzéseket is konzisztens módon tartalmazza.

A most vizsgált program részletesen bemutatja a területfejlesztés operatív eszközrendszerét alkotó 5 prioritást és azon belül meghatározott 36 különböző intézkedést is. A prioritások az alábbi táblázatban bemutatott módon kapcsolódnak a célrendszerhez:

1. táblázat: A célok és prioritások konzisztenciája

Prioritás	Kapcsolódó átfogó cél	Kapcsolódó specifikus cél	Kapcsolódás bemutatása
1. Népeség minőségi gyarapodása	FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT EGÉSZSÉGET MINDENKINE K	Tudáskorszerűsítés mindenkinek Z generációt megtartó környezet Egészséges test és lélek Egészséges öregedés	A népeség mennyiség gyarapodásához a fiatalok visszavonzása, fiatal családok letelepedése, aktív nyugdíjasok bevonása szerepel a beavatkozások között. A minőségi gyarapodást a tudásszint növelése, illetve a magasan képzettek számának fokozása biztosítja. A minőségi gyarapodásnak fontos kritériuma az egészségi szint növelése is.
2. Növekvő versenyképeségű gazdaság	KÖZÉPPONTB AN A FENNTARTHATÓSÁG	Fenntartható gazdaság Egészséges test és lélek	A gazdaság fenntarthatóságát pénzügyi szempontból a jövedelmezőség növelése jelenti, melyhez a hozzáadott érték emelkedésére van szükség. A környezeti fenntarthatóság olyan alapelvárás, melynek minden vállalkozás, betelepülő cég meg kell, hogy feleljen. Ezek együttesen járulnak hozzá a versenyképesség növekedéséhez.
3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	KÖZÉPPONTB AN A FENNTARTHATÓSÁG	Fenntartható infrastruktúrák Fenntartható gazdaság	A megyében olyan fejlesztések támogatása javasolt, amelyek mind az erőforrások, mind a környezeti hatások szempontjából fenntarthatók, illetve hozzájárulnak a települések zöldítéséhez, a környezeti tényezők javulásához. Ugyanez az elvárás vonatkozik a gazdasági tevékenységekre is.
4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	KÖZÉPPONTB AN A FENNTARTHATÓSÁG FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT	Fenntartható infrastruktúrák Z generációt megtartó környezet	Nógrád megye, mint élettér vonatkozásában kiemelt szerepe van a kedvező környezeti tényezőknek (pl. levegő, víz, természeti adottságok). A vonzerő növelése érdekében erőteljesebben kell fókuszálni a fiatal generációk igényeire a településfejlesztésben, a vállalkozóbarát környezet megteremtésében egyaránt.
5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	EGÉSZSÉGET MINDENKINE K KÖZÉPPONTB AN A FENNTARTHATÓSÁG	Egészséges test és lélek Fenntartható gazdaság	A leszakadó településeken mind a gazdasági, mind a humán feltételek megerősítése szükséges. Mentálisan és fizikálisan egészséges, aktív népesség nélkül a gazdasági tevékenységek sem lehetnek sikeresek, legyen szó társadalmi, vagy piaci alapú munkahelyekről. A foglalkoztatás tekintetében kiemelt fontosságú, hogy legyen megoldás a hátrányos helyzetű lakosság hosszú távú

			munkaerőpiaci integrációját segítő gazdasági programokra.
--	--	--	---

A területfejlesztési programban összességében a prioritások és intézkedések szintjén is konzisztens módon jelennek meg a környezeti, társadalmi és gazdasági célok, néhány ponton ugyanakkor kisebb inkonzisztencia figyelhető meg az intézkedések és a hozzájuk kapcsolódóan reálisan elvárható eredmények kapcsán:

- A turizmus – bár a sport és rekreációs szerep Nógrád megye egyik fő kitörési pontjaként került beazonosításra, nem koncentrált módon (vagyis önálló stratégiai/specifikus cél alá rendezve) jelenik meg a területfejlesztési programban. Ennek magyarázataként a dokumentum egyértelműen megfogalmazza, hogy továbbra sem cél a Nógrád megyei tömegturizmus erősítése. Az ily módon szétaprózódott turisztikai részcélok esetében még fontosabb, hogy a természeti értékek fenntartható módú kiaknázását, mint alapvető szempontot, minden releváns előfordulási helyen hangsúlyosan figyelembe vegyék.
- Általános érvénnyel jelen lévő potenciális belső konzisztenciahiányként azonosíthatók, és ezért minden esetben figyelembe veendő a gazdaságfejlesztési célok érdekében tett lépések környezetre és klímavédelemre gyakorolt esetleges negatív hatásai, és így azok környezeti célokkal való ütközése. Az EU Fenntartható Fejlődés stratégiai alapelveivel összhangban törekedni kell a környezetet nem károsító gazdaságfejlesztési lépésekre.
- A növekvő versenyképesség prioritás egyik intézkedése a kiemelt megyei ágazatokat támogató alap, amely többek között olyan jövőorientált ágazatokat is megcélóz, mint az információtechnológia, környezetipar, ezüstdgazdaság és e-mobilitás vagy turisztika, aminek előfeltétele a kompetens vállalkozások, vállalatok elindítása, illetve betelepülése, és ehhez a megfelelően képzett és tapasztalt munkaerő rendelkezésre állása. A népesség minőségi gyarapodása prioritás több intézkedése (munkavállalók képzési programjai, digitális tudás fejlesztése, új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása, felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban, gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése) ugyan megcélozza a hiányzó kompetenciák fejlesztését, illetve a szükséges magasan képzett munkaerő megyébe vonzását, ugyanakkor ennek eredménye csak részben tud érvényesülni a tervezési időszakban, a képzett munkaerő rendelkezésre állása különösen a 2021-2027-es időszak első felében jelenthet problémát.
- Mindemellett, a Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe intézkedés a nagy sportlétesítmények létrehozásával jelentős üzemeltetési költségek megjelenését is valószínűsíti, amely külső (megyén kívüli) fenntartó bevonása nélkül inkonzisztens a megyei települések szűkös, illetve gyakran deficitos költségvetésével, ezért ezen fejlesztések megvalósítása során kiemelt szempont kell, hogy legyen az üzemeltetés fenntarthatósága.
- Hasonló fenntarthatósági szempontok érvényesek a Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban intézkedésre, ahol a vállalatok, egyetemek fenntartásban vállalt szerepe kritikus kérdés.

3.2 A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása

3.2.1 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása

2. táblázat: Egyes intézkedések által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriák

Pozitív (erős): Pozitív (gyenge): Negatív (erős): Negatív (gyenge): Vegyes:

Intézkedések	Föld, talaj	Levegő	Víz	Élővilág, biodiverzitás	Országos védett, és Natura 2000 területek	Természeti erőforrások, ásványvagyon	Klíma	Épített és települési környezet	Táj, helyi gazdaság	Térszerkezet, területhasználát	Humán egészségi állapot, életminőség	Környezettudatos magatartás	Honvédelem	Hulladékgazdálkodás	Természeti és humán kockázatok	Új és meglévő környezeti konfliktusok
1.1 Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)																
1.2 Munkavállalók képzési programjai (ESZA)																
1.3 Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)																
1.4 Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)																
1.5 Tehetséggondozás és pályorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)																
1.6 Digitális tudás fejlesztése (ESZA)																
1.7 Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)																
1.8 Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA) (kiemelt projektek)																
1.9 Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)																
2.1 Helyi vállalkozások versenyképességének növelése																
2.2 Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése																
2.3 Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása																

Intézkedések	Föld, talaj	Levegő	Víz	Élővilág, biodiverzitás	Országos védett, és Natura 2000 területek	Természeti erőforrások, ásványvagyon	Klíma	Épített és települési környezet	Táj, helyi gazdaság	Térszerkezet, területhasználát	Humán egészségi állapot, életminőség	Környezettudatos magatartás	Honvédelem	Hulladékgazdálkodás	Természeti és humán kockázatok	Új és meglévő környezeti konfliktusok
2.4 Új vállalkozások létrejöttének támogatása																
2.5 Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap (kiemelt projekt)																
2.6 Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek támogatása																
2.7 Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása																
2.8 Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása																
2.9 Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése																
3.1 Nógrádi települések klímabarát fejlesztései																
3.2 Épületek energetikai korszerűsítése a településeken																
3.3 Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken																
3.4 Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban																
3.5 Megújuló energia helyi termelésének bővítése																
3.6 Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül																
4.1 Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése																
4.2 Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés																
4.3 Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések																
4.4 Okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken																
4.5 Iparterületek bővítése																
4.6 Inkubációs kapacitások bővítése																
5.1 Salgótarján urbanisztikai megújulása																

Intézkedések		Föld, talaj	Levegő	Víz	Éővilág, biodiverzitás	Országos védett, és Natura 2000 területek	Természeti erőforrások, ásványvagyon	Klíma	Épített és telepítési környezet	Táj, helyi gazdaság	Térszerkezet, területhasználat	Humán egészségi állapot, életminőség	Környezettudato s magatartás	Honvédelem	Hulladékgazdálko das	Természeti és humán kockázatok	Új és meglévő környezeti konfliktusok
5.2	Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe																
5.3	Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjánban (kiemelt projekt)																
5.4	Salgótarján második értelmiségvonzó programja																
5.5	Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja																
5.6	Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban																

3.2.2 A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a Nógrád Megyei Területfejlesztési Program által meghatározott intézkedések nem valósulnak meg

A Területfejlesztési Programban meghatározott célok megvalósításának elmaradása esetén környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból is hátrányosan változna a megye jövője.

A környezeti hatások és környezeti konfliktusok, problémák ebben az esetben várhatóan az alábbiak szerint alakulnának:

- A megye turizmusa kontroll nélkül alakulna, gyorsabb gazdasági megtérüléssel járó, de a természeti értékeket túlságosan megterhelő tömegturisztikai termékekre fókuszálva.
- Elmaradna számos, az egészséges és aktív életmódot ösztönző, az egészséggel és környezetvédelemmel kapcsolatos szemléletmódot fejlesztő kezdeményezés. Nem kerülne sor több, kifejezetten az idősök életminőségét vagy a fiatalok életkezdési esélyeit javító beavatkozásra sem.
- Egyes közlekedés-fejlesztési intézkedések elmaradása nyomán egyfelől nem növekedne a természeti környezet közlekedési célú igénybevétele, másfelől viszont nem csökkennének a települési közúti közlekedéssel összefüggő szennyezési és egészségkárosító hatások.
- Elmaradnának a települési környezetet és életminőséget jelentős mértékben javító beavatkozások (pl. zöld- és kék települési infrastruktúra, energetikai és rozsdáövezeti fejlesztések).
- A digitalizáció gyorsítását célzó intézkedések nélkül nem csökkennének számottevően a munkavégzéssel, ügyintézéssel együtt járó közlekedési eredetű környezeti terhek.
- A megye gazdasága nem magas hozzáadott értékű, környezet-centrikus tevékenységek irányába fejlődne, hanem sokkal inkább a hagyományos, a környezetet jobban terhelő, a természeti erőforrásokat visszafordíthatatlanul használó ágazatokban.

Gazdasági szempontból nézve nem fejlődne megfelelően a megye lakosságának tudása és képességei, ami miatt nem állna rendelkezésre a megye gazdasági fejlődéséhez szükséges munkaerő. Emellett, nem javulna, illetve idővel romlana a megye humán, fizikai és gazdasági infrastruktúrája, ami miatt nem lenne biztosított a gazdaság fejlődéséhez nélkülözhetetlen élettér. Mindemellett nem javulna a megyei vállalatok versenyképessége sem, így összességében tovább nőne Nógrád megye gazdasági leszakadása.

Társadalmi szempontból nézve tovább nőne a hátrányos helyzetű csoportok leszakadása, nem kapnák meg a szükséges életvitelbeli, mentális és képzési támogatást, nem állnának rendelkezésre a megfelelő foglalkoztatási lehetőségek, elmaradnának a városrehabilitációs programok, így összességében nőne a társadalmi feszültség a megyén belül. Szécsény járás leszakadása tovább nőne, így területi szinten is erősödne a fejlettségbeli különbség a megyében. A népesség a fokozódó elvándorlás és a betelepülések elmaradása miatt erősen csökkenne, folytatódna egyes települések elöregedése majd elnéptelenedése.

3.3 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása

3.3.1 Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a program intézkedései által a

természeti hatásviselőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt negatív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján.

3. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt erős, negatív irányú hatások értékelése

	ERŐS NEGATÍV HATÁS	GYENGE NEGATÍV HATÁS
KÖZVETLEN NEGATÍV HATÁS	<u>Föld, talaj:</u> 4.5: közlekedési eredetű talajszennyezés, új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátása <u>Víz:</u> 4.5: közlekedési eredetű talajvízszennyezés, új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátása <u>Élővilág:</u> 2.5, 2.8, 4.3: élővilágot zavaró káros hatások (légszennyezéssel, zaj és rezgés, stb.) <u>Védett területek:</u> 2.5, 2.8, 4.3: élővilágot zavaró káros hatások (légszennyezéssel, zaj és rezgés, stb.)	<u>Föld, talaj:</u> 2.3, 4.5, 5.6: talajba jutó szennyezőanyagok, vegyszerek <u>Levegő:</u> 2.2, 2.3, 2.5, 2.6, 2.8, 4.5, 5.6: gazdasági tevékenységgel együtt járó légszennyezést <u>Víz:</u> 2.3, 4.5, 5.6: talajvízbe jutó szennyezőanyagok, vegyszerek <u>Élővilág:</u> 4.2: élőhelyeket bolygató látogatóforgalom <u>Védett területek:</u> 4.2: élőhelyeket bolygató látogatóforgalom <u>Természeti erőforrások:</u> 4.5, 5.5: helyben kitermelt természetes alapanyagok felhasználása
KÖZVETETT		<u>Levegő:</u> 1.9, 5.4: lakosság szám növelésével együtt járó légszennyezés <u>Víz:</u> 3.6: vízhiányos területek ökológiai eltartóképességének csökkenése

3.3.2 Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a program intézkedései által a természeti hatásviselőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt pozitív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján.

4. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt pozitív irányú hatások értékelése

	ERŐS POZITÍV HATÁS	GYENGE POZITÍV HATÁS
KÖZVETLEN POZITÍV HATÁS	<u>Levegő:</u> 3.4: közlekedési eredetű levegőszennyezés csökkentése <u>Víz:</u> 3.1: települési vízrendszerek és vizes élőhelyek rehabilitációja <u>Élővilág:</u> 3.6: természeti környezet állapotának javítása <u>Védett területek:</u> 3.6: természeti környezet állapotának javítása	<u>Föld, talaj:</u> 2.7, 3.1, 3.6, 5.3: meglévő talajszennyezések felszámolása <u>Levegő:</u> 3.1, 3.6, 4.2: települési szálló por csökkentése 3.6: hulladékégetésből származó légszennyezés csökkenése <u>Víz:</u> 3.6: vizes élőhelyek rehabilitációja 1.3, 5.3: meglévő talajvízszennyezések felszámolása <u>Élővilág:</u> 3.1: természetközeli élőhely-láncok helyreállítása, természetközeli élőhely-láncok kialakítását eredményezheti 3.3: vizes élőhelyek szennyezésének csökkentése 3.2, 3.5: az élővilágot zavaró levegőszennyezés csökkentése
KÖZVETETT POZITÍV HATÁS	<u>Föld, talaj:</u> 3.3: a talajszennyezés megakadályozása korszerűbb folyékony hulladék- és iszapkezeléssel <u>Levegő:</u> 3.2, 3.5: fűtési eredetű levegőszennyezés csökkentése	<u>Levegő:</u> 2.7, 4.4: szennyező tevékenységek kiváltása <u>Víz:</u> 2.7: szennyező tevékenységek kiváltása

3.4 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása esetén a környezetet érő hatások

A 3.4.1-3.4.16. fejezetekben egyes környezeti hatásviselő elemek és kategóriák szerint vizsgáljuk részletesen a területfejlesztési program 36 intézkedése megvalósítása során várható környezeti hatásokat. Ezeket irányuk és erősségük alapján különböztetjük meg, az alábbi jelölések használatával:

- Erős (és többnyire közvetlenül érvényesülő), negatív irányú hatás;
- Gyenge (és/vagy közvetetten érvényesülő), negatív irányú hatás;
- v Az adott intézkedés vegyes hatásokkal jár: a jelen ismeretek alapján a hatás(ok) iránya nem határozható meg pontosan, vagy egyszerre érvényesül(nek) pozitív és negatív hatás(ok) is;
- ++ Erős (és többnyire közvetlenül érvényesülő), pozitív irányú hatás;
- + Gyenge (és/vagy közvetetten érvényesülő), pozitív irányú hatás;

Az adott hatásviselőnek nem említett intézkedések esetében az adott hatásviselő szempontjából nem azonosítottunk jelentős környezeti hatást. A felsorolt fejezetekben értékelt hatásokat a 3.4.17. fejezetben összegezzük. Az egyes intézkedések negatív hatásainak csökkentésére vagy feloldására, vagy épp a pozitív hatások kiteljesítésére vonatkozó javaslatokat a 4.1-4.2. fejezetek tartalmazzák.

3.4.1 Hatás a földre, talajra

- A Pásztó térségében tervezett iparterület-fejlesztés (4.5) a személy- vagy áruszállító, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű talajszennyezésnek, illetve az új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásának jelentős növekedésével járhat.
- Veszélyes anyagokat és technológiákat alkalmazó feldolgozóipari tevékenységek (4.5) a talajba szennyező anyagokat juttathatnak. A mezőgazdasági termelést célzó intézkedések (2.3, 5.6)

megvalósításakor, a nem biogazdálkodás keretében végzett termesztés során vegyszerek kerülnek a talajba.

- v A szociális foglalkoztatást biztosító projektek (5.5) egyaránt eredményezhetnek a talajt jobban, vagy kevésbé kímélő tevékenységeket.
- ++ Legerősebb pozitív hatása a jelenleg ellátatlan települések szennyvízelvezető-rendszerekbe történő bekapcsolásának lehet (3.3), amely korszerűbb folyékony hulladék- és iszapkezelést valósít meg.
- + További, potenciálisan pozitív hatása lehet a körforgásos gazdaság megteremtésére irányuló tevékenységeknek (2.7), a zöld és kék települési infrastruktúra fejlesztésének (3.1) és a természeti környezet állapotát javító beavatkozásoknak (3.6). A hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása (5.3) során Salgótarjánban tervezett barnamezős terület revitalizáció keretében egyes múltbeli talajvíz-szennyezések is felszámolhatók.

3.4.2 Hatás a levegőre

- A levegőminőséget áttételes negatív hatásokkal érinti minden olyan beruházás, vagy gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, vagy új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár (2.2, 2.3, 2.5, 2.6, 2.8, 4.5, 5.6). A térség lakosságának növelését célzó lépések is növelik a közlekedési eredetű szennyezést (1.9, 5.4).
- v Vegyes hatásokkal járnak a közlekedésfejlesztési lépések (4.2, 4.3): Az elkerülőutak megvalósítása egyfelől jelentős mértékben javítja a települési levegőminőséget, ugyanakkor érzékeny természeti területeken fokozhatja a közlekedési eredetű légszennyezést.
- ++ Legerősebb pozitív hatása a zöld és kék települési infrastruktúra fejlesztésének (3.1) lehet, ahol növelhetők a szálló port megkötő települési zöldfelületek. Ugyancsak jelentős pozitív hatással jár a megújuló energiahasználat ösztönzése (3.2, 3.5), és az elektromobilitás fokozása (3.4), csökkentve akár a fűtési, akár a közlekedési eredetű levegőszennyezést.
- + A burkolatlan utak burkolt felülettel történő ellátása (4.1) a települési szálló por mennyiségét csökkenti. A távlati tervként szereplő vasútvonal-korszerűsítés (4.3) csökkentheti majd a közúti forgalmat és az azzal járó levegőszennyezést. További, potenciálisan pozitív hatása lehet a körforgásos gazdaság megteremtésére irányuló tevékenységeknek (2.7), és a természeti környezet állapotát javító beavatkozásoknak (3.6). A szociális városrehabilitációhoz kapcsolódó intézkedések (1.3) hatására várhatóan csökken a hulladékégetésből származó légszennyezés, az okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése (4.4) pedig a szolgáltatások igénybevételével együtt járó közlekedési eredetű kibocsátásokat csökkenti.

3.4.3 Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide érte az ár- és belvizeket is)

- A Pásztó térségében tervezett iparterület-fejlesztés (4.5) a személy- vagy áruszállító, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű talajvízszennyezés, illetve az új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásának jelentős növekedésével járhat.
- Veszélyes anyagokat és technológiákat alkalmazó feldolgozóipari tevékenységek (4.5) a talajvízbe szennyező anyagokat juttathatnak. A mezőgazdasági termelést célzó intézkedések (2.3, 5.6) megvalósításakor, a nem biogazdálkodás keretében végzett termesztés során vegyszerek kerülnek a talajvízbe.

- v Vegyes hatásokkal járhatnak a természeti környezet állapotát javító beavatkozások (3.6): Ezek egyfelől rehabilitálhatnak vízrendszereket, vizes élőhelyeket, ugyanakkor a vízhiányos területen végzett erdősítés a talajvíz kiszigereléséhez és az adott terület ökológiai eltartóképességének csökkenéséhez vezet.
- ++ Legerősebb pozitív hatása a zöld és kék települési infrastruktúra-fejlesztéseknek lehet (3.1), amelynek keretében települési vízrendszerek és vizes élőhelyek hozhatók kedvező állapotba.
- + További, potenciálisan pozitív hatása lehet a körforgásos gazdaság megteremtésére irányuló tevékenységeknek (2.7). A szociális városrehabilitációhoz kapcsolódó intézkedések (1.3) hatására várhatóan csökken a helytelen hulladékelhelyezésből eredő talajvíz-szennyezés, a jelenleg ellátatlan települések szennyvízelvezető-rendszerekbe történő bekapcsolása pedig csökkenti a felszíni vizek terhelését. A hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása (5.3) során Salgótarjánban tervezett barnamezős terület revitalizáció keretében egyes múltbeli talajvíz-szennyezések felszámolhatók.

3.4.4 Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra

- A természeti területeket érintő beruházások, pl. a kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztései (2.5, 2.8) illetve a természeti területeken vagy azok közelében kialakított elkerülőutak (4.3) építése és az általuk generált forgalom az élővilágot zavaró káros hatásokkal (légszennyezéssel, zaj és rezgés, stb.) jár.
- A kerékpárúthálózat-bővítés (4.2) egyes nyomvonal-szakaszai is járhatnak a zavarás erősödésével.
- ++ Közvetlen pozitív hatásokkal jár majd a természeti környezet állapotának javítása (3.6).
- + További, gyengébb pozitív hatásai lehetnek a zöld és kék települési infrastruktúra fejlesztésének (3.1), amely a településeken belüli ökoszisztémák helyreállítását, természetközeli élőhely-láncok kialakítását eredményezheti. A vizes élőhelyként is működő felszíni vizek szennyezését csökkentik a tervezett szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztések (3.3), a megújuló energiahasználat ösztönzése (3.2, 3.5) pedig csökkenti az élővilágot zavaró levegőszennyezést.

3.4.5 Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére

- A természeti területeket érintő beruházások, pl. a kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztései (2.5, 2.8) illetve a természeti területeken vagy azok közelében kialakított elkerülőutak (4.3) építése és az általuk generált forgalom az élővilágot zavaró káros hatásokkal (légszennyezéssel, zaj és rezgés, stb.) jár.
- A kerékpárúthálózat-bővítés (4.2) egyes nyomvonal-szakaszai is járhatnak a zavarás erősödésével.
- ++ Közvetlen pozitív hatással járnak majd a természeti környezet állapotának javítása (3.6) keretében elvégzett beruházások.

3.4.6 Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyon is)

A természeti erőforrásokat érintően két esetben találtunk áttételes, gyengébb hatást:

- Negatív irányú hatása lehet egyes természetes alapanyagokat használó gazdasági tevékenységeknek (4.5), illetve a szociális foglalkoztatást biztosító projektek (5.5) közül azoknak, amelyek esetlegesen helyben kitermelt agyag felhasználásával járnak.

3.4.7 Hatás a klímára

A klíma összetett környezeti elem, így a legtöbb környezeti hatással rendelkező beavatkozásnak legalább áttételesen éghajlati vonatkozásai is vannak. A program intézkedései között nem találtunk olyat, amely közvetlen, erősen negatív hatást gyakorolna az éghajlatváltozásra.

- Gyenge, áttételes negatív hatásai lehetnek bármely gazdasági intézkedésnek, amely potenciálisan növekvő energiahasználattal, vagy üvegházhatású gáz (ÜHG) növekvő kibocsátásával jár, legyen az turisztikai/sportcélú (2.8), lakókörnyezeti (1.9, 5.4), mezőgazdasági (2.3, 5.6), vagy általános gazdaságélénkítő jellegű (4.5, 2.2, 2.4). A közutak/települési utak fejlesztése (4.2) és az elkerülőutak megvalósítása (4.3) javítja a közlekedési átjárhatóságot, így potenciálisan új forgalmat is generál, növelve az ÜHG-kibocsátást.
- v Vegyes hatásokkal járhatnak a természeti környezet állapotát javító beavatkozások (3.6): Ezek egyfelől javíthatják a temperáló és karbonmegkötő szerepet betöltő természeti területek állapotát, ugyanakkor a gazdálkodási célú, vagy nem klímareziliens szaporítóanyaggal végzett erdőtelepítés összességében negatív karbonegyenleget eredményezhet.
- ++ Jónéhány intézkedés kifejezetten pozitív klimatikus hatással bír. A települési zöld/kék infrastruktúra fejlesztése (3.1) növeli a karbonmegkötő területek nagyságát. Ugyancsak jelentős pozitív hatással jár a megújuló energiahasználat ősztönzése (3.2, 3.5), és az elektromobilitás fokozása (3.4), csökkentve akár a fűtési, akár a közlekedési eredetű ÜHG-kibocsátást. A környezettudatos gazdasági tevékenységek ősztönzése (2.7) is kiválthat meglévő, szennyező tevékenységeket.
- + Áttételes pozitív hatásai lehetnek a digitalizációt célzó intézkedéseknek (1.6, 2.1, 4.4), amelyek a közúti forgalom egy részének kiváltásával csökkentik az ÜHG-kibocsátást.

3.4.8 Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is)

- A programban az épített, települési környezetre egyértelműen erős, negatív hatást gyakorló elemet nem azonosítottunk, egyedül az épületeken közintézményeken elhelyezendő napelemek és napkollektorok járhatnak a településkép lerontásával (3.2, 3.5).
- ++ Sok intézkedés kifejezetten közvetlen, pozitív hatást gyakorol majd az épített környezetre, akár a települési közmű- és közvilágítási hálózatok fejlesztése (3.3), akár degradált, alulhasznosított településrészek revitalizációja (5.3), akár a Salgótarjánt érintő teljes urbanisztikai újratervezés (5.1) segítségével.
- + A települési gépjárműforgalmat csökkentő beavatkozások (4.2), a smart megoldások (4.4) nyújtotta előnyök, a települési természeti hálózatokat rehabilitáló lépések (3.1) is jelentősen javítják majd az épített települési környezet minőségét. Ehhez hozzájárulnak a településeken tervezett új szolgáltatófunkciók (4.1) és sportlétesítmények (5.2) is.

Figyelembe véve, hogy régészeti, műemléki értékeink nem megújuló forrásai kulturális örökségünknek, fenntartható használatuk kulcsfontosságú a jelen és jövő nemzedékei számára. A régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint a földmunkával járó beruházásokkal, erdőtelepítéssel el kell kerülni. Nógrád megyében mintegy 380 műemlék, valamint 1100 nyilvántartott régészeti lelőhely van, amelyekből 50 lelőhely egyedileg védett. Ezekre az egyes mély- és magasépítészeti tevékenységgel járó fejlesztések során figyelmet kell fordítani a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően.

A megye világörökségi védettséget élvező értékét (Hollókő Ófalu és környezete), vagy gazdag építészeti és régészeti örökséget (várak, várromok, a műemléki területi védelmet élvező közép-nógrádi

terület, történeti települések és védett régészeti lelőhelyek) negatívan befolyásoló intézkedést a programban nem találtunk, a tömegturizmus elkerülésére vonatkozó általános tervezési alapelv pedig megnyugtató a kiemelkedő attrakciók környezeti fenntarthatósága szempontjából.

3.4.9 Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra

A hatásvizsgálat ezen fejezete két olyan értékelési szempontot tartalmaz (táji és gazdasági hatások), amelyet célszerű külön vizsgálni.

Hatás a tájra, a táj eltartó képességére

- A Pásztó térségében tervezett nagyobb, más településeknél pedig kisebb iparterület-fejlesztések (4.5) tájba nem illő épületek és építmények kialakítása esetén járhatnak a tájat romboló hatással. Ugyancsak zavaró elemként érvényesülhetnek egyes új elkerülőutak is (4.3).
- ++ Egyértelműen pozitív hatás tételezhető fel ugyanakkor a természeti környezet állapotának javítását célzó beavatkozásokról (3.6).
- + A Novohrad-Nógrád Geopark területén megvalósuló ökoturisztikai fejlesztés-csomag (2.8) is eredményezhet a tájképi minőséget javító hatást.

Hatás a helyi gazdaságra

A program súlyponti célja a megye gazdaságának fenntartható fejlesztése, így legtöbb intézkedése pozitív hatást gyakorol a helyi gazdaságra. Ezek között a gazdasági ágazatok és gazdaságélénkítési tevékenységek széles körét találjuk meg:

- Mezőgazdasági/élelmiszeripari (2.3, 5.6);
- Turisztikai/sportcélú (2.8);
- Lakókörnyezeti (1.9, 5.1, 5.4);
- Egészségügyi (1.4);
- Általános gazdaságélénkítő jellegű (2.1, 2.2, 2.4, 2.6, 2.9, 4.5, 4.6, 5.3);
- Környezettudatos gazdasági tevékenységeket ösztönző (2.5, 2.7, 5.5);
- Közlekedés-fejlesztési (4.2); és
- Oktatási/karrierorientációs (1.1, 1.2, 1.5, 1.7, 1.8) beavatkozások.

3.4.10 Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra

A program elemei között a térszerkezetet és területhasználatot potenciálisan rontó elemet nem találtunk:

- ++ A zöld és kék települési infrastruktúra fejlesztése (3.1) jelentősen javítja a települési területhasználati minőséget.
- + A térszerkezetet javítja az ipari-szolgáltató létesítményeket koncentráltan elhelyező, és közlekedési, energetikai szempontból hatékonyabban kiszolgálható iparterületek fejlesztése (4.5), az új turisztikai attrakciók kialakítása (2.8), az alulhasznosított területeket revitalizáló lépések (5.3), valamint a térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések (4.3).

3.4.11 Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is)

A program intézkedéseinek jelentős része közvetlenül célozza a megyében lakók egészségi állapotának, életminőségének javítását. Ezek között az alábbi beavatkozási területeket azonosíthatjuk:

- Egészséges életmód és táplálkozás, egészségmegőrzés (1.3, 5.2);
- Lakókörnyezeti fejlesztés (3.2, 3.3, 3.5, 4.4, 4.5, 5.1); és
- Közlekedés-fejlesztés (3.4, 4.2, 4.3).

3.4.12 Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra

Tekintettel a program erős fenntarthatósági fókuszára, számos elem közvetlenül vagy áttételesen segíti a megyében lakók környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltását, viselkedésének megváltoztatását:

- ++ A program ösztönzi a körforgásos gazdaság fejlesztéseit (2.7) és más, magasabb hozzáadott értékű gazdasági tevékenységeket (2.5), ezzel javítva a vállalkozók és munkavállalók környezettudatosságát. Hasonló hatást ér el a felhasználók körében az elektromobilitás fokozása (3.4) is.
- + Áttételesen javítják a környezettudatosságot a szociális városrehabilitációhoz kapcsolódó, a közösségi integrációt és elkötelezettséget erősítő programok (1.3). Az egészséges és környezettudatos életmódra nevelés beépíthető több oktatási-képzési célú intézkedésbe és szűrőprogramba is (1.1, 1.4, 1.7). Pozitív hatása lehet további környezetbarát intézkedéseknek, pl. a települési klímabarát (3.1) és környezeti infrastruktúra-fejlesztéseknek (3.3), és a megújuló energiahasználat bővítésének (3.2, 3.5).

3.4.13 Hatás a honvédelemre

- A megye átjárhatóságát javító közlekedési fejlesztések (4.2, 4.3), a határon túli látogatóforgalmat bővítő turisztikai (2.5) és gazdasági együttműködési (2.6) intézkedések során tekintetbe kell venni a határvédelmi szempontokat, és megfelelő intézkedési terveket kell készíteni esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére.
- + Áttételesen javítják a honvédelem helyzetét a közösségi integrációt és állampolgári elkötelezettséget erősítő programok (1.1, 1.3).

3.4.14 Hatás a hulladékgazdálkodásra

- Alapvetően elmondható, hogy minden, a megye területére újonnan letelepedő lakókat (1.9, 5.4) vagy gazdasági tevékenységeket vonzó tevékenység (2.3, 2.4, 2.5, 2.8, 4.5, 5.6) növeli a kommunális és ipari hulladékok keletkezését, és terheli a hulladékgazdálkodási rendszert.
- ++ A környezettudatos hulladékgazdálkodást egyértelműen erősítő koncepcionális elem a körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása (2.7).
- + A szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitelbeli és mentális támogatások, képzések (1.3) keretében jelentősen javítható a periférikus helyzetű társadalmi csoportok környezettudatossága, többek között a hulladékok megfelelő kezelésével kapcsolatban is.

3.4.15 Hatás a természeti és ember által előidézett kockázatokra

A programban tervezett intézkedések más-más módon függenek össze a természeti katasztrófák súlyosságát és gyakoriságát leginkább növelő, ember által előidézett globális kockázatokkal (éghajlatváltozás, urbanizáció, népességnövekedés, környezetkárosodás). Ha a területfejlesztési programot az Európai Bizottság kockázatkezelésről és az ellenálló képesség kiépítéséről szóló közleményében¹ használt beavatkozási kategóriák szerint vizsgáljuk, akkor a következő hatásokat azonosíthatjuk:

5. táblázat: Intézkedések hatása egyes, a természeti és ember által előidézett kockázatokra vonatkozó beavatkozási képességekre

BEAVATKOZÁSI KATEGÓRIA	INTÉZKEDÉSEK		
	Negatív hatás	Vegyes hatás	Pozitív hatás
Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	1.9; 2.2; 2.3; 2.4; 4.2; 4.3; 4.5; 5.4; 5.6		1.6; 2.1; 2.7; 3.1; 3.2; 3.4; 3.5; 4.4
Ökoszisztémák védelme	2.5; 2.8; 4.2; 4.3; 4.5		3.2; 3.3; 3.5; 3.6
Súlyos ipari balesetek megelőzése	4.5		
Környezettudatos mezőgazdaság, élelmezés- és táplálkozásbiztonság			1.3; 2.5; 5.6
Árvíz- és belvízkockázat kezelése		5.6	3.1
Közlekedés-biztonság		3.4; 4.2; 4.3	5.3
Megújuló energia-használat			3.2; 3.5
Kutatás és innováció			1.8; 1.9; 2.1; 2.4; 2.5; 2.6; 2.7; 2.9; 4.4; 5.3; 5.4

Nem találtunk összefüggést a fenti közlemény további beavatkozási kategóriáival: kockázatfinanszírozás; nukleáris biztonság.

3.4.16 Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére

Tekintettel arra, hogy a vizsgált területfejlesztési program új kitörési pontokat keres Nógrád megye számára, ezek között elkerülhetetlenül találkozunk olyanokkal, amelyek esetében programban definiált intézkedések valamely környezetvédelmi szemponttal potenciálisan ütközésbe kerülhetnek: Védett természeti területeken végzett turisztikai beruházások veszélyeztetik a területek természeti értékeit és státuszát (2.8). Zöldmezős iparterületek kialakítása (4.5) természetes élőhelyeket szüntethet meg, és potenciálisan rombolják az érintett területek tájképi minőségét.

3.4.17 A megvalósítás kumulatív hatása

Ha a 3.1.2 fejezetben található, egyes intézkedések által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriákat egyszerű matematikai módszerekkel elemezzük (a pozitív és negatív hatásokat erősségüknek megfelelően +1, és +2, illetve -1 és -2 értékkel helyettesítve, a vegyes hatásokat nullának véve, ezeket különböző kategóriákon átlagolva, ugyanakkor figyelmen kívül hagyva a csak negatív irányban értékelt, környezeti konfliktusokról szóló utolsó oszlopot, és a nem

¹ COM(2014) 216 final, 2014.4.8.

reprezentatív elemszám alapján értékelt átlagértékeket), akkor a sokelemű környezeti hatásvizsgálat szerteágazó összefüggésrendszeréből informatív összesített eredményeket olvashatunk le:

- A legtöbb intézkedés által befolyásolt hatásviselők (db):
 - o Táj, helyi gazdaság (26)
 - o Levegő (19)
 - o Klíma (18)
- Az intézkedések által legpozitívabban érintett hatásviselők (átlag):
 - o Táj, helyi gazdaság (1,7)
 - o Humán egészségi állapot, életminőség (1,3)
 - o Környezettudatos magatartás (1,3)
 - o Térszerkezet, területhasználat (1,2)
 - o Természeti és humán kockázatok (1,1)
- Az intézkedések által legnegatívabban érintett hatásviselők (átlag):
 - o Hulladékgazdálkodás (-0,5)
 - o Országos védett, és Natura 2000 területek (-0,3)
 - o Honvédelem (-0,3)
 - o Élővilág, biodiverzitás (-0,1)
- A legtöbb hatásviselőt érintő intézkedések (átlag)
 - o 3.1 Nógrádi települések klímabarát fejlesztései (10)
 - o 4.4 Okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken (10)
- A hatásviselőket legpozitívabban befolyásoló intézkedések (átlag):
 - o 3.6 Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül (1,7)
 - o 4.1 Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése (1,7)
 - o 2.7 Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása (1,6)
 - o 3.4 Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban (1,6)
- A hatásviselőket legnegatívabban befolyásoló intézkedések (átlag):
 - o 4.3 Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések (-0,7)
 - o 4.5 Iparterületek bővítése (-0,7)
 - o 2.3 Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása (-0,5)
 - o 5.6 Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban (-0,5)

A fenti adatokból világosan kirajzolódnak a program gazdaság-élénkítésre és az itt lakók egészségi állapotának javítására fektetett fő hangsúlyai. Egyértelműen látható ezek közül a gazdaság-élénkítés érdekeinek potenciális ütközése a környezeti és fenntarthatósági szempontokkal. Az is látható, hogy – bár Nógrád megye esetében továbbra is fontos kitörési pont a zöldturizmus, ami potenciálisan erős környezeti konfliktusok forrása is – a turisztikai intézkedéseket a területfejlesztési programban már sikerült megfelelő fenntarthatósági szempontokkal körül bátyázni.

Ha az egyes prioritások alá tartozó intézkedések összesített hatását a rájuk jutó indikatív forrással súlyozzuk, akkor azt láthatjuk, hogy a jellemzően csak szoft elemeket tartalmazó első, és a környezetállapotot célzó harmadik prioritás van a legpozitívabb hatással a környezeti hatásviselőkre. A legtöbb konfliktust a gazdasági és települési infrastruktúrákat leginkább fejlesztő, egyúttal pedig a legnagyobb indikatív forráslehetőséggel járó második és negyedik prioritás okozza:

6. táblázat: Prioritások hatása egyes környezeti elemekre (indikatív forrással súlyozott átlag)

Prioritások		Környezeti elemekre kifejtett hatások forrásokkal súlyozott átlaga
P1	Népesség minőségi gyarapodása	1,5
P2	Növekvő versenyképességű gazdaság	-0,1
P3	Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	1,4
P4	Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	-0,3
P5	Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	0,6

3.4.18 Az országhatáron áttérjedő környezeti hatások lehetősége

Közvetlen országhatáron átnyúló hatása a program intézkedései közül egyedül a vállalkozások határon átnyúló termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseit támogató intézkedésnek (2.6) van. Közvetett hatásként azonosíthatók az alábbiak:

- Határon túli munkavállalókat vonzhatnak, és így az ingázóforgalmat erősíthetik a további munkahelyteremtő gazdaság-élénkítő beavatkozások (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.7, 2.9, 4.5, 4.6, 5.3, 5.5, 5.6);
- A határon túlról érkező vagy oda tartó közúti forgalom növekedését eredményezhetik a közúti átjárhatóságot javító közlekedés-fejlesztési beavatkozások (4.2, 4.3);
- Növelhetik a határon túlról érkező turistaforgalmat a megyében tervezett további sportcélú és turisztikai lépések (2.8, 4.1, 5.2).

3.5 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának társadalmi hatásai

3.5.1 Népességre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások

A 2021-27-es időszak területfejlesztési programja mind a megyében élő népesség megtartása, mind pedig új lakosok odavonzása szempontjából ambíciózus célokat tűzött ki.

Intézkedések szintjén a népesség minőségi gyarapodása prioritás gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése intézkedése közvetlenül új lakosok megyébe vonzását célozza meg, kiemelten a fiatal családokat, digitális nomádokat, fiatal vállalkozókat, orvosokat, pedagógusokat, a megyét korábban elhagyó képzett szakembereket és aktív nyugdíjasokat. Az intézkedés keretében lakáscélú ingatlanmentés és –fejlesztés, illetve kampány is betervezésre került.

A marasztaló vállalkozóbarát élettér prioritáshoz tartozó intézkedések közül négy (települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, fenntartható megyei közlekedésfejlesztés, térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések és okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken, illetve a környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése prioritás összes intézkedése egy, a lakosság megtartását szolgáló környezet megerősítését tűzte ki célul.

Az intézkedések közül az okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken (modern szórakozóhelyek, vendéglátó egységek és szabadidős terek), új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása, illetve a felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban kiemelten foglalkozik a Z generációt megtartó környezet kialakításával, hiszen éppen annak a

generációnak a tagjait szólítja meg, amelyben az életkor miatt (jelenleg 10-25, a program végére 17-32 éves kor között) még hatékonyan a megyéhez lehet kötni a lakosokat, meg lehet velük szerettetni az ottani életet, ezzel elejét véve a későbbi elvándorlásnak.

3.5.2 Foglalkoztatásra gyakorolt hatások

A program foglalkoztatásra gyakorolt hatása több tényezőn keresztül is kedvező, hiszen egyaránt célozza az itt élők foglalkoztathatóságának, valamint a munkalehetőségek javítását.

A népesség minőségi gyarapodása prioritás minden intézkedése az itt élők foglalkoztathatóságának javítását célozza meg, és egyaránt lefedi a hátrányos helyzetű lakosság mentális támogatását és képzését, a szakképzés célzott fejlesztését, tehetséggondozást és pályaaorientációt, a munkavállalók továbbképzését, valamint a felsőoktatás fejlesztését.

A növekvő versenyképességű gazdaság intézkedései új munkahelyek létrehozását támogatják az egész megyében, míg a hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása prioritáson belül Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja, a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban és a Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban területspecifikusan fogalmaz meg munkahelyteremtő célokat.

3.5.3 Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások

A környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése, valamint a marasztaló, vállalkozóbarát léttér prioritások intézkedései az életminőség javítását célozzák meg a települések környezeti állapotának, valamint a természeti környezet állapotának javításával, közlekedésfejlesztéssel, valamint a települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésével.

Az új vállalkozások létrejöttének támogatása, valamint az okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken (modern szórakozóhelyek, vendéglátó egységek és szabadidős terek) egyaránt a szabadidő eltöltési lehetőségeket célozzák bővíteni hiányzó szolgáltatások és közösségi, szabadidős terek biztosításával.

A népesség minőségi gyarapodása prioritás több intézkedése is (szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés, valamint helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok) közvetlenül az egészségi állapot javítására irányul, míg a környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése prioritás intézkedései, illetve a közvetve kedvező hatással lesznek a lakosság egészségi állapotára az egész megyében, ide érve a mentális egészséget is. Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe intézkedés a megyeszékhelyen, illetve annak környezetében élők egészségi állapotát javíthatja a sportolási lehetőségek bővülésével.

3.5.4 A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások

A hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása prioritás intézkedés, illetve a népesség minőségi gyarapodása prioritás néhány intézkedése (hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok, szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitelbeli és mentális támogatás, képzés) a társadalom szétszakadásának megállításával kedvezően hat a lakosság biztonságérzetére.

Emellett, a növekvő versenyképességű gazdaság prioritás intézkedései a lakosság anyagi biztonságérzetének javulásához járul hozzá.

3.5.5 Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások

A területfejlesztési program kiemelten kezeli az esélyegyenlőség és társadalmi felzárkózás kérdését, ami mind a célok, mind pedig a prioritásokhoz tartozó konkrét intézkedések szintjén is megjelenik, így összességében kedvező irányú változás várható a 2021-27-es időszakban ebben a tekintetben.

A hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása horizontális cél minden prioritás minden intézkedésében érvényre kívánja juttatni a társadalmi felzárkóztatás kérdését.

Emellett, a népesség minőségi gyarapodása prioritás több intézkedése közvetlenül is az esélyegyenlőséget és a társadalmi felzárkóztatást célozza meg a megye teljes területén. Ide tartoznak a hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok; a szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitelbeli és mentális támogatás, képzés; digitális tudás fejlesztése és munkavállalók képzési programjai. Ugyanakkor a prioritás többi intézkedése is az esélyegyenlőség javulásával jár együtt a lakosság képzettségének, tudásának növekedésén keresztül.

Területspecifikusan a hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása prioritás intézkedéseitől Salgótarján és Szécsény járás társadalmi felzárkózása várható.

3.5.6 A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások

A helyi kultúra fejlődéséhez elsősorban a fenntartható ipar turizmust támogató kézműipar és a szakrális turizmus fejlesztése járulnak kedvezően hozzá a kiemelt megyei ágazatokat támogató alap intézkedés keretében. Emellett, a helyi élelmiszerek előállításának és értékesítésének támogatásával a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban intézkedés is hozzájárul a helyi kultúrához a helyi gasztronómiai kultúra erősödésén és ismertségének növekedésén keresztül.

3.6 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának gazdasági hatásai

3.6.1 A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások

A területfejlesztési program számos intézkedése közvetlenül célozza meg a természeti erőforrások felhasználásának csökkentését: a Nógrádi települések klímabarát fejlesztései intézkedés a víz és energiafelhasználás csökkentését eredményezi, az épületek energetikai korszerűsítése a településeken intézkedés az energiafogyasztás jelentős csökkenését eredményezi, a körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása intézkedés pedig egyszerre eredményezi a nyersanyag- és energiahasználat csökkentését, ami kedvezően hat a természeti erőforrások állományára. A megújuló energia helyi termelésének bővítése intézkedéstől a nem megújuló természeti erőforrások használatának csökkenése várható a megújulókkal való kiváltás eredményeként.

Mindemellett, a jövőorientált és digitális vállalkozások csökkenő erőforrásigénye (Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap intézkedés eredményeként), illetve a szolgáltató jellegű gazdasági tevékenységek előtérbe kerülése (új vállalkozások létrejöttének támogatása intézkedés keretében) szintén kedvezően fog hatni a megye természeti erőforrásaira.

3.6.2 Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások

A területfejlesztési program négy, a teljes megyére vonatkozó prioritása mellett egy ötödik területspecifikus is megfogalmazásra került (Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása). Ennek keretében a megyeszékhely Salgótarján és Szécsény járás településeinek fejlesztését célozzák meg a tervezett intézkedések, amelyek eredményeként az ipar és

kereskedelem térbeli szerkezetének kiegyensúlyozottabbá válása várható. A legközvetlenebb hatás a Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban, valamint a Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban intézkedésektől várható.

3.6.3 A mezőgazdaságra gyakorolt hatások

A Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása intézkedés a teljes megyében, míg a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban intézkedés területspecifikusan célozza meg a mezőgazdaság fejlesztését, ideértve a magasabb hozzáadott értékű feldolgozási tevékenység fejlesztését is. Ennek eredményeként mennyiségi és hozzáadott értékbeni javulás várható a megye mezőgazdaságában.

3.6.4 Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások

A kiemelt megyei ágazatokat támogató alap részben, a kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása intézkedés pedig egészében a turizmus fejlesztését, ezen belül hangsúlyosan az aktív és ökoturizmust célozza meg, ami miatt növekvő látogatószám várható az erdőkben, amit az erdőgazdaságoknak is figyelembe kell vennie a gazdálkodás tervezése kapcsán.

3.6.5 Az idegenforgalomra gyakorolt hatások

A fent említett kiemelt megyei ágazatokat támogató alap részben, a kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása intézkedés pedig egészében a turizmus fejlesztését célozza meg, aminek eredményeképpen az idegenforgalom növekedése várható 2021-2027 között.

Emellett a környezeti állapot és infrastruktúra fejlesztését megcélzó intézkedések (természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül; fenntartható megyei közlekedésfejlesztés; térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések; okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken) szintén hozzájárul a megye turistavonzó képességének javításához.

3.6.6 A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások

A közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken intézkedés keretében tervben van a csatorna- és vízhalózat fejlesztése, ami a javuló vízminőségen keresztül kedvezően fog hatni a megye vízgazdálkodására.

Emellett, a mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása, valamint a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban intézkedések megnövekedett vízhasználattal járhatnak együtt, amit a vízgazdálkodás tervezésénél szükséges figyelembe venni.

3.6.7 Az energetikára gyakorolt hatások

Az épületek energetikai korszerűsítése a településeken és a körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása intézkedések az energiafogyasztás jelentős csökkenését eredményezik. A megújuló energia helyi termelésének bővítése intézkedéstől a nem megújuló energiaforrások részarányának csökkenése és a megújulók növekedése várható. Mindezek együttes hatásaként a megye energiafüggettségének csökkenése várható.

Emellett, az elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban intézkedés eredményeként az elektromos energia felhasználás növekedése várható a kőolajszármazékok kárára.

Kiseb mértékben a fenntartható megyei közlekedésfejlesztés intézkedés is hasonló irányú változást indukál az (e-)kerékpáros közlekedés feltételeinek fejlesztése eredményeként.

3.6.8 A közlekedésre gyakorolt hatások

A marasztaló, vállalkozásbarát élettér prioritás több intézkedése is a megyei közlekedés fejlesztését tűzte ki célul. A fenntartható megyei közlekedésfejlesztés intézkedés keretében felújításra kerülnek a 4 és 5 számjegyű utak egyes szakaszai, illetve a települési belterületi utak (ez utóbbiak bővítésre is kerülnek). Emellett, tovább bővül a megyei kerékpárutak rendszere is, aminek eredményeként a kerékpáros forgalom növekedése várható a megyében.

A térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések intézkedés eredményeként a 21. út Salgótarjánt elkerülő szakaszának, a Bányaterenyé-Nemti elkerülő út 1. ütemének, valamint a Vác és Parassapuszta közötti 2x2 sávú gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan Rétság és Nagyoroszi elkerülő utak legalább 2x1 sávban a teherforgalom számára történő megépítése, illetve a 81. számú vasútvonal korszerűsítési terveinek elkészítése várható. Ezen fejlesztések eredményeként a településeken kívüli közlekedés felgyorsulása és a településeken átmenő forgalom csökkenése várható az érintett szakaszokon.

3.6.9 A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások

A környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése, valamint a marasztaló, vállalkozásbarát élettér prioritások számos intézkedése a műszaki infrastruktúra fejlesztését célozzák meg. Előbbinél a Nógrádi települések klímabarát fejlesztései, az épületek energetikai korszerűsítése a településeken, a közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken, az elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban és a megújuló energia helyi termelésének bővítése intézkedések, utóbbinál pedig a fenntartható megyei közlekedésfejlesztés, a térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések, az okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken, az iparterületek bővítése, valamint az inkubációs kapacitások bővítése intézkedések eredményeként a műszaki infrastruktúra fejlődése várható.

3.6.10 A térség versenyképességére gyakorolt hatások

A területfejlesztési program a megye kitörési lehetőségeire fókuszálva tervezi javítani annak versenyképességét. A főváros viszonylagos közelsége, a közúthálózat fejlesztése (M2, 21-es út) kombinálva a megye természeti adottságaival jelentős versenyképességnövekedési potenciált rejt magában. A program minden intézkedése a megye versenyképességét hivatott javítani, ugyanakkor a növekvő versenyképességű gazdaság prioritás intézkedései fejtik ki a legközvetlenebb hatást, míg a népesség minőségi gyarapodása prioritás intézkedéseinek eredményei várhatóan csak részben jelennek meg a tervezési időszak alatt. Ez utóbbi versenyképességre gyakorolt kedvező hatásai várhatóan 2027. után lesznek dominánsak, hiszen ennek nem titkolt célja, hogy előkészítse a terepet a következő programozási időszakra egy digitális Nógrád program megvalósításához.

3.7 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása

Társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező hatások várhatóak a 2021-2027-es program megvalósítása során. A gazdaság a kitörési lehetőségekre építve és diverzifikáltan fog fejlődni, az infrastrukturális feltételek javulni fognak, a társadalomban pedig javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a hátrányos helyzetű csoportok

felzárkózása a mentális támogatás, képzés, városrehabilitációk és új foglalkoztatási lehetőségek eredményeként).

A változások ugyanakkor számos konfliktust generálhatnak gazdasági és társadalmi szempontból is:

- A kiemelt megyei ágazatokat támogató alap és a kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása intézkedések eredményeként megvalósuló turisztikai fejlesztések kapcsán elsősorban kezdetben a régi és új szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért.
- Emellett a Salgótarján urbanisztikai megújulása intézkedés a kapcsolódó települési átalakítások miatt a helyi lakosság egy részével konfliktust generálhatnak még akkor is, ha a többség támogatottságát élvezik, és a település javát szolgálják.
- A gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése intézkedés az újonnan betelepülők és a helyiek közötti kulturális, illetve anyagi háttérbeli különbségek miatt generálhat konfliktusokat.

4 A NÓGRÁD MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE

4.1 Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése

Az alábbi esetekben javasoljuk egyes intézkedések módosítását (kiegészítését vagy korlátozását) az esetleges környezeti károk csökkentése, vagy éppen az előnyök maximalizálása érdekében:

- Javasoljuk, hogy az első prioritás keretében tervezett oktatási és képzési tevékenységek (1.1, 1.2, 1.5, 1.7) programjának legyen része a környezettudatot erősítő személetformálás.
- 1.4 Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok: Javasoljuk, hogy a megvalósuló programban kapjon helyet az egészséges életmódra történő ösztönzés is.
- 2.7 Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása: A megvalósítás során javasolt a körforgásos gazdasági megoldások szemléletformálási hatásainak minél szélesebb körű kiaknázása (pl. lakosági fórumok, iskolai foglalkozások, közösségi események segítségével).
- 3.6 Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül: Az erdősítés esetén ki kell zárni a vízhiányos területen történő alkalmazást, és elő kell írni a klímareziliens szaporítóanyagok lehetőség szerinti használatát.

4.5 Iparterületek bővítése: Az új pásztói iparterület kialakításakor mindeképpen figyelembe kell venni a Pásztói Strandfürdő területén található gyógyvizes kút védőterületén végezhető tevékenységek jogszabályban előírt korlátait, Hasonlóan védendő gyógtényezők korlátozzák az iparterületek fejlesztési lehetőségeit Sóshartyán, Mátraszőlős és Kazar területén. (Az gyógtényezők védőterületein belül csak a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről szóló, 123/1997 sz. Korm. rendelet előírásaival összhangban végezhető bármilyen beruházás, ipari vagy szolgáltató tevékenység). Pásztó emellett az OFTK szerint tájképvédelmi területen fekszik, ezért az ipari létesítmények tájba illesztésekor a szűken vett beépítési és egyéb építéshatósági korlátok mellett tájképvédelmi szempontokat is figyelembe kell venni (pl. zöldterületi fejlesztések, védő- és esztétikai célú fásítások előírásával). Célszerű a veszélyes anyagokat használó, veszélyes

hulladékot termelő vagy jelentős szennyezés kibocsátással járó tevékenységeket kizárni a lehetséges iparterületi betelepülők közül.

- 5.3 Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjánban: A barnamezős területek rekultivációja során kiemelt figyelmet kell fordítani a műemléki védettséget érdemlő ipari létesítmények (pl. régi gyárkémények) megőrzésére.
- 5.6 Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban: Mezőgazdasági termelés esetén vegyszerek juthatnak a talajba, talajvízbe. Érzékenyebb területeken ezt speciális szabályokkal szükséges ellenőrzés alatt tartani. Természetes élőhely művelés alá vonását vagy gyógytényező (gyógyvízes vagy ásványvízes kút illetve gyógyiszap-lelőhely) védőterületén végzett mezőgazdasági tevékenységet kerülni kell.

4.2 Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre

A területfejlesztési program nem tartalmaz hulladékgazdálkodási célú elemet (leszámítva a körforgásos gazdaság fejlesztéseit célzó 2.7. intézkedést). Emellett minden, a megye területére újonnan letelepedő lakókat (1.9, 5.4) vagy gazdasági tevékenységeket vonzó tevékenység (2.3, 2.4, 2.5, 2.8, 4.5, 5.6) növeli a kommunális és ipari hulladékok keletkezését, és terheli a hulladékgazdálkodási rendszert. Javasoljuk ezért a hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztését önálló intézkedésként, vagy a 3.3. intézkedés részeként bevenni a programba.

A 3.3 Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken c. intézkedésből célszerű lehet a közvilágítás-fejlesztési tevékenységet áttenni a 4.4. intézkedésbe (Okos és Z generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken). Ily módon az utóbbi intézkedés kiegészíthető lenne világítás-korszerűsítéssel kombinált smart megoldások támogatásával (pl. parkoláskézelés, közvilágítás-optimalizáció, forgalomtechnika), amelyek esetében a smart elemek finanszírozását részben a világítási energiaigény csökkenése fedezné.

A 3.4 Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban c. beavatkozás keretében magánhasználatú elektromos járművek beszerzését is ösztönözni lehetne, és más intézkedésekkel összekapcsolva ki lehetne használni az adódó szinergiákat: pl. smart közlekedési/parkolási megoldások a 4.4. intézkedésben; Vehicle-2-Grid energiatárolási megoldások a 3.5. intézkedésben; vagy elektromos járművásárlást ösztönző helyi szabályozás kialakítása.

4.3 A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása

A Salgótarján urbanisztikai megújulása intézkedés lakossági támogatásának biztosítására lakossági fórum szervezése, illetve a leginkább érintett lakókkal kicsoportos személyes egyeztetés is javasolt. A fejlesztéssel járó előnyök megismertetése várhatóan megszünteti a lakosság bizalmatlanságát, esetleges ellenállását, míg a fejlesztéssel hátrányosan érintett lakosság esetén javasolt valamilyen szintű kártérítés (anyagi, vagy jövőben szolgáltatás) felajánlása.

Az újonnan beköltözők beilleszkedésének támogatására egy „Isten hozott” program indítása javasolt az érintett településeken, amelynek keretében közösségi programok keretében kapnának lehetőséget bemutatkozásra az új lakosok. Emellett a közösség életébe történő bekapcsolódást biztosító önkéntes közösségi munka, programszervezés lehetőségét is javasolt felajánlani a gyorsabb társadalmi integráció elősegítése érdekében.

A turisztikai vállalkozások, és különösen a régiók és újak közötti viszony elmérgesedése turisztikai vállalkozásokat tömörítő területi szövetségek létrehozásával előzhető meg aktív tagi élet, találkozók, vitaestek, közös programok szervezése mellett.

5 JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI

A programot megalapozó területfejlesztési koncepció térhasználati elveket is rögzít, amelyeket a koncepció és a program által befolyásolt valamennyi más tervnél figyelembe kell venni. Ezek a következők:

- A természeti értékek, erőforrások használata csak fenntartható módon történhet, nem mehet azok rovására.
- A fejlesztéseknél előnyben kell részesíteni a kihasználatlan területek bevonását a terjeszkedés helyett.
- A jövőbeni fejlesztéseknek elsősorban a települési térségekre kell korlátozódniuk, megőrizve a települési térségek közötti területek ökológiailag összefüggő, természetközeli állapotát.
- Ipar-fejlesztés esetén cél nemcsak a tevékenység szennyezésmentes jellege, hanem a minél kevesebb szennyezéssel járó jó gyakorlatok alkalmazása is.
- Előnyben kell részesíteni a helyi erőforrások felhasználását.
- Segíteni kell a zöldfelületek növekedését.
- Ösztönözni kell a helyi természeti és kulturális értékek megismerését, megóvását.
- Javítani kell a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyeit.
- Mérsékelni kell a közlekedés okozta káros hatásokat.
- Előnyben kell részesíteni azokat a fejlesztéseket, melyek során környezeti nevelés, szemléletformálás is megvalósul.

A program intézkedéseinek elemzése alapján megfogalmazott további, kapcsolódó terveket érintő, környezeti szempontú javaslataink:

- Salgótarján új urbanisztikai terveinek kidolgozásakor (ld. a program 5.1. intézkedését) a „Zöld Nógrád” célkitűzéshez hasonlóan javasoljuk a „Zöld Salgótarján” mottó és alapelv követését, hogy az új várostervezési megközelítés e köré építve bontsa le az iparváros imázst és teremtsen új, vonzó és versenyképes lakó-, illetve vállalkozási környezetet.
- Sok olyan intézkedés szerepel a programban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így potenciálisan pozitív és negatív irányba is hathatnak a települési környezetre. Ezek esetében javasoljuk a településképet védő feltételrendszer kialakítását.
- A határon túli kereskedelmi vagy turisztikai forgalmat bővítő intézkedések, illetve a megye átjárhatóságát javító közlekedési fejlesztések miatt tekintetbe kell venni a határvédelmi szempontokat, és megfelelő intézkedési terveket javasolt készíteni esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére.

Társadalmi-gazdasági szempontból javasolt még más, turisztikai fejlesztésekkel érintett területek esetén is erősíteni az adott területen szolgáltató turisztikai vállalatok együttműködését, vagy a már

működő iparági szövetségen keresztül, vagy új szövetség létrehozásával. A Novohrad-Nógrád Geopark, és a Budapest környéke turisztikai térség esetén ez megyén belüli összefogással valósítható meg, míg a Mátra-Bükk turisztikai térség esetén jó megoldás lehet egy megyéken átívelő szövetség létrehozása is, a megye parciális érintettsége miatt.

6 KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA

6.1 A Nógrád Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási javaslatok értékelése

A vizsgált program az átfogó, stratégiai és horizontális célok mellett prioritásokat és hozzájuk tartozó intézkedéseket is megfogalmaz. Utóbbiak esetén meghatározza a tervezett beavatkozás előzetes tartalmát, potenciális kedvezményezettjeit, kimeneti indikátorait és indikatív forrásokat is rendel hozzá.

A területfejlesztési program monitoring és értékelési rendszert felvázoló 7. fejezete azt is rögzíti, hogy a hatásainak és hatékonyságának mérésére kialakítandó egységes monitoring és indikátor rendszer esetében a Versenyképes Magyarország Operatív Program, illetve az ágazati OP-k módszertanát követő megoldás javasolja. A dokumentum emellett minden prioritás esetén hatásindikátort is megfogalmaz. Utóbbiakhoz célértékeket nem rögzít, csak az elvárt tendencia irányát adja meg.

Mivel a program új kitörési pontokat keres Nógrád megye számára, amelyek sokféle módon kerülhetnek ütközésbe a legkülönbözőbb környezetvédelmi szempontokkal, elengedhetetlen, hogy a monitoring és értékelési tevékenységek során a megvalósuló intézkedések környezeti hatásait is nyomon kövessük. A program csak egy esetben, a P3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése c. prioritásnál határoz meg környezeti hatást (egész pontosan a szén-dioxid kibocsátás csökkenésének mértékét) mérő indikátort. Megfontolandó ugyanakkor, hogy minden prioritás esetében kerüljön meghatározásra egy-egy környezeti hatásindikátor. (Ha az adott prioritás jelentős környezeti hatásokkal járó intézkedéseinek hatásai nem mérhetők hatékonyan egy mutatóval, akkor egynél több indikátort is meg lehet határozni, de ezek számát célszerű összességében alacsonyan tartani.) Az indikátorokhoz célértéket, ellenőrzési gyakoriságot, felelőst és – beavatkozás szükségessége esetén követendő - intézkedési tervet is definiálni kell.

Az alábbi esetekben mindenképpen javasoljuk egy-egy megfelelő környezeti hatásindikátorok meghatározását:

- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozások ökológiai hatásai;
- A tervezett erdősítések karbonmérlegre és vízháztartásra gyakorolt hatásai;
- Településközi közlekedésfejlesztési intézkedések ökológiai hatásai, és a közúti forgalom változásának mérése;
- Iparterületek fejlesztésének ökológiai hatásai;
- Mezőgazdasági és élelmiszeripari fejlesztések ökológiai hatásai.

A korábbi programozási időszakhoz hasonlóan 2021-2027 között is jó és érzékeny indikátora lehet a természeti környezetben bekövetkezett általános (természetes és antropogén) folyamatoknak a Natura 2000 területek jelölő fajainak és élőhelyeinek monitorozása.

6.2 Javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

Tekintettel arra, hogy a vizsgált területfejlesztési program új kitörési pontokat keres Nógrád megye számára, amelyek sokféle módon kerülhetnek ütközésbe a legkülönbözőbb környezetvédelmi szempontokkal, javasoljuk, hogy a környezeti hatások monitorozásnak eredményeiről a Megyei Közgyűlés legalább évente kapjon tájékoztatást, kiegészítve a tapasztalható problémákat orvosló beavatkozásokra vonatkozó szakértői javaslattal.

Ahogy azt a programot megalapozó koncepció stratégiai környezetéről már megállapítottuk, különösen sok a 2020-ban lejáró felsőbb szintű stratégiai dokumentum, mivel ezek jelentős része a 2014-2020-as Európai Unió finanszírozási időszakhoz igazítva készült. A lejáró dokumentumok kisebb része jelenleg aktualizálás alatt áll, más része pedig a következő 1-2 évben várhatóan aktualizálásra kerül. Ezt az időszakot követően célszerű lesz a területfejlesztési koncepció és program időközi aktualizálása, annak érdekében, hogy biztosan illeszkedjenek a 2021-2027-es időszakra érvényes nemzeti stratégiai keretekhez.

7 KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen hatásvizsgálat célja Nógrád megye 2021-2027 közötti időszakra tervezett területfejlesztési programja várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása. A hatásvizsgálat nem végez önálló adatgyűjtést, hanem a rendelkezésre álló dokumentumok elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával azonosít várható hatásokat.

A megye 2021-2027-es időszakra vonatkozó területfejlesztési programja 3 átfogó célra épül (Egészséget mindenkinek; Középpontban a fenntarthatóság; Fokozódó tudás és jólét). Ezen célok mindegyike környezeti és társadalmi fejlődés mellett célozza meg a gazdasági felzárkózást, amelyhez a stratégiai és horizontális célok, illetve a prioritások és hozzájuk tartozó intézkedések szintjén már jól elkülöníthető környezeti, társadalmi és gazdasági hatások rendelkeznek. A program átfogó és stratégiai céljai mellett prioritások és hozzájuk tartozó intézkedések kerültek meghatározásra, amik lehetővé teszik a program hatásainak a területfejlesztési koncepció hatásvizsgálatánál pontosabb értékelését.

A korábbi programozási időszakokhoz képest jelentős változást jelent a mostani programban, hogy a problémák figyelembevétele mellett a lehetőségekre fókuszál, a kitörési pontokat állítja középpontba. A prioritások és a keretükben tervezett intézkedések tartalmi megfogalmazásában megfelelő súllyal szerepelnek a környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontok, amelyek elengedhetetlenek annak érdekében, hogy a tervezett közlekedés-, település- és gazdaságfejlesztési kezdeményezések elsőszámú és negatív hatásoknak fokozottan kitett hatásviselőjeként azonosítható természeti és települési környezet megfelelő állapotban tartása megvalósuljon a következő időszakban.

Társadalmi szempontból már nem jelent akkora változást az új megközelítés. A hátrányos helyzetű lakosság felemelkedésének támogatása továbbra is megjelenik a horizontális célok között, ugyanakkor a fokozódó tudás és jólét átfogó cél új megközelítést takar, és jelentős, kedvező irányú társadalmi változásokat vetít előre. Prioritások szintjén a népesség minőségi gyarapodása, valamint a hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása intézkedései céloznak meg közvetlen társadalmi fejlesztéseket.

Az új, kitörési pontokra fókuszáló megközelítés gazdasági szempontból is jelentős változás, hiszen nem a meglévő gazdasági tevékenységekre, hanem a megye adottságaira és jövőbeni trendekre építve kívánja diverzifikálni, és ezzel fellendíteni a gazdaságot. A növekvő versenyképességű gazdaság és a marasztaló, vállalkozóbarát élettér prioritások intézkedései célozzák meg a gazdaság fejlesztését.

Az intézkedések részletes, környezeti hatásviselő kategóriák szerinti elemzése során világosan kirajzolódnak a program gazdaság-élénkítésre és az itt lakók egészségi állapotának javítására fektetett fő hangsúlyai. Egyértelműen látható ezek közül a gazdaság-élénkítés szempontjainak potenciális ütközése a környezeti és fenntarthatósági érdekekkel. Az is látható, hogy – bár Nógrád megye esetében továbbra is fontos kitörési pont a zöldturizmus, ami potenciálisan erős környezeti konfliktusok forrása is – a turisztikai intézkedéseket sikerült megfelelő fenntarthatósági szempontokkal körül bástyázni.

Ha az egyes prioritások alá tartozó intézkedések összesített hatását vizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy a jellemzően csak szoft elemeket tartalmazó első (Népesség minőségi gyarapodása), és a környezetállapotot célzó harmadik prioritás (Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése) van a legpozitívabb hatással a környezeti hatásviselőkre. A legtöbb konfliktust a gazdasági és települési infrastruktúrákat leginkább fejlesztő, egyúttal pedig a legnagyobb indikatív forráslehetőséggel járó második (Növekvő versenyképességű gazdaság) és negyedik (Marasztaló, vállalkozóbarát élettér) prioritás okozza, míg az ötödik prioritás (Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása) a skála közepén helyezkedik el.

Társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező hatások várhatóak a 2021-2027-es program megvalósítása során. A gazdaság a kitörési lehetőségekre építve és diverzifikáltan fog fejlődni, az infrastrukturális feltételek javulni fognak, a társadalomban pedig javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózása a mentális támogatás, képzés, városrehabilitációk és új foglalkoztatási lehetőségek eredményeként.

Az elemzés eredményei alapján számos tervezett intézkedés esetén javaslatot tettünk annak módosítására (kiegészítésére vagy korlátozására) az esetleges környezeti károk csökkentése, vagy éppen az előnyök maximalizálása érdekében. Az egyéb szükséges és javasolt környezeti intézkedések között soroltuk fel a hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztését, a világítás-korszerűsítéssel kombinált smart megoldások támogatását, valamint a magánhasználatú elektromos járművek beszerzésének ösztönzését. A feltárt gazdasági és társadalmi konfliktusok feloldására szolgáló javaslatok között szerepelnek a megyeszékhely urbanisztikai megújulásának lakossági támogatását erősítő lépések, az újonnan beköltözők beilleszkedésének támogatása, valamint a régi és újonnan létrejövő turisztikai vállalkozások közötti viszonyt javító megoldások.

A dokumentumban mindemellett környezeti szempontokat figyelembe vevő javaslatokat fogalmaztunk meg más, kapcsolódó tervek számára, valamint a program hatásainak és hatékonyságának mérésére kialakítandó egységes monitoring és indikátor rendszer környezeti hatásindikátorokkal történő kiegészítésére is.